

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πτυχιακή εργασία με θέμα:

«ΑΦΡΙΚΗ... Ο ΝΕΟΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ»

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα: Λογιστική & Έλεγχος Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών - Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Επιβλέπων Καθηγητής: Φίλιππος Νικόλαος

Φοιτήτρια: Καλαντζή Κωνσταντίνα

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Λογιστική και Έλεγχο Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών» με τίτλο
.....ΑΦΡΙΚΗ...Ο. ΜΕΩΣ...Γ. ΓΑΥΤΙΑΣ.....

Έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας.....

Όνοματεπώνυμο.....ΚΑΛΑΥΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ.....

Ημερομηνία.....09/11/2022.....

Περιεχόμενα

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1-ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Γεωγραφική θέση:.....	7
1.2 Ποτάμια και λίμνες.....	8
1.3 Το Κλίμα:.....	8
1.4 Οικονομία	9
1.4.1 Γεωργία και Κτηνοτροφία.....	9
1.4.2 Ορυκτός Πλούτος.....	10
1.5 Ευρύτερη Οικονομία	10
1.5.1 Πηγές Εσόδων	10
1.5.2 Οικονομικά Κέντρα	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΑΕΠ	12
2.1 Ορισμοί	12
2.2 Στατιστικά στοιχεία	13
2.2.1 Ηπείρου.....	13
2.2.2 Γενικά Στοιχεία ΑΕΠ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3-ΕΞΑΓΩΓΕΣ	19
3.1 Εξαγωγές ανά Περιοχή	19
3.2 Εξαγωγές Ανά Χώρα	20
3.3 Γενικά στοιχεία εξαγωγών	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΟΙ 10 ΠΛΟΥΣΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ 10 ΦΤΩΧΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ .	36
4.1 Οι 10 πλουσιότερες χώρες της Αφρικής.....	37
1. Σεϋχέλλες	37
2. Μαυρίκιος.....	37
3. Λιβύη	37
4. Μποτσουάνα	38
5. Γκαμπόν	38
6. Ισημερινή Γουινέα	39
7. Νότια Αφρική.....	39
8. Ναμίμπια.....	39
9. Αίγυπτος.....	40
10. Εσουατίνι	40
4.2 Οι 10 φτωχότερες χώρες της Αφρικής.....	41
1. Γουινέα-Μπισάου	41

2. Λιβερία.....	41
3. Τσαντ.....	41
4. Μοζαμβίκη.....	42
5. Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (Κονγκό).....	42
6. Νίγηρας.....	42
7. Μαδαγασκάρη.....	43
8. Κεντροαφρικανική Δημοκρατία.....	43
9. Μαλάουι.....	44
10. Μπουρούντι.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	45
5.1 Πληθυσμός.....	45
5.1.1 Ορισμοί.....	45
5.1.2 Στατιστικά.....	45
5.2 Αστικοποίηση.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6-ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ & ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ.....	49
6.1 Χρηματοοικονομικές Έννοιες.....	49
6.1.1 Τι είναι Κίνδυνος;.....	49
6.1.2 Μέτρηση Κινδύνου και Απόδοσης για Διακριτές Κατανομές Πιθανοτήτων.....	49
6.1.3 Μέτρηση Κινδύνου και Απόδοσης Μέσω Ιστορικών Δεδομένων.....	51
6.1.4 Υπολογισμός Κινδύνου ενός Χαρτοφυλακίου.....	52
6.1.5 Συντελεστής βήτα.....	53
6.1.6 Εφαρμογή Εκτίμησης συστηματικού κινδύνου μετοχών.....	55
6.2 Χρηματιστηριακοί Δείκτες Αφρικής.....	60
6.3 Υπολογισμός S & P Χρηματιστηριακών Δεικτών:.....	62
6.4 Χρηματιστήρια Αφρικής.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7-ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	65
7.1 Θεωρία Οικονομικών Καταστάσεων.....	66
7.1.1 Βασικοί Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.....	66
7.1.2 Βασικοί Αριθμοδείκτες Διαχείρισης Χρέους.....	67
7.1.3 Άλλοι δείκτες.....	68
7.2 Οικονομικές καταστάσεις.....	71
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8-ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ.....	77
8.1 Επιστημονικά άρθρα.....	77
8.2 Στατιστικά στοιχεία.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	88
9.1 Συγγράμματα - Δοκίμια	88
9.2 Ηλεκτρονικές Πηγές	88

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία πραγματεύεται την πορεία της Αφρικανικής οικονομίας τα τελευταία έτη. Πρωταρχικός σκοπός της πτυχιακής είναι να γίνει αντιληπτή η υπεροχή της Αφρικανικής ηπείρου ως προς τον ορυκτό πλούτο που διαθέτει, τα έσοδα που αποκομίζει από αυτόν, αλλά και τη συμβολή αυτού στην αύξηση του ΑΕΠ και των εξαγωγών της ηπείρου. Ένας ακόμη εξίσου σημαντικός σκοπός είναι, να αξιολογηθούν ευρύτερα αγαθά που προέρχονται από την Αφρικανική ήπειρο και συμβάλλουν και αυτά στην αύξηση του ΑΕΠ και κατ' επέκταση στην άνθηση της οικονομίας. Για να διεξαχθούν αναλυτικά συμπεράσματα για τα παραπάνω, παρουσιάζονται στατιστικά οικονομικά στοιχεία με τις σημαντικότερες εξαγωγές της ηπείρου, έσοδα που προήλθαν από αυτές, αλλά και στοιχεία ΑΕΠ που περιγράφουν τον ρυθμό αύξησης της Αφρικανικής ηπείρου. Συγχρόνως μέσω των στατιστικών του κατά κεφαλήν ΑΕΠ γίνεται παρουσίαση των δέκα πλουσιότερων και δέκα φτωχότερων χωρών της Αφρικανικής ηπείρου για το έτος 2021.

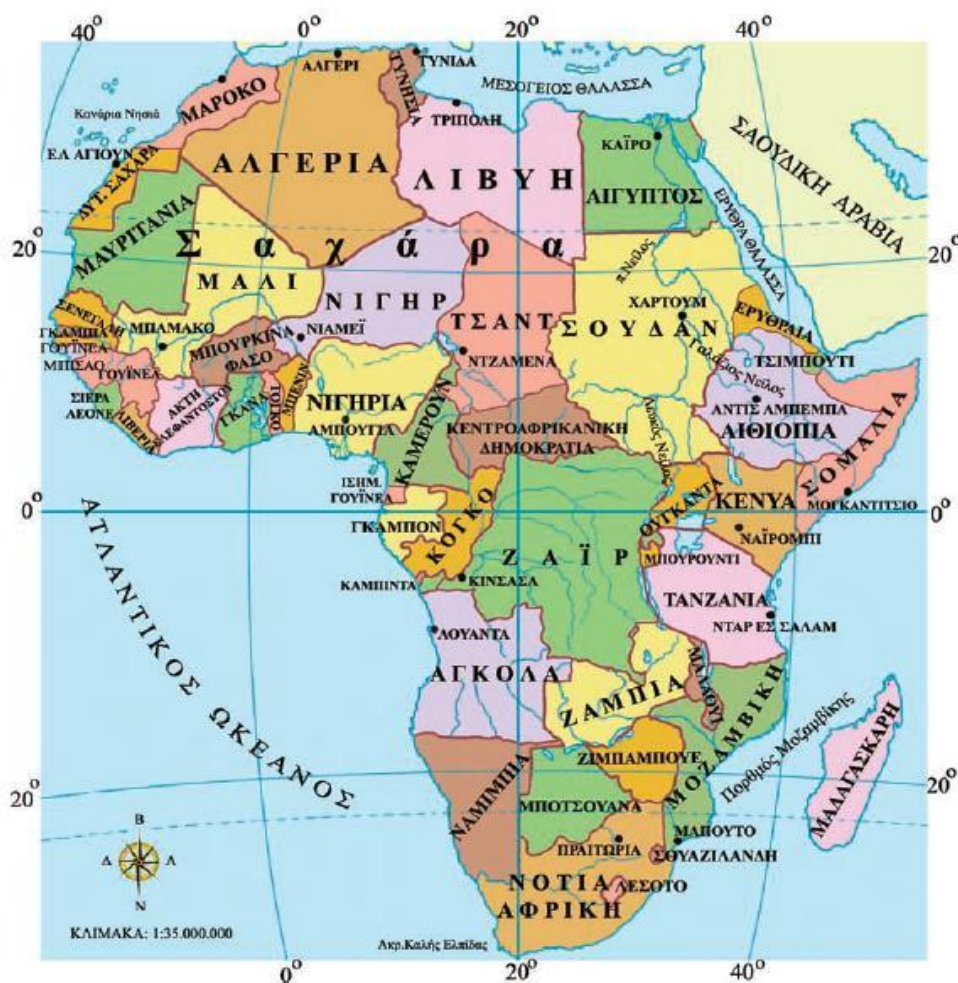
Ένας επιπλέον στόχος της εργασίας είναι να επισημανθούν οι ευρύτερες συνιστώσες της Αφρικανικής οικονομίας όπως είναι για παράδειγμα ο πληθυσμός, η αστικοποίηση και ο ρυθμός αύξησης τους. Στην εργασία παρουσιάζεται αναλυτικά η σταθερή ετήσια αύξηση του πληθυσμού, αλλά και του αστικοποιημένου πληθυσμού της Αφρικανικής ηπείρου, και πως αυτός παίζει καθοριστικό ρόλο για την οικονομία της.

Ακόμη στην εργασία αναλύονται οι κυριότεροι χρηματιστηριακοί δείκτες της Αφρικής, ενώ πραγματοποιείται μία εμπειρική συμβολή εκτιμώντας τους κινδύνους τριών μετοχών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο του Γιοχάνεσμπουργκ. Ειδικότερα γίνεται εκτίμηση του συντελεστή κινδύνου βήτα των τριών εισηγμένων εταιρειών και έπειτα σύγκριση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών. Τέλος ορίζονται κάποιες χρηματοοικονομικές και λογιστικές έννοιες, προκειμένου να αναλυθούν οι οικονομικές καταστάσεις και οι αριθμοδείκτες μίας εταιρείας εισηγμένης στο χρηματιστήριο του Γιοχάνεσμπουργκ που ακολουθεί τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1-ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γεωγραφική θέση:

Η Αφρική αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη ήπειρο στον κόσμο σε έκταση, αλλά και πληθυσμό και συνίσταται από τα παρακάτω κράτη-ανεξάρτητες περιοχές: Αγία Ελένη, Αίγυπτο, Αιθιοπία, Ακτή Ελεφαντοστού, Αλγερία, Ανγκόλα, Γκάμπια, Γκαμπόν, Γκάνα, Γουινέα, Γουινέα-Μπισάου, Δυτική Σαχάρα, Ερυθραία, Εσουατίνι, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Θέουτα, Ισημερινή Γουινέα, Καμερούν, Κανάριες Νήσοι, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Κένυα, Κομόρες, Δημοκρατία του Κονγκό, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Λεσότο, Λιβερία, Λιβύη, Μαγιότ, Μαδαγασκάρη, Μαδέρα, Μαλάουι, Μάλι, Μαρόκο, Μαυρίκιος, Μαυριτανία, Μελίγια, Μοζαμβίκη, Μπενίν, Μποτσουάνα, Μπουρκίνα Φάσο, Μπουρούντι, Ναμίμπια, Νίγηρας, Νιγηρία, Νότια Αφρική, Νότιο Σουδάν, Ουγκάντα, Πράσινο Ακρωτήριο, Ρεϋνιόν, Ρουάντα, Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, Σενεγάλη, Σεϋχέλλες, Σιέρα Λεόνε, Σομαλία, Σουδάν, Τανζανία, Τζιμπουτί, Τόγκο, Τσαντ και Τυνησία.

Εικόνα 1: Χάρτης της Αφρικής

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω χάρτη, η γεωγραφική θέση της Αφρικής την καθιστά σε πλεονάζουσα θέση. Βρέχεται από τη Μεσόγειο και την Ερυθρά Θάλασσα, από τον Ινδικό και Ατλαντικό Ωκεανό, ενώ οι δύο θάλασσες Ερυθρά και Μεσόγειο ενώνονται μέσω της μεγαλύτερης διώρυγας του κόσμου - της Διώρυγας του Σουέζ. Συγχρόνως το στενό Γιβραλτάρ ενώνει τη Μεσόγειο Θάλασσα με τον Ατλαντικό Ωκεανό. Η ένωση όλων αυτών των θαλασσών την καθιστά σταυροδρόμι των ηπείρων της Ασίας και της Ευρώπης.

1.2 Ποτάμια και λίμνες

Στην Αφρική βρίσκεται ο Νείλος ποταμός που είναι ο μεγαλύτερος ποταμός του κόσμου σε μήκος. Ο Νείλος έχει μήκος 6.853 χιλιόμετρα και τροφοδοτεί με νερό τις χώρες: Τανζανία, Μπορουντί, Ρουάντα, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Κένυα, Ουγκάντα, Αιθιοπία, Ερυθραία, Νότιο Σουδάν, Σουδάν και Αίγυπτο. Άλλοι επίσης σημαντικοί ποταμοί είναι ο Κονγκό και ο Νίγηρας. Ο Κονγκό έχει μήκος 4.700 χιλιόμετρα και διαρρέει τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, τη Δημοκρατία του Κονγκό, τη Ζάμπια και την Ανγκόλα. Χρησιμοποιείται τα τελευταία χρόνια για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος ο Νίγηρας έχει περίπου μήκος 4.180 χιλιόμετρα και μαζί με τους παραποτάμους του διασχίζει τη Γουινέα, τη Σιέρα Λεόνε, το Νίγηρα, το Μάλι, τη Νιγηρία και το Μπενίν.

Η μεγαλύτερη λίμνη της Αφρικής είναι η λίμνη Βικτόρια που βρίσκεται ανάμεσα από τις χώρες Τανζανία, Κένυα και Ουγκάντα. Η λίμνη αυτή θεωρείται η μεγαλύτερη τροπική λίμνη του κόσμου και αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πηγές του Νείλου. Επίσης μεγάλες λίμνες αποτελούν η λίμνη Τσανγκανίκα που βρίσκεται ανάμεσα από την Τανζανία, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, τη Ζάμπια και το Μπορούντι, η λίμνη Μαλάουι (ή Νυάσσα) που βρίσκεται ανάμεσα από τη Μαλάουι, τη Μοζαμβίκη και την Τανζανία και η λίμνη Τσαντ που βρίσκεται ανάμεσα από το Τσαντ, το Νίγηρα, τη Νιγηρία και το Καμερούν.

1.3 Το Κλίμα:

Τα δύο τρίτα της επιφάνειας της Αφρικής βρίσκονται ανάμεσα στους τροπικούς του Καρκίνου και του Αιγόκερου, με αποτέλεσμα σε αυτές τις περιοχές να αναπτύσσεται κυρίως τροπικό κλίμα με έντονες βροχοπτώσεις. Οι ζώνες που είναι πιο κοντά στον Ισημερινό ονομάζονται τροπικές ζώνες και παρουσιάζουν έντονες βροχοπτώσεις, ενώ οι αμέσως επόμενες ζώνες πάνω και κάτω από τον Ισημερινό ονομάζονται υποτροπικές ζώνες και παρουσιάζουν λιγότερες βροχοπτώσεις. Υπάρχουν ωστόσο και περιοχές ανάμεσα στους δύο τροπικούς, στις

οποίες το κλίμα μπορεί να είναι εύκρατο ή πολικό. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί το όρος Κιλιμάντζαρο στις κορυφές του οποίου το κλίμα είναι πολικό.

Το άλλο τρίτο της Αφρικής βρίσκεται έξω από αυτές τις ζώνες και το κλίμα θεωρείται κυρίως εύκρατο. Συγκεκριμένα το κλίμα είναι σχετικά ήπιο μεσογειακού τύπου με ξηρά καλοκαίρια, ήπιους χειμώνες και μέτριες βροχοπτώσεις. Παρόλα αυτά οι θερμοκρασίες συνεχίζουν να παραμένουν υψηλές και στις εύκρατες ζώνες της Αφρικής. Οι πιο υψηλές θερμοκρασίες σημειώνονται στην Έρημο Σαχάρα, με ένα μέρος της ερήμου να περιλαμβάνεται στην εύκρατη ζώνη.

1.4 Οικονομία

1.4.1 Γεωργία και Κτηνοτροφία

Αν και η Αφρική έχει αναπτύξει τη γεωργία ως μία σημαντική πηγή εσόδων της οικονομίας της, δεν αποτελεί την κύρια πηγή της, καθώς δεν την έχει εκμεταλλευτεί αρκετά. Σε πολλές περιοχές της Αφρικής ακολουθούν ακόμα πρωτόγονες μεθόδους γεωργίας και μόνο περίπου δύο δεκαετίες έχουν αρχίσει να επεκτείνονται σταδιακά σύγχρονες επιχειρήσεις ευρωπαϊκού τύπου, οι οποίες παράγουν καταναλωτικά αγαθά τα οποία προορίζονται για τις ευρωπαϊκές και βορειοαμερικανικές αγορές. Τέτοια αγαθά είναι το κακάο, τα εσπεριδοειδή, οι μπανάνες, το ζαχαροκάλαμο, το βαμβάκι, ο καφές, τα καπνά, οι ελαιοφόροι σπόροι, οι χουρμάδες και τα σταφύλια. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο από τη γεωργία της Αφρικής προέρχεται περίπου το 67% της παγκόσμιας παραγωγής σε κακάο και το 44% σε χουρμάδες. Ακόμη άλλα βασικά γεωργικά προϊόντα που καλλιεργούνται στην Αφρικανική ήπειρο είναι το σιτάρι, το ρύζι, το καλαμπόκι, ο καφές, το φοινικέλαιο και τα αράπικα φιστίκια.

Από την άλλη η κτηνοτροφία στην Αφρική θεωρείται μία από τις χαμηλότερες πηγές εσόδων της, καθώς προέρχεται από αυτή μόνο το 2,5% της παγκόσμιας παραγωγής κρέατος, γάλατος, τυριού και μαλλιού. Οι δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες και η μύγα «τσε-τσε» αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες αποθάρρυνσης της ανάπτυξης της κτηνοτροφίας. Πολλές φορές τα ζώα μολύνονται με διάφορες ασθένειες και είναι αδύνατο να προοριστούν για τροφική κατανάλωση. Ακόμη οι κλιματολογικές συνθήκες επιτρέπουν συγκεκριμένα είδη ζώων, πολλά από τα οποία δεν προορίζονται για κατανάλωση.

1.4.2 Ορυκτός Πλούτος

Σήμερα η Αφρικανική οικονομία βασίζεται σε μεγαλύτερο μέρος στην εξόρυξη μεταλλευμάτων. Ανάλογα τη μορφολογία του εδάφους και κλίμα της ζώνης της κάθε χώρας της Αφρικής, ποικίλουν αντίστοιχα μεταλλεύματα. Συγκεκριμένα στη Βόρεια Αφρική υπάρχουν τεράστια αποθέματα πετρελαίου, ενώ στη Νότια Αφρική παράγεται το 98% της παγκόσμιας παραγωγής διαμαντιών και το 77% της παγκόσμια παραγωγής χρυσού. Από τη Δημοκρατία του Κονγκό, το Μαρόκο και τη Ζάμπια προέρχεται περίπου το 75% της παγκόσμιας παραγωγής σε κοβάλτιο, ενώ από τη Ζιμπάμπουε και τη Νοτιοαφρικανική Δημοκρατία προέρχεται το 55% της παγκόσμια παραγωγής σε χρώμιο. Ακόμη άλλα μεταλλεύματα που εξορύσσονται από το έδαφος της Αφρικής είναι το μαγγάνιο, ο χαλκός, το αντιμόνιο, το ουράνιο, ο βωξίτης, ο μόλυβδος, ο ψευδάργυρος, το βανάδιο, το κασσίτερο, η μαρμαρυγία, ο γραφίτης, το σίδηρο, ο λευκόχρυσος, τα φωσφορικά άλατα, το τιτάνιο και ο αμιάντος.

1.5 Ευρύτερη Οικονομία

1.5.1 Πηγές Εσόδων

Η Αφρική αν και είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο για το χαμηλό βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της με ελλείψεις βασικών πόρων όπως στέγασης, σίτισης, υγείας και περίθαλψης, ωστόσο αποτελεί τις πιο ταχέως αναπτυσσόμενες ηπείρους. Πολλά από τα κράτη της κυριαρχούν κάθε χρόνο στις λίστες με τις χώρες που σημείωσαν το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης ΑΕΠ, ενώ συγχρόνως καταφέρνουν να δημιουργούν εμπορικό πλεόνασμα από τις εξαγωγές.

Οι εξαγωγές αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για την ήπειρο της Αφρικής και βοηθούν στην ενίσχυση του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εξαγωγών της Αφρικής είναι τα ορυκτά προϊόντα. Συγκεκριμένα στα διαμάντια οφείλονται σχεδόν τα μισά εμπορικά έσοδα και για αυτό θεωρείται η πολυτιμότερη εξαγωγή της χώρας. Επίσης το αργό πετρέλαιο, το κοβάλτιο και ο χαλκός αποφέρουν και αυτά μεγάλα οικονομικά οφέλη.

Οι δραστηριότητες της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της αλιείας και της δασοκομίας αποτελούν και αυτά μία πηγή εσόδων της Αφρικανικής οικονομίας. Όλες μαζί παρέχουν απασχόληση σε περισσότερα από τα τρία τέταρτα του εργατικού δυναμικού και, κατά μέσο όρο, αντιπροσωπεύουν περισσότερα από τα δύο πέμπτα του ΑΕΠ. Ο καφές είναι το σημαντικότερο αγροτικό εξαγωγικό προϊόν της χώρας. Επιπλέον η παραγωγή ξυλείας που

προορίζεται για επένδυση καπλαμά ή κόντρα πλακέ και τοπικά καύσιμα αποφέρει και αυτή κάποια έσοδα.

Επιπλέον διάφορα οικοδομικά κατασκευάσματα έχουν συνδράμει άμεσα στην ενίσχυση της οικονομίας της ηπείρου. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί η διώρυγα του Σουέζ. Μετά την ολοκλήρωση της διώρυγας του Σουέζ, η καθημερινή διέλευση των πλοίων λόγω της μείωσης της απόστασης και του μεταφορικού κόστους, κατέστησε το εμπόριο πιο εύκολο και απέφερε σημαντικά οικονομικά οφέλη στην Αφρικανική ήπειρο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε το Υπουργείο Οικονομικών της Αιγύπτου, τα σημαντικότερα έσοδα της οικονομίας της Αιγύπτου προέρχονται από τη διώρυγα του Σουέζ, ενώ το 2019 τα έσοδα από τη διώρυγα, ανήλθαν σε πεντέμισι δισεκατομμύρια ευρώ.

1.5.2 Οικονομικά Κέντρα

Το σημαντικότερο οικονομικό της κέντρο της Αφρικής βρίσκεται στη Νότια Αφρική και είναι το Γιοχάνεσμπουργκ, καθώς εκεί βρίσκεται το μεγαλύτερο χρηματιστήριο ολόκληρης της ηπείρου «Johannesburg Securities Exchange», το οποίο το 2001 εξαγόρασε το χρηματιστήριο «South African Futures Exchange (SAFEX)» και το 2009 το χρηματιστήριο «Bond Exchange of South Africa (BESA)». Το Γιοχάνεσμπουργκ θεωρείται πόλος έλξης για πολλούς επιχειρηματίες-επενδυτές από όλο τον κόσμο, λόγω του χρηματιστηρίου που διαθέτει, αλλά και των μεγάλων επιχειρήσεων που έχουν στηριχθεί στην εμπορία χρυσού και διαμαντιών. Πολλές εταιρίες παγκόσμιου ενδιαφέροντος έχουν την έδρα τους εκεί, αφού το Γιοχάνεσμπουργκ αποτελεί το πιο γνωστό κέντρο εμπορίου χρυσού και διαμαντιών στον κόσμο.

Άλλα σημαντικά οικονομικά κέντρα συνιστούν οι πόλεις Λάγος και Κάιρο. Το Λάγος αποτελεί την πιο πυκνοκατοικημένη πόλη της Αφρικής, ενώ φιλοξενεί ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια, με το οποίο πραγματοποιούνται εμπορικές συναλλαγές. Από την άλλη το Κάιρο, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Αφρικής και πρωτεύουσα της Αιγύπτου, λόγω του ότι φιλοξενεί μία τεράστια ιστορία, ο τουρισμός αποτελεί μία σημαντική πηγή εσόδων του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2-ΑΕΠ

2.1 Ορισμοί

Για να προσδιοριστεί ο ρυθμός ανάπτυξης μίας χώρας, συχνά χρησιμοποιείται το ΑΕΠ. Το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν), ή αλλιώς GDP (Gross Domestic Product), αποτελεί ένα εργαλείο μέτρησης του εθνικού εισοδήματος και της παραγωγής της οικονομίας μίας χώρας. Το ΑΕΠ ισούται με τις συνολικές δαπάνες για όλα τα τελικά αγαθά και τις τελικές υπηρεσίες που παράγονται στη χώρα σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Το ΑΕΠ διακρίνεται σε Ονομαστικό και Πραγματικό. Το Ονομαστικό ΑΕΠ υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες τιμές αγοράς, δηλαδή μετρώντας την τρέχουσα αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών. Από την άλλη το Πραγματικό ΑΕΠ λαμβάνει υπόψη την αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές, δείχνοντας τι θα είχε συμβεί στην αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών, αν οι τιμές είχαν μείνει σταθερές και είχε μεταβληθεί μόνο η ποσότητα.

Για τον προσδιορισμό της παρακολούθησης της ανάπτυξης μίας οικονομίας, έχουν δημιουργηθεί και διάφορες άλλες παραλλαγές στον τύπο. Για παράδειγμα, αν διαιρέσουμε το ΑΕΠ με το μέσο συνολικό πληθυσμό μιας χώρας, βρίσκουμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP per capita). Από την άλλη αν θέλουμε να βρούμε το ΑΕΠ εκφρασμένο σε όρους αγοραστικής δύναμης (PPP - purchasing power parity), τότε χρησιμοποιούμε μία τεχνική με την οποία το ΑΕΠ μετατρέπεται στο νόμισμα δολαρίων ΗΠΑ και με τη βοήθεια συντελεστών ισοτιμίας μπορούμε να συγκρίνουμε πόσα χρήματα θα χρειαστεί κάποιος για να αγοράσει τα ίδια πράγματα σε δύο οποιεσδήποτε χώρες. Τέλος πολλές φορές μελετάμε και την αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος που είναι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ σε τιμές αγοράς με βάση το σταθερό τοπικό νόμισμα.

$$\text{ΑΕΠ} = \text{GDP} = C + I + G + \text{NX}$$

C: Consumption (Κατανάλωση)

I: Investment (Επένδυση)

G: Government expenditure (Δημόσιες Δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών)

NX: Exports-Imports (Καθαρές εξαγωγές- Καθαρές Εισαγωγές)

$$ΑΕΠ_{ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟ} = P_X * Q_X$$

$$ΑΕΠ_{ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ} = P_{X(έτους \text{ βάση})} * Q_X$$

P: Price (Τιμή)

Q: Quantity (Ποσότητα)

$$ΑΕΠ \text{ κατά κεφαλήν} = \text{GDP per capita} = \frac{\text{GDP}}{\text{Πληθυσμός}}$$

GDP: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μίας χώρας

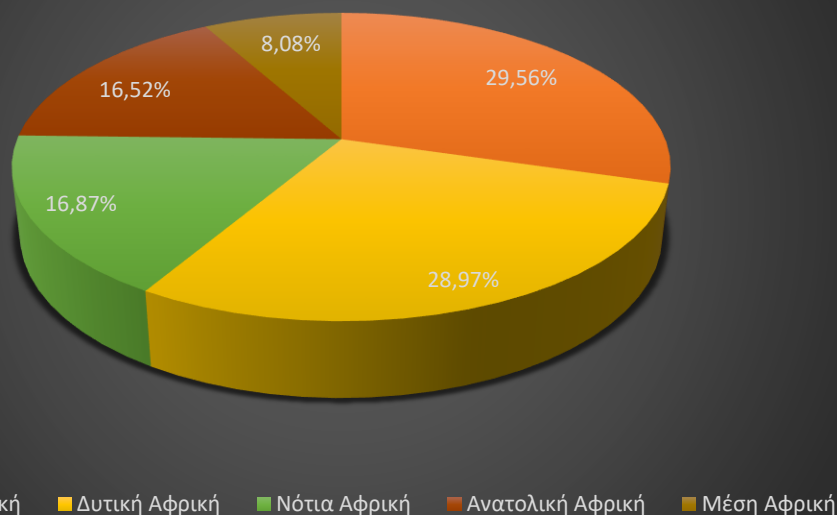
Πληθυσμός: ο Συνολικός Πληθυσμός για τη χώρα που μελετάται

2.2 Στατιστικά στοιχεία

2.2.1 Ηπείρου

Σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά του 2021, προέκυψε ότι η περιοχή της Βόρειας Αφρικής έχει την υψηλότερη οικονομία στην ήπειρο, ακολουθούμενη από τη Δυτική Αφρική. Συγκεκριμένα το έτος αυτό, η Βόρεια Αφρική σημείωσε ΑΕΠ σε ονομαστικούς όρους 792,127 δις \$ και η Δυτική Αφρική 776,544 δις \$, ενώ και οι δύο μαζί αποτέλεσαν περίπου το 58% της αφρικανικής οικονομίας. Μετέπειτα η Νότια Αφρική σημείωσε 452,128 δις \$ με ποσοστό αφρικανικού ΑΕΠ 16,87%, ενώ η Ανατολική Αφρική 442,790 δις. \$ με ποσοστό ΑΕΠ 16,52%. Τέλος η Μέση Αφρική σημείωσε 216,480 δις. \$ ΑΕΠ με ποσοστό 8,08%. Και οι πέντε παραπάνω περιοχές της ηπείρου, αποτέλεσαν το 2,84% του ΑΕΠ της παγκόσμιας οικονομίας.

Ποσοστό % ΑΕΠ στην Αφρικανική ήπειρο

Διάγραμμα 1: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται το πόσο τοις εκατό % ΑΕΠ προέκυψε από κάθε τμήμα της Αφρικής για το έτος 2021.

Πηγή: www.statisticstimes.com (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Επιπλέον το 2021, η Βόρεια Αφρική σημείωσε ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PPP) 2.625,613 δις. \$, η Δυτική 1.872,381 δις. \$, η Νότια 944,540 δις. \$, Ανατολική 1.194,220 δις. \$ και η Μέση 523,636 δις. \$.

2.2.2 Γενικά Στοιχεία ΑΕΠ

Η οικονομία της ηπείρου της Αφρικής έχει χαρακτηριστεί τα τελευταία χρόνια ως μια αναδυόμενη οικονομία, λόγω του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης της. Το 2020 η Αιθιοπία και η Γουινέα ήταν από τις πρώτες στην κατάταξη με τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες, με τη Γουινέα να καταγράφει αύξηση του ΑΕΠ 7,08% και την Αιθιοπία 6,05%. Ακόμη το ίδιο έτος με την παγκόσμια οικονομία να μετράει απώλειες (λόγω της πανδημίας του covid 19), σε χώρες της Αφρικής παρατηρήθηκε αύξηση του ΑΕΠ. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτέλεσε η Τανζανία με αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης 4,806% και το Μπενίν με αύξηση 3,849%.

Διάγραμμα 2: Στο διάγραμμα απεικονίζεται ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Νότιας Αφρικής από το έτος 2013 μέχρι το έτος 2019.

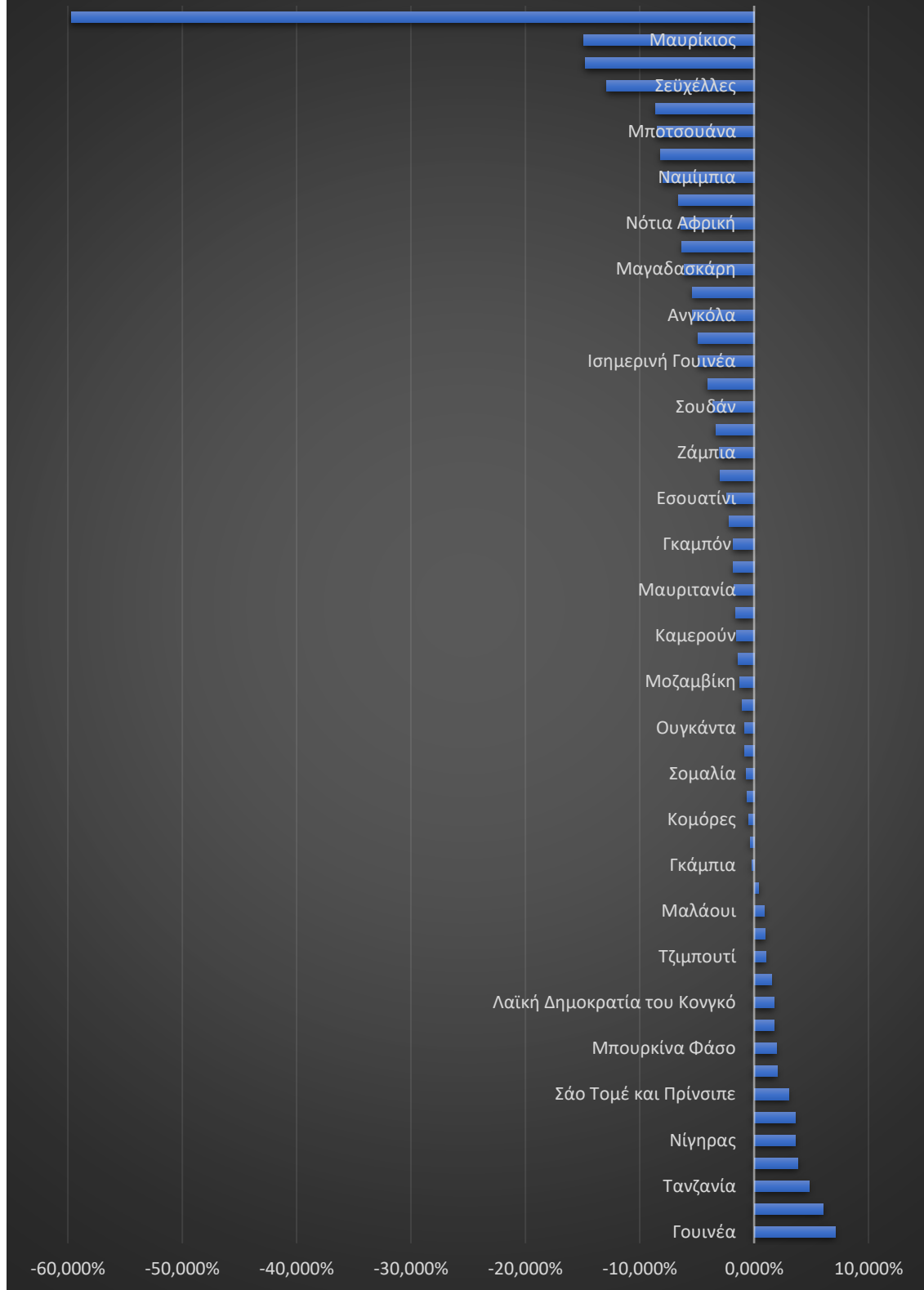
Πηγή: www.worldbank.org (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Το 2021 η Λιβύη πρωταγωνίστησε και αυτή στην πρώτη δεκάδα με τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο τον κόσμο με αύξηση του ΑΕΠ 123,173%. Ακόμη αξιοσημείωτες αυξήσεις του ΑΕΠ πέτυχαν και άλλα κράτη-ανεξάρτητες περιοχές της Αφρικής, με πολλά από αυτά να σημειώνουν ρυθμό ανάπτυξης ακόμη και άνω του 5%. Συγκεκριμένα το 2021 η Μποτσουάνα σημείωσε ρυθμό ανάπτυξης 9,162%, οι Σεϋχέλλες 6,896%, η Μπουρκίνα Φάσο 6,667%, η Ακτή Ελεφαντοστού 5,956%, το Μαρόκο 5,732%, η Κένυα 5,599%, το Μπενίν 5,511%, ο Νίγηρας 5,360%, το Νότιο Σουδάν 5,325%, η Γουινέα 5,173%, η Ζιμπάμπουε 5,133%, η Ρουάντα 5,104% και η Νότια Αφρική, ο Μαυρίκιος και το Τζιμπουτί 5%.

Το 2017 η Λιβύη, η Γκάνα, η Αιθιοπία και η Γουινέα ήταν στην πρώτη πεντάδα με τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ(GDP per capita). Συγκεκριμένα από τα στατιστικά προκύπτει ότι το GDP per capita της Λιβύη το 2016 ήταν 4.168,69 δολάρια, της Γκάνα 1.723,94 δολάρια, της Αιθιοπίας 682,24 δολάρια και της Γουινέας 830,25 δολάρια, ενώ το 2017 σημείωσε άνοδο και στη Λιβύη ανήλθε σε 5.209,87

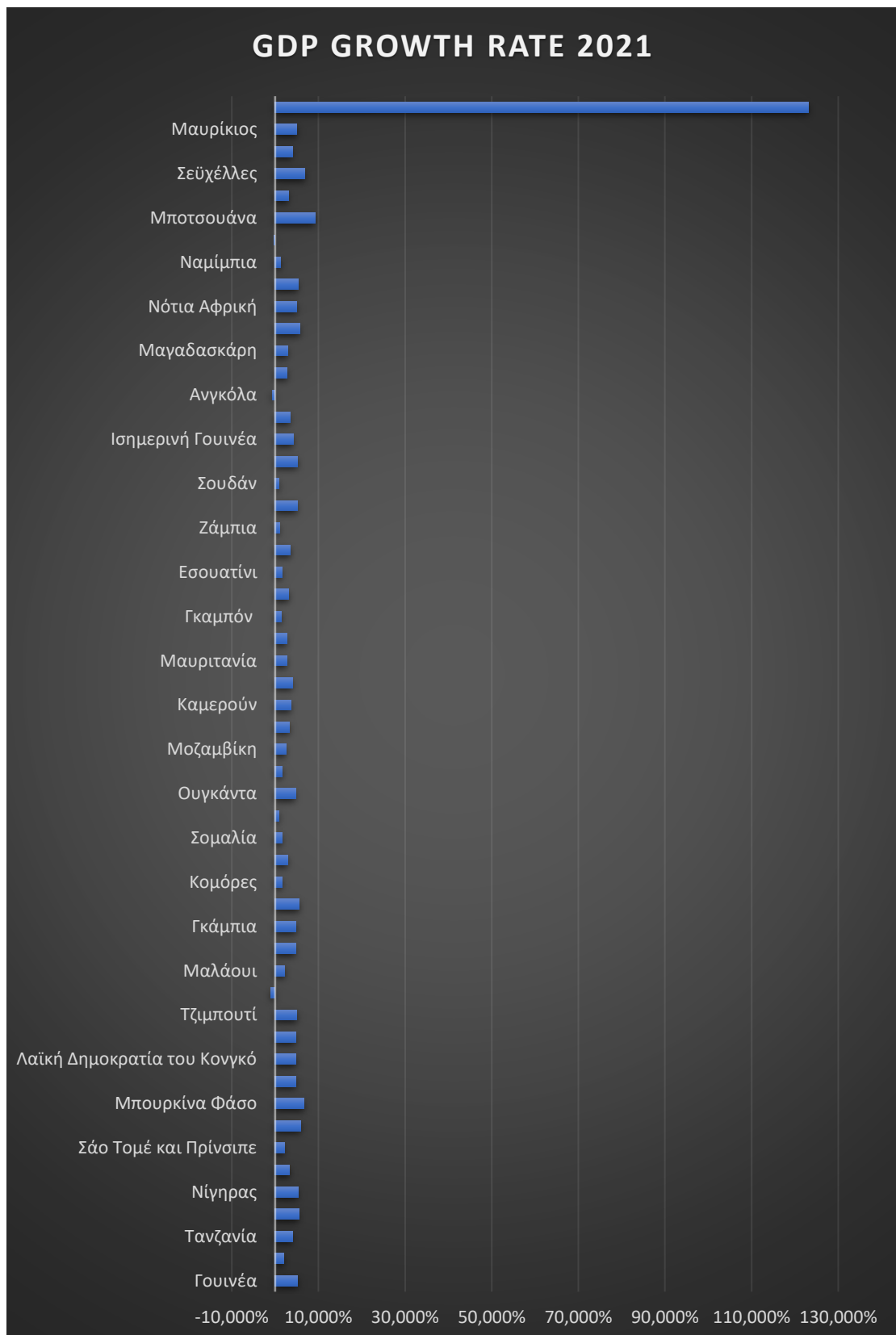
δολάρια, στη Γκάνα σε 1.823,15 δολάρια, στην Αιθιοπία σε 727,84 δολάρια και στη Γουινέα σε 890,79 δολάρια. Αν παρατηρήσουμε τις μεταβολή του GDP per capita ανάμεσα στα δύο έτη, θα διαπιστώσουμε ότι αυξήθηκε στη Λιβύη κατά 24,98%, στη Γκάνα 5,75% στην Αιθιοπία 6,68% και στη Γουινέα σε 7,29%.

GDP GROWTH RATE 2020

Διάγραμμα 3: Διάγραμμα που απεικονίζεται ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ για το έτος 2020.

Πηγή: www.statisticstimes.com/demographics/country (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Διάγραμμα 4: Διάγραμμα που απεικονίζεται ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ για το έτος 2021.

Πηγή: www.statisticstimes.com/demographics/country (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3-ΕΞΑΓΩΓΕΣ

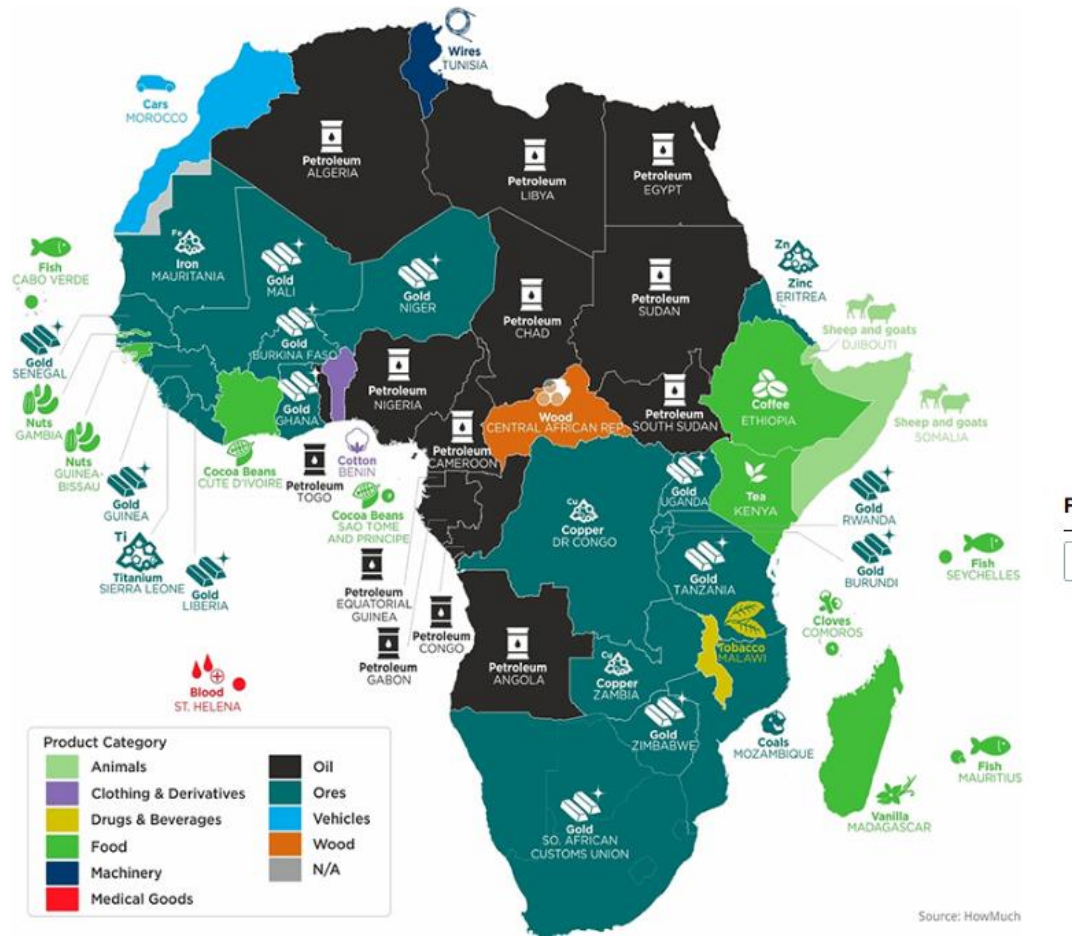
Οι εξαγωγές αποτελούν σημαντικό στοιχείο για την άνθηση της οικονομίας μίας χώρας. Όσο αυξάνονται οι εξαγωγές, τόσα περισσότερα οικονομικά οφέλη μπορεί να αποκομίσει μία χώρα. Στην πραγματικότητα πρωτεύων στόχος των κρατών για να ισχυροποιήσουν την οικονομία τους είναι να αποκτήσουν θετικό πλεόνασμα. Θετικό πλεόνασμα αποκτά ένα κράτος όταν οι εξαγωγές του είναι περισσότερες από τις εισαγωγές του.

Η ταχεία ανάπτυξη της Αφρικής οφείλεται σε ένα βαθμό και στις εξαγωγές της. Την περίοδο 2015-2017 το συνολικό εμπόριο από την Αφρική προς τον υπόλοιπο κόσμο ήταν κατά μέσο όρο 760 δισ. δολάρια, ενώ την περίοδο 2000-2017 το μερίδιο εξαγωγών κυμάνθηκε 80-90%. Συγκεκριμένα το 2017, στην Αφρική τα εμπορεύματα αποτελούσαν κατά μέσο όρο το 80% των συνολικών εξαγωγών. Από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη που εκπονήθηκε το 2019 προέκυψε ότι τουλάχιστον 42 χώρες στην Αφρική εξήγαγαν το 90% των εμπορευμάτων που παρήγαγαν. Συγχρόνως το ίδιο έτος, οι εξαγωγές εμπορευμάτων ανήλθαν σε 70 δισ. δολάρια και αντιστοιχούσαν στο 14,4 % των συνολικών εξαγωγών από την Αφρική.

3.1 Εξαγωγές ανά Περιοχή

Η Αφρικανική ήπειρος ανά περιοχή έχει ποικίλο φάσμα εξαγωγών. Για παράδειγμα η Ανατολική Αφρική εξάγει κυρίως καφέ, τσάι και ελαιούχους σπόρους, ενώ η Δυτική κυρίως χρυσό, σίδηρο και άλλα μεταλλεύματα. Η Βόρεια και κεντρική Αφρική εξάγει κυρίως πετρέλαιο, σε αντίθεση με τη Νότια που εξάγει διάφορα μεταλλεύματα όπως χρυσό, χαλκό κ.α. Ωστόσο διάφορες περιοχές της ήπειρου εξάγουν ξύλα, ψάρια, καπνά, ξηρούς καρπούς και βαμβάκι.

Africa

Εικόνα 2: Στο παραπάνω χάρτη φαίνονται τα κυριότερα προϊόντα που εξαγάγει κάθε χώρα της Αφρικανικής ηπείρου.

Πηγή: www.visualcapitalist.com/mapped-top-export-in-every-country

3.2 Εξαγωγές Ανά Χώρα

Αίγυπτος

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Αιγύπτου είναι το διυλισμένο πετρέλαιο, ο χρυσός, το αργό πετρέλαιο, τα αζωτούχα λιπάσματα, τα εσπεριδοειδή και η σκόνη αλουμινίου.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 3,4 δισ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο, 3,29 δισ. δολάρια χρυσό, 2,74 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 1,17 δισ. δολάρια αζωτούχα λιπάσματα, 946 εκατ. δολάρια εσπεριδοειδή και 99,2 εκατ. δολάρια σκόνης αλουμινίου.

Αιθιοπία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Αιθιοπίας είναι ο καφές, οι ελαιώδεις σπόροι, οι αεροστρόβιλοι, ο χρυσός και διάφορα λαχανικά.

Μόλις το 2018 η εξαγωγή του καφέ ανήλθε σε σχεδόν 1 δισ. δολάρια, ενώ το 2020 σε 860 εκατ. δολάρια. Επιπλέον το 2020 εξήγαγε 384 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόρους, 328 εκατ. δολάρια αεροστρόβιλους, 261 εκατ. δολάρια λαχανικά και 194 εκατ. δολάρια χρυσό.

Ακτή Ελεφαντοστού

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ακτής του Ελεφαντοστού είναι οι κόκκοι κακάο, το καουτσούκ, η πάστα κακάο, ο χρυσός, οι καρύδες, τα καρύδια και τα κάσιους.

Το 2020, η Ακτή Ελεφαντοστού ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο σε κόκκους κακάο εξάγοντας 3,52 δισ. δολάρια και σε πάστα κακάο εξάγοντας 1,04 δισ. δολάρια. Ακόμη το ίδιο εξήγαγε 1,27 δισ. δολάρια καουτσούκ, 987 εκατ. δολάρια χρυσό και 725 εκατ. δολάρια καρύδες, καρύδια και κάσιους.

Αλγερία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Αλγερίας είναι το πετρέλαιο, το αργό πετρέλαιο, το διυλισμένο πετρέλαιο, τα αζωτούχα λιπάσματα και η αμμωνία.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 7 δισ. δολάρια πετρέλαιο, 6,26 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 3,58 δισ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο, 808 εκατ. δολάρια αζωτούχα λιπάσματα και 206 εκατ. δολάρια αμμωνία.

Αγκόλα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Αγκόλα είναι το αργό πετρέλαιο, τα διαμάντια, το πετρελαϊκό αέριο, το διυλισμένο πετρέλαιο και ο γρανίτης.

Το έτος 2020 εξήγαγε 17,7 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 1,4 δισ. δολάρια διαμάντια, 1,31 δισ. δολάρια πετρελαϊκό αέριο, 263 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο και 36,6 εκατ. δολάρια γρανίτη.

Γκάνα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Γκάνα είναι ο χρυσός, το αργό πετρέλαιο, οι σπόροι κακάο, η πάστα κακάο, οι καρύδες και οι ξηροί καρποί.

Το έτος 2020 εξήγαγε 5,93 δισ. δολάρια χρυσό, 2,71 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 1,28 δισ. δολάρια σπόρους κακάο, 414 εκατ. δολάρια πάστα κακάο και 361 εκατ. δολάρια καρύδες και ξηρούς καρπούς.

Γκάμπια

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Γκάμπια είναι ο χρυσός, οι καρύδες, τα καρύδια, τα κάσιους, τα κατεψυγμένα ψάρια, η πριστή ξυλεία και τα μεγάλα κατασκευαστικά οχήματα.

Το 2020 εξήγαγε 215 εκατ. δολάρια χρυσό, 28,6 εκατ. δολάρια καρύδες, καρύδια και κάσιους, 21,4 εκατ. δολάρια κατεψυγμένα ψάρια, 16,7 εκατ. δολάρια πριστή ξυλεία και 12,8 εκατ. δολάρια κατασκευαστικά οχήματα.

Γκαμπόν

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Γκαμπόν είναι το αργό πετρέλαιο, το μέταλλευμα μαγγανίου, το πριονισμένο ξύλο, τα φύλλα καπλαμά και το διυλισμένο πετρέλαιο.

Το έτος 2020 εξήγαγε 2,36 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 1,23 δισ. δολάρια μέταλλευμα μαγγανίου, 284 εκατ. δολάρια πριονισμένο ξύλο, 173 εκατ. δολάρια φύλλα καπλαμά και 60,8 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο.

Γουινέα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Γουινέας είναι ο χρυσός, το μέταλλευμα αλουμινίου, το οξείδιο του αλουμινίου, το αργό πετρέλαιο και τα κατεψυγμένα ψάρια.

Το 2020, η Γουινέα ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας μεταλλεύματος αλουμινίου στον κόσμο εξάγοντας 3,01 δισ. δολάρια. Το ίδιο έτος εξήγαγε 8,19 δισ. δολάρια χρυσό, 88,9 εκατ. δολάρια οξείδιο του αλουμινίου, 49,5 εκατ. δολάρια αργό πετρέλαιο και 44,4 εκατ. δολάρια κατεψυγμένα ψάρια.

Γουινέα-Μπισάου

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Γουινέας-Μπισάου είναι οι καρύδες, οι ξηροί καρποί, τα κατεψυγμένα ψάρια, το επεξεργασμένο πετρέλαιο, οι ελαιώδεις σπόροι και ο χρυσός.

Το 2020 εξήγαγε 130 εκατ. δολάρια καρύδες και ξηρούς καρπούς, 8,2 εκατ. δολάρια κατεψυγμένα ψάρια, 1,49 εκατ. δολάρια επεξεργασμένο πετρέλαιο, 1,11 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόροι και 833 χιλ. δολάρια χρυσό.

Δημοκρατία του Κονγκό

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Δημοκρατίας του Κονγκό είναι το αργό πετρέλαιο, ο επεξεργασμένος χαλκός, τα πλοία, το διυλισμένο πετρέλαιο και το ακατέργαστο ξύλο.

Το έτος 2020 εξήγαγε 3,57 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 2,22 δισ. δολάρια επεξεργασμένο χαλκό, 505 εκατ. δολάρια πλοία, 303 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο και 248 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο.

Εσουατίνι

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Εσουατίνι είναι τα αρωματικά μείγματα, η ακατέργαστη ζάχαρη, τα βιομηχανικά λιπαρά οξέα, τα έλαια, οι αλκοόλες, το πριονισμένο ξύλο και τα ανδρικά κοστούμια.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 530 εκατ. δολάρια αρωματικά μείγματα, 397 εκατ. δολάρια ακατέργαστη ζάχαρη, 206 εκατ. δολάρια έλαια και αλκοόλες, 60,4 εκατ. δολάρια πριονισμένο ξύλο και 53 εκατ. δολάρια ανδρικά κοστούμια.

Ερυθραία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ερυθραίας είναι ο χρυσός, το μέταλλευμα χαλκού, ο ψευδάργυρος, το ασήμι και τα ανδρικά πουκάμισα.

Το 2020 εξήγαγε 265 εκατ. δολάρια χρυσό, 172 εκατ. μέταλλευμα χαλκού, 153 εκατ. δολάρια ψευδάργυρο, 1,13 εκατ. δολάρια ασήμι, και 1,13 εκατ. δολάρια ανδρικά πουκάμισα.

Ζάμπια

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ζάμπια είναι ο ακατέργαστος χαλκός, ο επεξεργασμένος χαλκός, ο χρυσός, τα μεταλλεύματα χαλκού και ο ακατέργαστος καπνός.

Το 2020, η Ζάμπια ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας ακατέργαστου χαλκού στον κόσμο εξάγοντας χαλκό αξίας 5,77 δισ. δολαρίων. Ακόμη το ίδιο έτος εξήγαγε 2,03 δισ. δολάρια επεξεργασμένου χαλκού, 757 εκατ. δολάρια χρυσού, 195 εκατ. δολάρια μεταλλεύματος χαλκού και 185 εκατ. δολάρια ακατέργαστου χαλκού.

Ζιμπάμπουε

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ζιμπάμπουε είναι ο χρυσός, ο ακατέργαστος καπνός, τα μεταλλεύματα νικελίου, τα διαμάντια και τα σιδηροκράματα.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 2,14 δισ. δολάρια χρυσό, 329 εκατ. δολάρια ακατέργαστο καπνό, 252 εκατ. δολάρια μεταλλεύματα νικελίου, 245 εκατ. δολάρια διαμάντια και 232 εκατ. δολάρια σιδηροκράματα.

Ισημερινή Γουινέα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ισημερινής Γουινέας είναι το αργό πετρέλαιο, το πετρελαϊκό αέριο, οι αλκοόλες, το ακατέργαστο ξύλο και τα φύλλα καπλαμά.

Το 2020 εξήγαγε 1,93 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 530 εκατ. δολάρια πετρελαϊκό αέριο, 93,7 εκατ. δολάρια αλκοόλες, 60,9 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο και 11 εκατ. δολάρια φύλλα καπλαμά.

Καμερούν

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Καμερούν είναι το αργό πετρέλαιο, οι σπόροι κακάο, το πριονισμένο ξύλο, το αέριο πετρελαίου και το ακατέργαστο ξύλο.

Το έτος 2020 εξήγαγε 1,46 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 590 εκατ. δολάρια σπόρους κακάο, 400 εκατ. δολάρια πριονισμένο ξύλο, 234 εκατ. δολάρια αέριο πετρελαίου και 194 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο.

Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας είναι το ακατέργαστο ξύλο, ο χρυσός, τα διαμάντια, το πριονισμένο ξύλο και ο επεξεργασμένος χαλκός.

Το 2020 εξήγαγε 51,9 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο, 34,7 εκατ. δολάρια χρυσό, 14,7 εκατ. δολάρια διαμάντια, 9,55 πριονισμένο ξύλο και 6,66 εκατ. δολάρια επεξεργασμένο χαλκό.

Κένυα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Κένυας είναι το τσάι, τα κομμένα λουλούδια, το εξευγενισμένο πετρέλαιο, ο χρυσός και ο καφές.

Η Κένυα θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους εξαγωγούς τσαγιών στο κόσμο. Το 2014 αντιπροσώπευε πάνω από το 70% της εθνικής παραγωγής τσαγιού, ενώ κατά τη διάρκεια των ετών 2015-2017 ήταν ο τρίτος μεγαλύτερος εξαγωγέας τσαγιού σε όλο τον κόσμο με μερίδιο 17%. Τέλος το 2020 εξήγαγε 1,2 δισ. δολάρια τσάι σε όλο τον κόσμο.

Ακόμη το ίδιο έτος εξήγαγε 596 εκατ. δολάρια κομμένα λουλούδια, 308 εκατ. δολάρια εξευγενισμένο πετρέλαιο, 262 εκατ. δολάρια χρυσό και 229 εκατ. δολάρια καφέ.

Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό είναι ο εξευγενισμένος χαλκός, τα οξειδία και υδροξείδια κοβαλτίου, το κοβάλτιο, ο ακατέργαστος χαλκός και τα μεταλλεύματα χαλκού.

Το έτος 2020 εξήγαγε 11,1 δισ. δολάρια εξευγενισμένου χαλκού, 2,95 δισ. δολάρια οξειδία και υδροξείδια κοβαλτίου, 2,36 δισ. δολάρια κοβάλτιο, 710 εκατ. δολάρια ακατέργαστου χαλκού και 655 εκατ. δολάρια μεταλλεύματα χαλκού.

Λεσότο

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Λεσότο είναι τα διαμάντια, τα γυναικεία κοστούμια, τα ανδρικά κοστούμια, το μαλλί και ο εξοπλισμός προστασίας χαμηλής τάσης.

Το 2020 εξήγαγε 387 εκατ. δολάρια διαμάντια, 105 εκατ. δολάρια γυναικεία κοστούμια, 100 εκατ. δολάρια ανδρικά κοστούμια, 37,7 εκατ. δολάρια μαλλί και 34,1 εκατ. δολάρια εξοπλισμό προστασίας χαμηλής τάσης.

Λιβερία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Λιβερίας είναι το σιδηρομετάλλευμα, ο χρυσός, τα επιβατηγά και φορτηγά πλοία, το καουτσούκ και οι κόκκοι κακάο.

Το 2020 εξήγαγε 322 εκατ. δολάρια σιδηρομετάλλευμα, 237 εκατ. δολάρια χρυσό, 153 εκατ. δολάρια επιβατηγά και φορτηγά πλοία, 108 εκατ. καουτσούκ, 32,8 εκατ. κόκκους κακάο.

Λιβύη

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Λιβύης είναι αργό πετρέλαιο, ο χρυσός, το πετρελαϊκό αέριο, το παλιοσίδηρο, και το διυλισμένο πετρέλαιο.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 5,46 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 1,65 δισ. δολάρια χρυσό, 717 εκατ. δολάρια πετρελαϊκό αέριο, 104 εκατ. δολάρια παλιοσίδηρο και 98,1 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο.

Μαδαγασκάρη

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Μαδαγασκάρης είναι η βανίλια, ο χρυσός, το ακατέργαστο νικέλιο, τα πλεκτά πουλόβερ και το μέταλλευμα τιτανίου.

Το 2020, η Μαδαγασκάρη ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας βανίλιας στον κόσμο εξάγοντας 539 εκατ. δολάρια. Συγχρόνως το ίδιο εξήγαγε 188 εκατ. δολάρια χρυσό, 164 εκατ. δολάρια ακατέργαστο νικέλιο, 126 εκατ. δολάρια πλεκτά πουλόβερ και 101 εκατ. δολάρια μέταλλευμα τιτανίου.

Μαλάουι

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Μαλάουι είναι ο ακατέργαστος καπνός, η ακατέργαστη ζάχαρη, το τσάι, τα αποξηραμένα όσπρια και οι αλεσμένοι ξηροί καρποί.

Το 2020 εξήγαγε 488 εκατ. δολάρια ακατέργαστο καπνό, 97,9 εκατ. δολάρια ακατέργαστη ζάχαρη, 83,6 εκατ. δολάρια τσάι, 50,4 εκατ. δολάρια αποξηραμένα όσπρια και 35,4 εκατ. δολάρια αλεσμένους ξηρούς καρπούς.

Μάλι

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Μάλι είναι ο χρυσός, οι ελαιώδεις σπόροι, το ακατέργαστο ξύλο, το ακατέργαστο βαμβάκι και τα μικτά ορυκτά.

Το 2020 εξήγαγε 4,74 δισ. δολάρια χρυσό, 67,8 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόροι, 53,5 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο, 45,9 εκατ. δολάρια ακατέργαστο βαμβάκι και 36,4 εκατ. δολάρια μικτά ορυκτά.

Μαρόκο

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Μαρόκου είναι τα αυτοκίνητα, τα μικτά ορυκτά, τα μονωμένα σύρματα, το φωσφορικό οξύ και τα φωσφορικά άλατα ασβεστίου.

Το 2020, το Μαρόκο ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο φωσφορικού οξέος με εξαγωγές 1,25 δισ. δολάρια, φωσφορικών αλάτων ασβεστίου με εξαγωγές 1,17 δισ. δολάρια και οσπρίων με εξαγωγές 257 εκατ. δολάρια. Το ίδιο έτος εξήγαγε 3,79 δισ. δολάρια αυτοκίνητα, 3,42 δισ. δολάρια μικτά ορυκτά και 3,41 δισ. δολάρια μονωμένα σύρματα.

Μαυριτανία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Μαυριτανίας είναι το σιδηρομέταλλευμα, ο χρυσός, τα κατεψυγμένα ψάρια, τα επεξεργασμένα καρκινοειδή και τα μεταλλεύματα χαλκού.

Το 2020 εξήγαγε 1,33 εκατ. δολάρια σιδηρομέταλλευμα, 820 εκατ. δολάρια χρυσό, 417 εκατ. κατεψυγμένα ψάρια, 293 εκατ. δολάρια επεξεργασμένα καρκινοειδή και 206 εκατ. δολάρια μεταλλεύματα χαλκού.

Μοζαμβίκη

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Μοζαμβίκης είναι το ακατέργαστο αλουμίνιο, οι μπρικότες άνθρακα, η ηλεκτρική ενέργεια, ο ακατέργαστος καπνός και το πετρέλαιο.

Το 2020 εξήγαγε 1,38 δισ. δολάρια ακατέργαστο αλουμίνιο, 963 εκατ. δολάρια μπρικότες άνθρακα, 310 εκατ. δολάρια ηλεκτρική ενέργεια, 287 εκατ. δολάρια ακατέργαστο καπνό και 281 εκατ. δολάρια πετρέλαιο.

Μπενίν

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Μπενίν είναι το ακατέργαστο βαμβάκι, ο χρυσός, οι καρύδες, τα καρύδια, τα κάσιους, οι σπόροι σόγιας και οι ελαιώδεις σπόροι.

Το 2020 εξήγαγε 452 εκατ. δολάρια ακατέργαστο βαμβάκι, 265 εκατ. δολάρια χρυσό, 120 εκατ. δολάρια καρύδες, καρύδια και κάσιους, 66,6 εκατ. δολάρια σπόρους σόγιας και 50,6 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόρους.

Μπουρκίνα-Φάσο

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Μπουρκίνα Φάσο είναι ο χρυσός, το ακατέργαστο βαμβάκι, τα μεταλλεύματα ψευδαργύρου, οι ελαιώδεις σπόροι, οι καρύδες, οι ξηροί καρποί και τα κάσιους.

Το 2020 εξήγαγε 7,19 δισ. δολάρια χρυσό, 254 εκατ. δολάρια ακατέργαστο βαμβάκι, 198 εκατ. δολάρια μεταλλεύματα ψευδάργυρου, 147 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόροι και 84,2 εκατ. δολάρια καρύδες, ξηροί καρποί και κάσιους.

Μποτσουάνα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Μποτσουάνα είναι τα διαμάντια, ο χρυσός, το μονωμένο σύρμα, τα βοοειδή και τα ανθρακικά.

Συγκεκριμένα το έτος 2020 εξήγαγε 4 δισ. δολάρια διαμάντια, 87,2 εκατ. δολάρια χρυσό, 81,9 εκατ. δολάρια μονωμένο σύρμα, 46 εκατ. δολάρια βοοειδή και 40,1 εκατ. δολάρια ανθρακικά.

Μπουρούντι

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Μπουρούντι είναι ο χρυσός, ο καφές, το τσάι, ο επικαλυμμένος σίδηρος έλασης και ο καπνός έλασης.

Το 2020 εξήγαγε 90,5 εκατ. δολάρια χρυσό, 43,9 εκατ. καφέ, 23,3 εκατ. τσάι, 6,34 εκατ. δολάρια επικαλυμμένο σίδηρο έλασης και 5,84 εκατ. δολάρια καπνό έλασης.

Ναμίμπια

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ναμίμπια είναι ο ακατέργαστος χαλκός, ο χρυσός, τα διαμάντια, τα ραδιενεργά χημικά προϊόντα και ο εξευγενισμένος χαλκός.

Το 2020, η Ναμίμπια ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας ουρανίου και θορίου στον κόσμο εξάγοντας 88,3 εκατομμύρια δολάρια. Το ίδιο έτος εξήγαγε 1,37 δισ. δολάρια ακατέργαστου χαλκού, 950 εκατ. δολάρια χρυσού, 750 εκατ. δολάρια διαμάντια, 561 εκατ. δολάρια ραδιενεργά χημικά προϊόντα και 367 εκατ. δολάρια εξευγενισμένο χαλκό.

Νίγηρας

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Νίγηρα είναι ο χρυσός, οι ελαιώδεις σπόροι, το εξευγενισμένο πετρέλαιο, οι ραδιενεργές χημικές ουσίες, το ουράνιο και το μέταλλευμα.

Το 2020 εξήγαγε 1,77 δισ. δολάρια χρυσό, 224 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόροι, 208 εκατ. δολάρια εξευγενισμένο πετρέλαιο, 162 εκατ. δολάρια ραδιενεργές χημικές ουσίες και 76,9 εκατ. δολάρια ουράνιο και μέταλλευμα θορίου.

Νιγηρία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Νιγηρίας είναι το αργό πετρέλαιο, το πετρελαϊκό αέριο, τα σκραπ πλοίων, τα πλοία και το διυλισμένο πετρέλαιο.

Το 2020, η Νιγηρία ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας σκραπ πλοίων στον κόσμο εξάγοντας 1,29 δισ. δολάρια. Το ίδιο έτος εξήγαγε 30 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 5,89 δισ. δολάρια πετρελαϊκό αέριο, 775 εκατ. δολάρια πλοία και 613 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο.

Νότια Αφρική

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Νότιας Αφρικής είναι ο χρυσός, η πλατίνα, ο άνθρακας, το μέταλλευμα μαγγανίου, το μέταλλευμα χρωμίου, το μέταλλευμα τιτανίου, τα αυτοκίνητα, τα διαμάντια και άλλα προϊόντα από πολύτιμα μέταλλα .

Το 2020, η Νότια Αφρική ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο πλατίνας, μεταλλεύματος μαγγανίου, χρωμίου και τιτανίου, καθώς και άλλων προϊόντων πολύτιμων μετάλλων, εξάγοντας 11,9 δισ. δολάρια πλατίνας, 2,59 δισ. δολάρια μεταλλεύματος

μαγγανίου, 1,56 δισ. δολάρια μεταλλεύματος χρωμίου, 1,32 δισ. δολάρια άλλων προϊόντων από πολύτιμα μέταλλα και 569 εκατ. δολάρια μεταλλεύματος τιτανίου.

Ακόμη το ίδιο έτος εξήγαγε 13 δισ. δολάρια χρυσό, 6,37 δισ. δολάρια άνθρακα, 5,19 δισ. δολάρια αυτοκίνητα, και 4,75 δισ. δολάρια διαμάντια.

Νότιο Σουδάν

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Νοτίου Σουδάν είναι το αργό πετρέλαιο, ο χρυσός, οι κτηνοτροφικές καλλιέργειες, τα κρεμμύδια και το παλιοσίδηρο.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 701 εκατ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 111 εκατ. δολάρια χρυσό, 22 εκατ. δολάρια κτηνοτροφικές καλλιέργειες, 4,28 εκατ. δολάρια κρεμμύδια και 3,68 εκατ. παλιοσίδηρο.

Ουγκάντα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ουγκάντα είναι ο χρυσός, ο καφές, οι κόκκοι κακάο, η ακατέργαστη ζάχαρη και το τσάι.

Συγκεκριμένα το έτος 2020 εξήγαγε 3,47 δισ. δολάρια χρυσό, 539 εκατ. δολάρια καφέ, 101 εκατ. δολάρια κόκκους κακάο, 71,2 εκατ. δολάρια ακατέργαστη ζάχαρη και 69 εκατ. δολάρια τσάι.

Ρουάντα

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Ρουάντα είναι ο χρυσός, ο καφές, το τσάι, το νιόβιο, το ταντάλιο, το βανάδιο και το μέταλλευμα ζirkονίου και τα μεταλλεύματα κασσίτερου.

Το έτος 2020 εξήγαγε 644 εκατ. δολάρια χρυσό, 66 εκατ. δολάρια καφέ, 54,7 εκατ. δολάρια τσάι, 46,4 εκατ. δολάρια νιόβιο, ταντάλιο, βανάδιο και μέταλλευμα ζirkονίου, καθώς επίσης και 20,2 εκατ. δολάρια μέταλλευμα κασσίτερου.

Σενεγάλη

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Σενεγάλης είναι ο χρυσός, το εξευγενισμένο πετρέλαιο, τα κατεψυγμένα ψάρια, το φωσφορικό οξύ και οι ξηροί καρποί.

Το 2020 εξήγαγε 753 εκατ. δολάρια χρυσό, 475 εκατ. δολάρια εξευγενισμένο πετρέλαιο, 311 εκατ. δολάρια κατεψυγμένα ψάρια, 273 εκατ. δολάρια φωσφορικό οξύ και 200 εκατ. δολάρια ξηρούς καρπούς.

Σεϋχέλλες

Οι κορυφαίες εξαγωγές των Σεϋχελλών είναι τα σκάφη αναψυχής, τα επεξεργασμένα ψάρια, τα κατεψυγμένα ψάρια, το ραφινρισμένο πετρέλαιο και τα επιβατηγά και φορτηγά πλοία.

Το 2020 εξήγαγε 445 εκατ. δολάρια σκάφη αναψυχής, 238 εκατ. δολάρια επεξεργασμένα ψάρια, 213 εκατ. δολάρια κατεψυγμένα ψάρια, 119 εκατ. δολάρια ραφινρισμένο πετρέλαιο και 24,4 εκατ. δολάρια επιβατηγά και φορτηγά πλοία.

Σιέρα Λεόνε

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Σιέρα Λεόνε είναι μετάλλευμα τιτανίου, ακατέργαστο ξύλο, διαμάντια, μεταλλεύματα αλουμινίου και σπόροι κακάο.

Το 2020 εξήγαγε 158 εκατ. δολάρια τιτάνιο, 109 εκατ. δολάρια ακατέργαστο ξύλο, 66,4 εκατ. δολάρια διαμάντια, 49,5 εκατ. δολάρια αλουμίνιο και 47,3 εκατ. δολάρια σπόρους κακάο.

Σομαλία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Σομαλίας είναι ο χρυσός, τα αιγοπρόβατα, οι ρητίνες εντόμων, τα άλλα ζώα και άλλοι ελαιώδεις σπόροι.

Το 2020 εξήγαγε 111 εκατ. χρυσό, 35 εκατ. αιγοπρόβατα, 25,8 εκατ. ρητίνες εντόμων, 21,1 ζώα καθώς επίσης και 21,1 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόρους.

Σουδάν

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Σουδάν είναι ο χρυσός, οι ελαιώδεις σπόροι, το αργό πετρέλαιο, οι ξηροί καρποί και τα αιγοπρόβατα.

Συγκεκριμένα το 2020 εξήγαγε 1,84 δισ. δολάρια χρυσό, 746 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόρους, 317 εκατ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 305 εκατ. δολάρια ξηρούς καρπούς και 143 εκατ. αιγοπρόβατα.

Τανζανία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Τανζανίας είναι ο χρυσός, οι καρύδες, οι ξηροί καρποί, ο ακατέργαστος χαλκός, τα πολύτιμα μεταλλεύματα και τα αποξηραμένα όσπρια.

Το έτος 2020 εξήγαγε 2,36 δισ. δολάρια χρυσού, 386 εκατ. δολάρια καρύδες και ξηρούς καρπούς, 345 εκατ. δολάρια ακατέργαστου χαλκού, 343 εκατ. δολάρια πολύτιμων μεταλλευμάτων και 208 εκατ. δολάρια αποξηραμένων οσπρίων.

Τζιμπουτί

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Τζιμπουτί είναι τα χλωρίδια, το φοινικέλαιο, διάφορα ζώα, τα αποξηραμένα όσπρια, τα πρόβατα και οι κατσίκες.

Το 2020 εξήγαγε 45,9 εκατ. δολάρια χλωρίδια, 45 εκατ. δολάρια φοινικέλαιο, 11,6 εκατ. δολάρια ζώα, 10,9 εκατ. δολάρια αποξηραμένα όσπρια 9,46 εκατ. δολάρια πρόβατα και κατσίκες.

Τόγκο

Οι κορυφαίες εξαγωγές του Τόγκο είναι το διυλισμένο πετρέλαιο, τα φωσφορικά άλατα ασβεστίου, το τσιμέντο, η ηλεκτρική ενέργεια και η σόγια.

Το 2020 εξήγαγε 240 εκατ. δολάρια διυλισμένο πετρέλαιο, 118 εκατ. δολάρια φωσφορικά άλατα ασβεστίου, 104 εκατ. δολάρια τσιμέντο, 97,2 εκατ. δολάρια ηλεκτρική ενέργεια και 84,2 εκατ. δολάρια σόγια.

Τσαντ

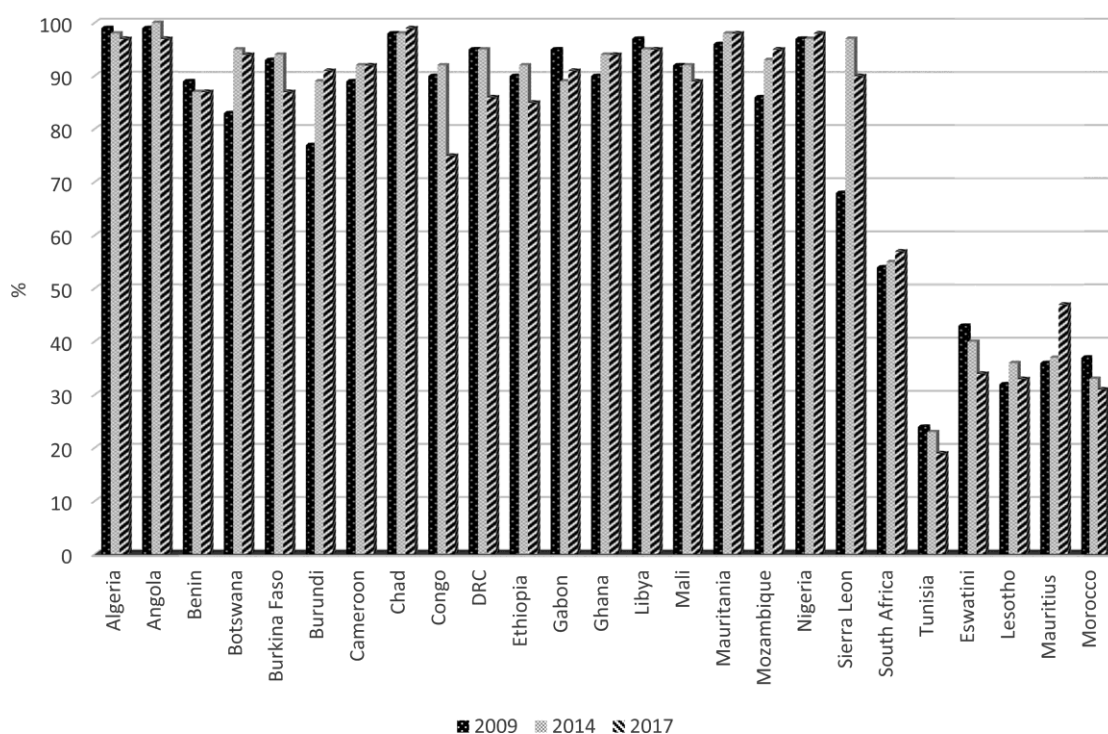
Οι κορυφαίες εξαγωγές του Τσαντ είναι το αργό πετρέλαιο, ο χρυσός, οι ελαιώδεις σπόροι, οι ρητίνες εντόμων και το ακατέργαστο βαμβάκι.

Το 2020 εξήγαγε 1,19 δισ. δολάρια αργό πετρέλαιο, 213 εκατ. δολάρια χρυσό, 70,8 εκατ. δολάρια ελαιώδεις σπόροι, 16,6 εκατ. δολάρια ρητίνες εντόμων και 5,44 εκατ. δολάρια ακατέργαστο βαμβάκι.

Τυνησία

Οι κορυφαίες εξαγωγές της Τυνησίας είναι το μονωμένο σύρμα, το ελαιόλαδο, τα ανδρικά κοστούμια, τα γυναικεία κοστούμια και τα ανταλλακτικά οχημάτων.

Το 2020 εξήγαγε 1,83 δις. δολάρια μονωμένο σύρμα, 861 εκατ. δολάρια ελαιόλαδο, 811 εκατ. δολάρια ανδρικά κοστούμια, 537 γυναικεία κοστούμια και 401 εκατ. δολάρια ανταλλακτικά οχημάτων.

Διάγραμμα 5: Στο διάγραμμα απεικονίζεται το μερίδιο εξαγωγών σε επιλεγμένες αφρικανικές χώρες σε ποσοστό(%) για τα έτη 2009, 2014, 2017

Πηγή: *Routledge Studies in African Development-Industrial Policy and the Transformation of the colonial Economy in Africa*, Horman Chitonge

3.3 Γενικά στοιχεία εξαγωγών

Η αφρικανική ήπειρος σημείωσε τις τελευταίες δεκαετίες ραγδαία αύξηση των εξαγωγών της σε διάφορες χώρες του κόσμου. Για παράδειγμα το 2004 οι κινεζικές εισαγωγές από την Αφρική ανήλθαν σε 15,65 δις. δολάρια, ενώ συγχρόνως η αξία των εισαγωγών αντιπροσώπευε αύξηση 87,1% σε σύγκριση με το 2003. Αυτή η ανοδική τάση των εξαγωγών

της Αφρικής προς την Κίνα συνεχίστηκε μέχρι το 2011, ενώ μέχρι και το 2015 η Αφρική απολάμβανε εμπορικό πλεόνασμα με την Κίνα.

Ακόμη αυξήσεις εξαγωγών κατέγραψε η Αφρικανική ήπειρος στις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ ακόμη και σήμερα εισάγουν φυσικούς πόρους, όπως πετρέλαιο, ορυκτά και μέταλλα. Η Νιγηρία και η Νότια Αφρική που έχουν τις μεγαλύτερες οικονομίες της ηπείρου, είναι οι μεγαλύτεροι εξαγωγοί τους, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 50% του συνόλου του εμπορίου της Υποσαχάριας Αφρικής στις ΗΠΑ. Το 2000 το Κογκρέσο ψήφισε ένα νέο νόμο που προέβλεπε δασμολογικές ελαφρύνσεις σε επιλεγμένες χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής, με αποτέλεσμα να ενισχυθούν περαιτέρω οι εξαγωγές της Αφρικανικής ηπείρου. Από το 2001 μέχρι και το 2016 οι εισαγωγές ενεργειακών προϊόντων των ΗΠΑ από τις χώρες της Αφρικής σχεδόν διπλασιάστηκαν φτάνοντας από 7 δισ. δολάρια σε 12 δισ. δολάρια. Μέχρι το 2016 περίπου το 62% της συνολικής εισαγωγής αργού πετρελαίου των ΗΠΑ προέρχονταν από την Αφρική, ενώ η Κένυα, το Λεσότο και ο Μαυρίκιος εξήγαγαν σε αυτές προϊόντα ένδυσης σχεδόν 900 εκατ. δολαρίων.

Η Αφρική ωστόσο, σημειώνει ένα σημαντικό αριθμό εξαγωγών και στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα η Ευρώπη αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς της εισάγοντας κάθε έτος περίπου 110 δισ. ευρώ σε τρόφιμα, ποτά, πρώτες ύλες και μεταποιητικά προϊόντα. Τα πιο ευρέως διαδεδομένα προϊόντα από τις εισαγωγές από την Αφρικανική ήπειρο είναι οι κόκκοι κακάο και καφέ, τα τροπικά φρούτα, οι διάφοροι καρποί και μπαχαρικά, η ξυλεία, το τσάι, οι ελαιούχοι σπόροι, τα κομμένα άνθη, τα ψάρια, τα λαχανικά, η ζάχαρη, το ρούμι και το ρύζι.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι περισσότερες αφρικανικές οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές πρωτογενών εμπορευμάτων. Η εξάρτηση από τις εξαγωγές πρωτογενών εμπορευμάτων καθιστά την ήπειρο ευάλωτη σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως οι ασταθείς τιμές των εμπορευμάτων. Σύμφωνα με τα στατιστικά των τελευταίων ετών αποδείχτηκε, ότι η εξάρτηση πρωτογενών εμπορευμάτων ήταν περίπου 70%, και συγκεκριμένα 15% για μεταποιημένα προϊόντα και πάνω από 50% για καύσιμα. Τα πρωτογενή εξορυκτικά προϊόντα αποτελούσαν περισσότερο από το 50% των συνολικών εξαγωγών κατά την περίοδο 2000-2018, με τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου να συνεισφέρουν περίπου στο 40 % του συνόλου.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι πέντε κορυφαίες εξαγωγές της Αφρικανικής ηπείρου είναι το πετρέλαιο, ο χρυσός, τα διαμάντια, το φυσικό αέριο και ο άνθρακας, ενώ οι

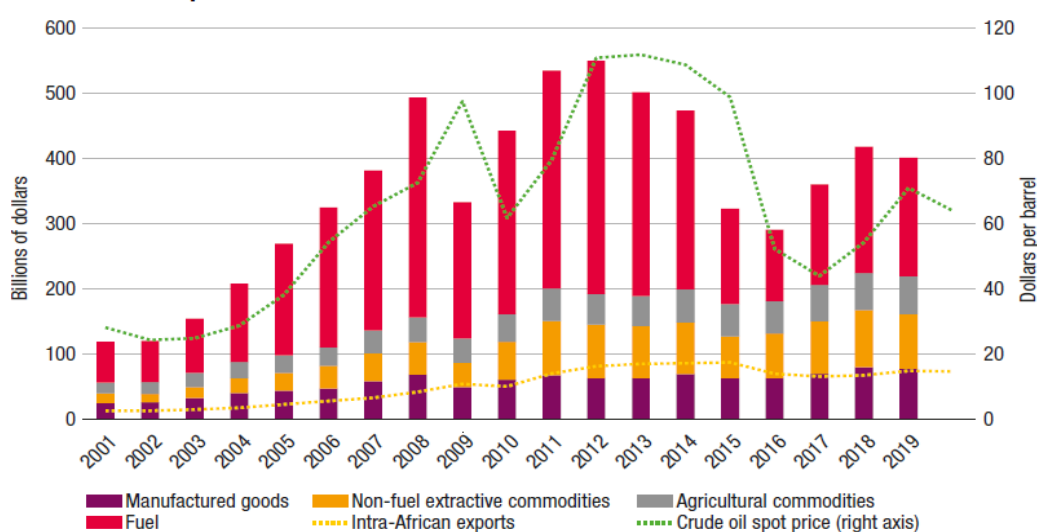
εξωηπειρωτικές εξαγωγές της Αφρικής κυριαρχούνται από ορυκτά καύσιμα και ακατέργαστα προϊόντα, τα οποία μαζί αντιπροσωπεύουν το 62 % των εξαγωγών.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Average
Fuels	54,7%	58%	50,9%	50,1%	37,8%	29,5%	31,5%	44,6%
Ores, slag, and ash	3,9%	3,1%	3,8%	3,5%	3,8%	8,4%	15,4%	6,0%
Precious and semi-precious stones	8 %	7,6%	11,2%	7,9%	9,9%	12%	9,9%	9,5%
Copper products	1,8%	2%	2,3%	2,7%	3,3%	2,8%	2,7%	2,5%
Vehicles	1,8%	1,7%	2%	2,4%	3,5%	3,8%	3,2%	2,6%
Electrical equipment	2%	1,7%	2%	2,5%	3,1%	3,4%	2,8%	2,5%
Total	72, 2%	74,1%	72,2%	69,1%	61,4%	65,5%	65,5%	71,4%

Πίνακας 1: Στο παραπάνω πίνακάκι φαίνονται σε ποσοστό % οι περισσότερες εξαγωγές που σημειώθηκαν κατά μέσο όρο μεταξύ των ετών 2011 και 2017 στην Αφρική.

Πηγή: Routledge Studies in African Development-Industrial Policy and the Transformation of the colonial Economy in Africa, Horman Chitonge

Extra-African exports

Source: UNCTAD calculations, based on data from the UNCTADstat database.

Διάγραμμα 6: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται η ετήσια πορεία εξαγωγών στα κατασκευασμένα αγαθά, στα καύσιμα, στα εξορυκτικά εμπορεύματα και στα αγροτικά προϊόντα

Πηγή: World Economic Forum- African Continental Free Trade Area for Inclusive Growth (Report 2021)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4-ΟΙ 10 ΠΛΟΥΣΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ 10 ΦΤΩΧΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθούν οι δέκα πλουσιότερες και οι δέκα φτωχότερες χώρες της Αφρικανικής ηπείρου σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για το 2021.

Σύμφωνα με όσα αναλύονται παρακάτω παρατηρείται, ότι οι περισσότερες πλούσιες χώρες της Αφρικανικής ηπείρου είναι εκείνες που έχουν εκμεταλλευτεί καλύτερα φυσικούς, ορυκτούς ή άλλους πόρους που διαθέτουν. Συγκεκριμένα οι Σεϋχέλλες, ο Μαυρίκιος, η Αίγυπτος και το Εσουατίνι έχουν εκμεταλλευτεί τον τουρισμό ενισχύοντας το ΑΕΠ της οικονομίας τους. Οι Σεϋχέλλες και ο Μαυρίκιος είναι γνωστοί παγκοσμίως για τις τροπικές υπέροχες παραλίες τους, ενώ η Αίγυπτος για την πλούσια ιστορία της και τα αρχαιολογικά της μνημεία. Ωστόσο το Εσουατίνι έχει διαφοροποιήσει τον τουρισμό της, σε οικοτουρισμό, προσελκύνοντας τουρίστες που θέλουν να κάνουν σαφάρι και να γνωρίσουν την άγρια φύση. Άλλες πάλι χώρες όπως η Λιβύη, η Μποτσουάνα, το Γκαμπόν, η Ισημερινή Γουινέα και η Ναμίμπια έχουν εκμεταλλευτεί σε μεγάλο βαθμό τον ορυκτό τους πλούτο με τις περισσότερες αυτές να εστιάζουν στην παραγωγή πετρελαίου. Άλλες πάλι όπως η Νότια Αφρική, αλλά και η Μποτσουάνα, έχουν εκμεταλλευτεί το χρηματοπιστωτικό κλάδο για την άνθηση της οικονομίας της χώρας τους. Τέλος όλες από τις παραπάνω έχουν αρχίσει και δημιουργούν διαφοροποίηση της οικονομίας του, προκειμένου να είναι βιώσιμες και σε άλλους τομείς, όταν υφίσταται κρίση σε έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας τους.

Από την άλλη στις πιο φτωχές χώρες της Αφρικής παρατηρείται, ότι δεν υπάρχει σωστή και πλήρη αξιοποίηση του πλούτου τους. Αυτό είναι συνήθως αποτέλεσμα πολιτικής αστάθειας, χρόνιων διαμαχών με άλλες χώρες ή εμφυλίου πολέμου. Πολλές από τις δέκα φτωχότερες χώρες της Αφρικής έχουν τεράστιο αναξιοποίητο πλούτο, λόγω της κακής πολιτικής και άλλης διαχείρισης. Ακόμη παρατηρείται, ότι πολλές από τις φτωχότερες χώρες της Αφρικής, έχουν εστιάσει κατά κύριο λόγο στον αγροτικό τομέα με το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού τους, να απασχολείται σε αυτόν. Ωστόσο λόγω του αντίκτυπου των φαινόμενων της κλιματικής κρίσης (π.χ. ξηρασία, πλημμύρες κ.α.) ο γεωργικός τομέας έχει υποστεί τεράστιες καταστροφές και έχει συρρικνωθεί. Η προσκόλληση σε έναν μόνο κλάδο, ο οποίος επηρεάζεται και άμεσα από καιρικούς και τους λοιπούς παράγοντες, έχει οδηγήσει σε

συρρίκνωση των οικονομιών τους, προκαλώντας έλλειψη σε βασικές υποδομές και ακόμη και στο φαγητό.

4.1 Οι 10 πλουσιότερες χώρες της Αφρικής

1. Σεϋχέλλες

Οι Σεϋχέλλες αποτελούν ένα νησιωτικό κράτος με σύμπλεγμα 115 νησιών στο Ινδικό ωκεανό. Η οικονομία του νησιωτικού κράτους εξαρτάται στο μεγαλύτερο βαθμό στις υπηρεσίες, με τον τουρισμό να αποτελεί το πιο σημαντικό πυλώνα της. Ακόμη η αλιεία συνιστά ένα από τα σημαντικότερα έσοδα της οικονομίας της.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 οι Σεϋχέλλες σημείωσαν κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 15.713 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 27.160 δολάρια

2. Μαυρίκιος

Ο Μαυρίκιος είναι ένα νησιωτικό κράτος του Ινδικού ωκεανού. Η οικονομία του νησιού εξαρτάται κατά κύριο λόγο στις υπηρεσίες με τον τουρισμό και τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες να αποτελούν τους πιο ζωτικούς τομείς της οικονομίας του. Αν και η πανδημία covid19 το 2020 επηρέασε σοβαρά την οικονομία του προκαλώντας μείωση του ΑΕΠ του, ο Μαυρίκιος εξακολουθεί να παραμένει μία από τις πιο δυναμικές οικονομίες της Αφρικής.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 ο Μαυρίκιος σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 9.422 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 20.244 δολάρια.

3. Λιβύη

Η Λιβύη είναι μία χώρα της Αφρικανικής ηπείρου, η οποία βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Αφρικής και βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα. Η οικονομία της Λιβύη στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στις εξαγωγές πετρελαίου, καθώς εκεί βρίσκεται το μεγαλύτερο κοιτάσμα πετρελαίου από όλη την ήπειρο.

Η οικονομία της Λιβύη για αρκετά χρόνια αντιμετώπιζε μεγάλη οικονομική αστάθεια λόγω του εμφυλίου πολέμου που αντιμετώπιζε, αλλά και της πανδημίας covid19 το 2020.

Παρόλα αυτά το 2021 κατάφερε να αντιστρέψει το έλλειμμα σε πλεόνασμα λόγω της ανάκαμψης των εξαγωγών πετρελαίου και άλλων παραγόντων.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Λιβύη σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 8.753 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 21.260 δολάρια.

4. Μποτσουάνα

Η Μποτσουάνα βρίσκεται στο κέντρο της Νότιας Αφρικής. Ο σημαντικός ορυκτός πλούτος που είναι τα διαμάντια και ο σχετικά μικρός πληθυσμός περίπου 2,4 εκατομμυρίων (2021), την έχουν καταστήσει μια χώρα ανώτερου μεσαίου εισοδήματος.

Η οικονομία της στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις υπηρεσίες με τον τουρισμό, τις μεταφορές και το χρηματοοικονομικό τομέα να συμβάλλουν στη μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ της χώρας. Ωστόσο ο βιομηχανικός τομέας συμβάλλει και αυτός στην αύξηση του ΑΕΠ, στον οποίο κυριαρχούν η εξόρυξη και επεξεργασία διαμαντιών και άλλων ορυκτών όπως χρυσού, νικελίου, χαλκού και ανθρακικού νατρίου, αλλά και η επεξεργασία τροφίμων με κύριο το βοδινό. Όπως θα αναφερθεί και παρακάτω η Μποτσουάνα φιλοξενεί το χρηματιστήριο Botswana Stock Exchange

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Μποτσουάνα σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 6.888 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 16.024 δολάρια.

5. Γκαμπόν

Η Γκαμπόν είναι μία χώρα της Κεντροδυτικής Αφρικής η οποία βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό. Η οικονομία της χώρας βασίζεται κατά κύριο λόγο στον βιομηχανικό τομέα με το πετρέλαιο να αντιπροσωπεύει το 80% των εξαγωγών και το 45% του ΑΕΠ της. Άλλες σημαντικές πηγές εσόδων του βιομηχανικού τομέα της οικονομίας της χώρας, συνιστούν τα ορυκτά με κύριο ορυκτό το μαγγάνιο. Ωστόσο σε ένα μεγάλο ποσοστό στο ΑΕΠ συνεισφέρουν και οι υπηρεσίες, ενώ ο αγροτικός τομέας δεν ξεπερνάει το 7% του συνολικού ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Γκαμπόν σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 6.760 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 14.198 δολάρια.

6. Ισημερινή Γουινέα

Η Ισημερινή Γουινέα είναι και αυτή μία χώρα της Κεντροδυτικής Αφρικής η οποία ανήκει στην Υποσαχάρια Αφρική και βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό. Η οικονομία εξαρτάται στο μεγαλύτερο βαθμό από το βιομηχανικό τομέα, καθώς διαθέτει πλούσιο ορυκτό πλούτο σε πετρέλαιο, χρυσό, ουράνιο, διαμάντι, και άλλα μέταλλα. Ωστόσο από τις σημαντικότερες πηγές του βιομηχανικού τομέα της αποτελούν το πετρέλαιο και το αέριο.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Ισημερινή Γουινέα σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 6.576 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 16.500 δολάρια.

7. Νότια Αφρική

Η Νότια Αφρική είναι μία χώρα που βρίσκεται στο Νοτιότερο τμήμα της Αφρικής. Είναι γνωστή για τη μεγαλύτερη πόλη της το Γιοχάνεσμπουργκ, η οποία φιλοξενεί ένα από τα σημαντικότερα χρηματιστήρια του κόσμου.

Η Νότια Αφρική έχει στηρίξει την οικονομική της ανάπτυξη στο μεγαλύτερο βαθμό στις υπηρεσίες. Αυτό είχε και ως αποτέλεσμα να επηρεαστεί άμεσα από την πανδημία του covid19 το 2020. Μία από τις σημαντικότερες υπηρεσίες της Νότιας Αφρικής είναι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Ωστόσο επειδή η οικονομία της δραστηριοποιείται σε ποικίλους τομείς, αυτό την καθιστά ανταγωνιστική και μία από τις πιο πλούσιες χώρες. Η οικονομία της Νότιας Αφρικής στηρίζεται αρκετά και στο βιομηχανικό τομέα της, καθώς διαθέτει ποικίλο φάσμα φυσικών πόρων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν ο χρυσός, η πλατίνα, τα διαμάντια και άλλα μέταλλα.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Νότια Αφρική σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 5.865 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 13.126 δολάρια.

8. Ναμίμπια

Η Ναμίμπια είναι μία χώρα στη Νοτιοδυτική Αφρική η οποία βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό. Αν και η Ναμίμπια με σωστή οικονομική διαχείριση κατάφερε να περιορίσει τη φτώχεια και να μετατραπεί σε μία από τις πιο πλούσιες χώρες της Αφρικής, πριν από την πανδημία παρατηρήθηκε επιβράδυνση της ανάπτυξης της, η οποία προκλήθηκε διάφορους παράγοντες όπως σοβαρή ξηρασία, χαμηλότερες τιμές των εμπορευμάτων, μειωμένες δημόσιες επενδύσεις και άλλα.

Η οικονομία της στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις υπηρεσίες, αλλά και ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρει αξιοσημείωτα στο ΑΕΠ της. Η Ναμίμπια εξαρτάται σε ένα μεγάλο βαθμό από τις χρηματοοικονομικές και μεταποιητικές υπηρεσίες, αλλά και σε δραστηριότητες εξόρυξης. Είναι πλούσια σε ορυκτές πηγές όπως διαμάντια, ουράνιο, χαλκός, με αποτέλεσμα οι εξορύξεις να αποτελούν ένα από τους βασικούς πυλώνες της.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Ναμίμπια σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 4.099 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 8.925 δολάρια.

9. Αίγυπτος

Η Αίγυπτος είναι μία χώρα της Βόρειας Αφρικής που βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Αίγυπτος όλα αυτά τα χρόνια έχει επιτύχει μία συνεχόμενη οικονομική ανάπτυξη, μειώνοντας την ανεργία και τη φτώχεια.

Η οικονομία της στηρίζεται κατά κύριο λόγο στις υπηρεσίες, αλλά και ο βιομηχανικός τομέας της συνεισφέρει και αυτός στο ΑΕΠ της χώρας. Πολλά από τα έσοδα της χώρας προέρχονται από την διώρυγα του Σουέζ, τον τουρισμό, την εξόρυξη πετρελαίου, χρυσού και άλλων μεταλλευμάτων.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Αίγυπτος σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 4.086 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 12.121 δολάρια.

10. Εσουατίνι

Το Εσουατίνι είναι μία μικρή χώρα της Νοτιοανατολικής Αφρικής. Το Εσουατίνι αν και έχει έναν υψηλό ποσοστό φτώχειας σε σχέση με το πληθυσμό του, βρίσκεται στη λίστα καθώς το 2021 παρουσίασε μία ισχυρή ανάκαμψη. Το Εσουατίνι παρουσιάζει ένα σταθερό αυξανόμενο κατά κεφαλήν ΑΕΠ όλα αυτά τα χρόνια, παρόλο που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις διεθνείς εξελίξεις.

Η οικονομία του Εσουατίνι εξαρτάται κυρίως από τις υπηρεσίες με τον τουρισμό να συμπεριλαμβάνεται σε αυτές. Έπειτα ο βιομηχανικός και αγροτικός τομέα συνεισφέρουν και αυτοί στον ΑΕΠ της οικονομίας.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 το Εσουατίνι σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 3.958 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 8.935 δολάρια.

4.2 Οι 10 φτωχότερες χώρες της Αφρικής

1. Γουινέα-Μπισάου

Η Γουινέα Μπισάου είναι μία χώρα στη Δυτική Αφρική, η οποία βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό.

Αποτελεί μία από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου και λόγω της χρόνιας πολιτικής και θεσμικής της αστάθειας δεν έχει καταφέρει να ευημερήσει και να μειωθεί το επίπεδο της φτώχειας. Το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας της στηρίζεται στον αγροτικό τομέα, ενώ κύρια εξαγωγικά προϊόντα αυτού αποτελούν οι καρύδες και οι ξηροί καρποί.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Γουινέα Μπισάου σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 628 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1872 δολάρια.

2. Λιβερία

Η Λιβερία είναι μία χώρα της κεντροδυτικής Αφρικής, η οποία βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό.

Λόγω χρόνιων εμφυλίων πολέμων, η Λιβερία είναι μια από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου. Κάθε χρόνο έρχεται αντιμέτωπη με αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και συνεχόμενη μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Τα μεγαλύτερα έσοδα της προέρχονται από τις υπηρεσίες, ενώ ένα επίσης σημαντικό μέρος των εσόδων σε σχέση με το ΑΕΠ αποτελεί η γεωργία, αλλά και η εξόρυξη σιδηρομεταλλεύματος και χρυσού.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Λιβερία σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 625 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.413 δολάρια.

3. Τσαντ

Το Τσαντ είναι μία χώρα της Κεντρικής Αφρικής. Το Τσαντ λόγω του αντιμετωπίζει συγκρούσεις με τις γειτονικές χώρες και έχει επηρεαστεί άμεσα από την κλιματική αλλαγή, αυτό είχε ως αποτέλεσμα την συρρίκνωση της οικονομίας του. Θεωρείται μία από τις φτωχότερες χώρες, καθώς σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού ζει κάτω από το εθνικό όριο φτώχειας. Το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας του προέρχεται από τη γεωργία συμπεριλαμβανομένης και της κτηνοτροφίας, ενώ οι υπηρεσίες και ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρουν και αυτά στο ΑΕΠ. Από το βιομηχανικό τομέα σημαντικά έσοδα αποτελεί το πετρέλαιο και ο χρυσός.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 το Τσαντ σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 605 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.448 δολάρια.

4. Μοζαμβίκη

Η Μοζαμβίκη είναι μία χώρα της Νοτιοανατολικής Αφρικής που βρέχεται από τον Ινδικό ωκεανό. Η Μοζαμβίκη είναι μία χώρα προικισμένη με άφθονους πόρους καλλιεργήσιμης γης και ορυκτών. Παρόλο που έχει σημειώσει σημαντική οικονομική ανάπτυξη, οι βασικές υπηρεσίες στην εκπαίδευση και την υγεία είναι άνισες. Ακόμη εξεγέρσεις έχουν προκαλέσει πολλούς θανάτους, μετανάστευση και επισιτιστική κρίση.

Σχεδόν τα δύο τρίτα του πληθυσμού απασχολούνται στη γεωργία, ενώ πρόσφατα βρέθηκε κοιτάσμα φυσικού αερίου. Παρόλο που υπάρχει άφθονος ορυκτός πλούτος, αξιοποιείται πολύ λίγο, καθώς το πιο γνωστό μέταλλο που εξάγει είναι το αλουμίνιο.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Μοζαμβίκη σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 571 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.222 δολάρια.

5. Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (Κονγκό)

Είναι μία αρκετά μεγάλη χώρα σε έκταση της κεντρικής Αφρικής, η οποία βρέχεται ελάχιστα και από τον Ατλαντικό ωκεανό.

Το Κονγκό είναι ένα από τα πέντε φτωχότερα έθνη του κόσμου, καθώς ένας στους έξι ανθρώπους ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Παρόλο που το Κονγκό είναι πλούσιο σε ορυκτούς και φυσικούς πόρους, οι χρόνιες διαμάχες και συγκρούσεις το έχουν οδηγήσει σε μία ανθρωπιστική κρίση. Η οικονομία του στηρίζεται σε αρκετό βαθμό στη γεωργία, ενώ η εξόρυξη χαλκού και κοβαλτίου αποφέρουν και αυτά κάποια έσοδα στο ΑΕΠ της οικονομίας του.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 518 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.109 δολάρια.

6. Νίγηρας

Ο Νίγηρας είναι μία χώρα στην Βορειοκεντρική Αφρική. Ο Νίγηρας είναι μία από τις φτωχότερες χώρες στην Αφρική, καθώς πάνω από το 40% του πληθυσμού ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.

Η οικονομία του στηρίζεται κυρίως στη γεωργία, καθώς περίπου το 40% του ΑΕΠ προέρχεται από αυτή. Ένα εξίσου σημαντικό μέρος των εσόδων της οικονομίας στηρίζεται στις υπηρεσίες, ενώ ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρει και αυτός στο ΑΕΠ με την εξόρυξη χρυσού και ουρανίου να αποφέρουν σημαντικά έσοδα.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 ο Νίγηρας σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 510 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.192 δολάρια.

7. Μαδαγασκάρη

Η Μαδαγασκάρη είναι ένα νησιωτικό κράτος της Αφρικής στον Ινδικό ωκεανό. Παρά τους σημαντικούς φυσικούς πόρους που διαθέτει, έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας στον κόσμο με την επισιτιστική κρίση να αποτελεί ένα σημαντικότερα προβλήματα. Η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στις υπηρεσίες, με το γεωργικό και βιομηχανικό τομέα να ακολουθούν.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Μαδαγασκάρη σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 450 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1.489 δολάρια

8. Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

Η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία είναι μία χώρα που βρίσκεται στο κέντρο της Αφρικής. Είναι μια από τις φτωχότερες και πιο εύθραυστες χώρες στον κόσμο, λόγω των κρίσεων που αντιμετωπίζει για πάνω από δύο δεκαετίες. Οι θεσμοί της είναι αδύναμοι, οι πολίτες έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, οι υποδομές είναι ανεπαρκείς, ενώ η βία με βάση το φύλο είναι ευρέως διαδεδομένη. Ο πληθυσμός της υποφέρει από χρόνιο υποσιτισμό, ενώ ο μέσος όρος ζωής δεν ξεπερνάει τα 53 έτη.

Παρόλο που διαθέτει άφθονους φυσικούς πόρους, δεν τους εκμεταλλεύεται όπως θα έπρεπε και η οικονομία της στηρίζεται στις υπηρεσίες, στο γεωργικό και έπειτα στο βιομηχανικό τομέα. Από τον ορυκτό της πλούτο αποκομίζει κάποια έσοδα όσο αφορά τα διαμάντια, το χρυσό και το χαλκό.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 411 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 929 δολάρια

9. Μαλάουι

Το Μαλάουι είναι μία σχετικά μικρή χώρα στη Νοτιοανατολική Αφρική. Το Μαλάουι είναι μία από τις φτωχότερες χώρες, καθώς η οικονομία του στηρίζεται σε μεγάλο μέρος στον αγροτικό τομέα, ο οποίος επηρεάζεται και άμεσα από το κλίμα. Οι καιρικές κρίσεις, λόγω της ξηρασίας και των τροπικών καταιγίδων, έχουν προκαλέσει ζημιές και έχουν συρρικνώσει τον γεωργικό τομέα, με αποτέλεσμα να έχει δημιουργεί επισιτιστική ανασφάλεια.

Το κυριότερο μέρος των εσόδων της οικονομίας του προέρχεται από τις υπηρεσίες, παρόλο που σχεδόν το 80% του εργατικού δυναμικού απασχολείται στον γεωργικό τομέα. Ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρει και αυτός στο ΑΕΠ της οικονομίας, αλλά πιο λίγο σε σχέση με τις υπηρεσίες και τον αγροτικό τομέα.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 το Μαλάουι σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 394 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 1510 δολάρια.

10. Μπουρούντι

Το Μπουρούντι είναι μία μικρή χώρα της κεντρικής Αφρικής. Το Μπουρούντι είναι μία από τις πιο πυκνοκατοικημένες χώρες στον κόσμο και λόγω του χρόνιου δημοσιονομικού ελλείματος της, θεωρείται μία από τις πιο φτωχές χώρες.

Η οικονομία στηρίζεται στο μεγαλύτερο μέρος στις υπηρεσίες, και έπειτα στον αγροτικό και βιομηχανικό τομέα. Ωστόσο η εξάρτηση του είναι τόσο μεγάλη με τη γεωργία, που περίπου το 80% του πληθυσμού απασχολείται σε αυτή.

Σύμφωνα με τα στατιστικά του 2021 το Μπουρούντι σημείωσε κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP PER CAPITA) 267 δολάρια και κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης (GDP PER CAPITA PPP) 722 δολάρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1 Πληθυσμός

5.1.1 Ορισμοί

Πληθυσμός είναι ο συνολικός πληθυσμός που προκύπτει αν αθροίσουμε όλους τους κατοίκους ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος ή υπηκοότητας—εκτός από τους πρόσφυγες που δεν είναι μόνιμα εγκατεστημένοι στη χώρα ασύλου, οι οποίοι θεωρούνται μέρος του πληθυσμού της χώρας καταγωγής τους .

Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού για ένα έτος t είναι ο εκθετικός ρυθμός αύξησης του πληθυσμού του μέσου έτους από το έτος $t-1$ έως το t , εκφρασμένος ως ποσοστό. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού υπολογίζει και αυτός όλους τους κατοίκους ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος ή υπηκοότητας.

5.1.2 Στατιστικά

Η Αφρικανική ήπειρος αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη ήπειρο σε πληθυσμό στον κόσμο, ενώ σύμφωνα με τα στατιστικά τις δύο τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει ετήσια αύξηση του πληθυσμού άνω του 2,5%.

Κατά την τελευταία απογραφή του 2021 ο πληθυσμός της Αφρικής ανερχόταν σε 1.373.486.000 κατοίκους, ενώ οι τρεις πολυπληθέστερες χώρες ήταν η Νιγηρία με 211.400.704 κατοίκους, η Αιθιοπία με 117.876.226 κατοίκους και η Αίγυπτος με 104.258.327 κατοίκους. Σήμερα ο πληθυσμός της Αφρικής είναι πάνω από 1,4 εκατ., ενώ αποτελεί το 16,72% του συνολικού πληθυσμού του κόσμου. Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι μέχρι το έτος 2.100 ο πληθυσμός της Αφρικής θα αποτελεί περίπου το ένα τρίτο του πληθυσμού του κόσμου.

Λόγω της ραγδαίας αύξησης του πληθυσμού, οι επιστήμονες υποστηρίζουν επίσης, ότι μέχρι το έτος 2050 ο Αφρικανικός πληθυσμός αναμένεται να ξεπεράσει τα 2,5 δισ. και να φιλοξενεί το 25% του παγκόσμιου πληθυσμού με την πλειοψηφία αυτού να είναι νέοι. Και ενώ η γήρανση αποτελεί ένα κρίσιμο πρόβλημα στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες, ο αφρικανικός πληθυσμός παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι αυτών. Σήμερα ο μέσος όρος ηλικίας στην Αφρική είναι 19,7 έτη , ενώ το ήμισυ του πληθυσμού σε κάποιες περιοχές είναι κάτω των 25 ετών.

Διάγραμμα 7: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται πως μεταβλήθηκε ο πληθυσμός της Αφρικής σε διάφορα έτη.

Πηγή: www.statisticstimes.com/demographics/africa-population. (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Από τώρα έως το 2030, προβλέπεται ότι η ήπειρος θα επεκτείνει το μέγεθος του εργατικού δυναμικού της κατά περισσότερο από τον υπόλοιπο κόσμο μαζί, καθώς ο νεαρός πληθυσμός της εισέρχεται στον κόσμο της εργασίας. Ακόμη υπολογίζεται ότι 15 εκατ. έως 20 εκατ. νέοι άνθρωποι θα εντάσσονται στο αφρικανικό εργατικό δυναμικό κάθε χρόνο για τις επόμενες δύο δεκαετίες. Μέχρι το 2030, η Αφρική θα φιλοξενεί περισσότερο από το ένα τέταρτο του παγκόσμιου πληθυσμού κάτω των 25 ετών, ο οποίος θα αποτελεί το 60% του συνολικού πληθυσμού της ηπείρου.

Χώρα	Πληθυσμός	Χώρα	Πληθυσμός
Νιγηρία	211.400.704	Μπορουντί	12.255.429
Αιθιοπία	117.876.226	Τυνησία	11.935.764
Αίγυπτος	104.258.327	Νότιο Σουδάν	11.381.377
Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό	92.377.986	Τόγκο	8.478.242
Τανζανία	61.498.438	Σιέρα Λεόνε	8.141.343
Νότια Αφρική	60.041.996	Λιβύη	6.958.538
Κένυα	54.985.702	Δημοκρατία του Κονγκό	5.657.017
Ουγκάντα	47.123.533	Λιβερία	5.180.208
Σουδάν	44.909.351	Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής	4.919.987
Αλγερία	44.616.626	Μαυριτανία	4.775.110
Μαρόκο	37.344.787	Ερυθραία	3.601.462
Αγκόλα	33.933.611	Ναμίμπια	2.587.344
Μοζαμβίκη	32.163.045	Γκάμπια	2.486.937
Γκάνα	31.732.128	Μποτσουάνα	2.397.240
Μαγαδασκάρη	28.427.333	Γκαμπόν	2.278.829
Καμερούν	27.224.262	Λεσότο	2.159.067
Ακτή Ελεφαντοστού	27.053.629	Γουινέα-Μπισάου	2.015.490
Νιγηρία	25.130.810	Ισημερινή Γουινέα	1.449.891
Μπουρκίνα Φάσο	21.497.097	Μαυρίκιος	1.273.428
Μάλι	20.855.724	Εσουατίνι	1.172.369
Μαλάουι	19.647.681	Τζιμπουτί	1.002.197
Ζάμπια	18.920.657	Ρεϋνιόν	901.696
Σενεγάλη	17.196.308	Κομόρες	888.456
Τσαντ	16.914.985	Δυτική Σαχάρα	611.872
Σομαλία	16.359.500	Πράσινο Ακρωτήριο	561.901
Ζιμπάμπουε	15.092.171	Μαγιότ	279.507
Γουινέα	13.497.237	Σάο Τομέ και Πρίνσιπε	223.364
Ρουάντα	13.276.517	Σεϋχέλλες	98.910
Μπενίν	12.451.031	Αγία Ελένη	6.095

Πίνακας 2: Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται αναλυτικά ο πληθυσμός της Αφρικανικής ηπείρου σύμφωνα με την απογραφή του 2021

www.worldpopulationreview.com (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

5.2 Αστικοποίηση

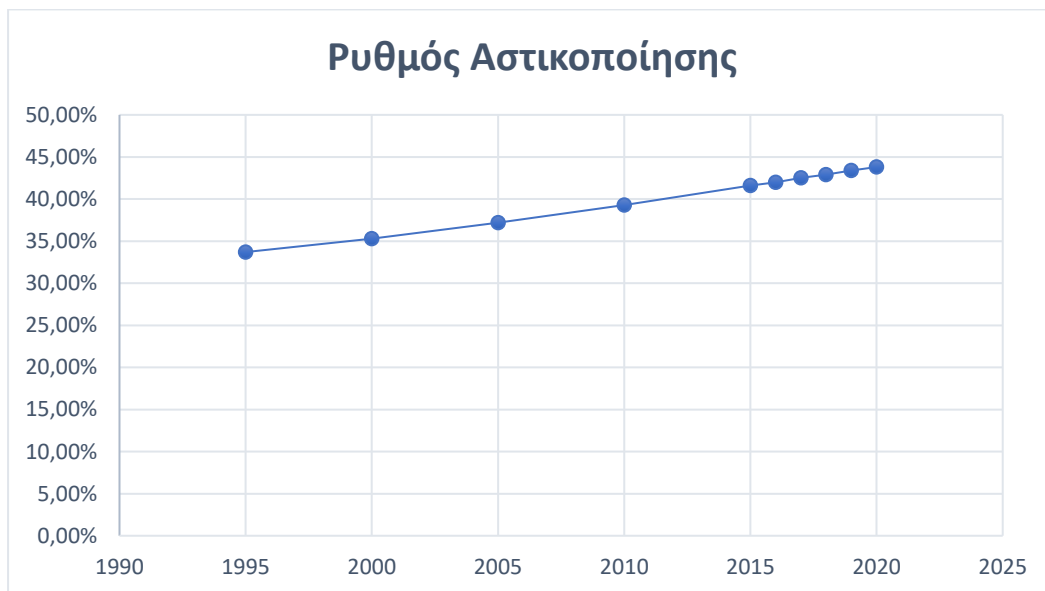
Η Αφρική κινείται γρήγορα προς το να γίνει μια αστικοποιημένη ήπειρος, καθώς έχει το υψηλότερο αστικό ρυθμό ανάπτυξης στον κόσμο. Μεταξύ των ετών 2000 και 2015 σημείωσε ετήσιο αστικό ρυθμό ανάπτυξης 3,3%, ενώ το 2010 περίπου 409 εκατ. του πληθυσμού κατοικούσαν σε αστικές περιοχές. Μόλις το 2018 κατάφερε για πρώτη φορά αστικοποίηση σε επίπεδο 40%, καθώς 548 εκατ. από τον πληθυσμό ζούσαν σε αστικές περιοχές. Σήμερα με ρυθμό αστικοποίησης 43,8 % περίπου 588 εκατ. άνθρωποι κατοικούν στις πόλεις.

Μέχρι το 2030 ο αστικοποιημένος πληθυσμός της ηπείρου αναμένεται να ξεπεράσει τα 700 εκατ. με επίπεδο αστικοποίησης πάνω από 50%, ενώ προβλέπεται ότι μέχρι το 2040 θα έχει αυξηθεί σε 1,12 δισ. και σε 1,49 δισ. μέχρι το 2050.

Διάγραμμα 8: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ο αστικοποιημένος πληθυσμός της Αφρικής στην πορεία ετών.

Πηγή: www.statista.com (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Διάγραμμα 9: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ο ρυθμός αστικοποίησης του πληθυσμού της Αφρικανικής ηπείρου στην πορεία του χρόνου.

Πηγή: www.worldpopulationreview.com (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6-ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ & ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

6.1 Χρηματοοικονομικές Έννοιες

6.1.1 Τι είναι Κίνδυνος;

Ο κίνδυνος είναι η αβεβαιότητα που υπάρχει για το αποτέλεσμα μίας επένδυσης. Ο κίνδυνος χωρίζεται σε συστηματικό κίνδυνο ή κίνδυνο αγοράς και μη συστηματικό κίνδυνο ή ειδικό κίνδυνο.

Ο συστηματικός κίνδυνος οφείλεται σε όλους τους οικονομικούς, πολιτικούς και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν συνολικά τις επενδύσεις. Πιο συγκεκριμένα ο συστηματικός κίνδυνος αναφέρεται στο ποσοστό εκείνο της συνολικής μεταβλητότητας της απόδοσης μίας μετοχής, που οφείλεται σε παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν ταυτόχρονα τις μέσες αποδόσεις όλων των μετοχών που διαπραγματεύονται σε μία χρηματιστηριακή αγορά. Είναι δηλαδή σε όρους πιθανοτήτων, η πιθανότητα να μεταβληθεί η τιμή μίας μετοχής σαν αποτέλεσμα των μεταβολών όλης της αγοράς.

Ο μη συστηματικός κίνδυνος οφείλεται σε παράγοντες οι οποίοι είναι μοναδικοί για κάθε εταιρεία και είναι ανεξάρτητοι των οικονομικών, πολιτικών και άλλων παραγόντων, οι οποίοι επηρεάζουν κατά συστηματικό τρόπο τις επενδύσεις. Συγκεκριμένα ο μη συστηματικός κίνδυνος αναφέρεται στο ποσοστό εκείνο της συνολικής μεταβλητότητας της απόδοσης μίας μετοχής, που οφείλεται σε ιδιαίτερα γεγονότα της εταιρείας.

Ο κίνδυνος μίας μετοχής ή γενικά ενός επενδυτικού προϊόντος, μπορεί να μετρηθεί με την τυπική απόκλιση όλων των δυνατών αποδόσεων της επένδυσης. Ακόμη άλλα μέτρα εκτίμησης κινδύνου θεωρούνται η συνδιακύμανση, η συσχέτιση και ο συντελεστής βήτα. Ανάλογα το είδος της επένδυσης, των ιστορικών στοιχείων και οποιαδήποτε άλλων στοιχείων διαθέτει ο επενδυτής, όπως θα δούμε και παρακάτω, θα επιλέξει τον καλύτερο τρόπο εκτίμησης κινδύνου, προκειμένου να αξιολογήσει μία επένδυση.

6.1.2 Μέτρηση Κινδύνου και Απόδοσης για Διακριτές Κατανομές Πιθανοτήτων

Διακριτική κατανομή πιθανοτήτων για τον επενδυτή, είναι η καταγραφή όλων των πιθανών σεναρίων, με κάθε σενάριο να αποτελεί μία πιθανότητα.

Για παράδειγμα αν τα πιθανά σενάρια είναι ότι αύριο ή θα βρέξει, ή θα χιονίσει, ή θα βγάλει ήλιο, τότε θα έχουμε τρεις διαφορετικές πιθανότητες. Η πρώτη θα είναι της βροχής, η δεύτερη του χιονιού και η τρίτη του ήλιου. Αν αυτές οι πιθανότητες πολλαπλασιαστούν αντίστοιχα με την πιθανή απόδοση του κάθε σεναρίου, θα προκύψει η αντίστοιχη αναμενόμενη απόδοση τους. Το άθροισμα αυτών των γινομένων αποτελεί την αναμενόμενη απόδοση που ψάχνει ο επενδυτής.

Συνεπώς ο τύπος της αναμενόμενης απόδοσης $E_{(r)}$ αποτελεί έναν σταθμικό μέσο όρο των αποτελεσμάτων, με τις πιθανότητες να εκτιμώνται με βάση την κρίση του επενδυτή.

$$\text{Αναμενόμενη απόδοση} = E_{(r)} = p_1r_1 + p_2r_2 + \dots + p_nr_n = \sum_{i=1}^n p_i r_i$$

r_n : η απόδοση αν επέλθει το αποτέλεσμα n

p_n : η υποκειμενική πιθανότητα επέλευσης του αποτελέσματος n

Όταν υπάρχουν πολλά πιθανά αποτελέσματα και η σύγκριση γίνεται μεταξύ πολλών διαφορετικών επενδύσεων, η αξιολόγηση κινδύνου είναι αδύνατη ακόμη και με την εξέταση της κατανομής πιθανοτήτων. Σε αυτή την περίπτωση απαιτείται ένα ποσοτικό μέτρο εύρους της κατανομής πιθανοτήτων, το οποίο να δείχνει το μέγεθος της διασποράς αυτών. Ένα τέτοιο μέγεθος είναι η τυπική απόκλιση σ , η οποία δείχνει αν τα πιθανά αποτελέσματα έχουν μεγάλη διασπορά, ή είναι συγκεντρωμένα γύρω από την αναμενόμενη τιμή. Μία μεγάλη τιμή σ σημαίνει μεγάλη διασπορά, ενώ μία μικρή τιμή σ , ότι τα αποτελέσματα είναι πιο συγκεντρωμένα. Η τυπική απόκλιση αποτελεί ένα μέτρο κινδύνου, καθώς δείχνει πόσο κοντά ή μακριά από την αναμενόμενη τιμή βρίσκεται η πραγματική τιμή.

$$\text{Τυπική απόκλιση} = \sigma_i = \sqrt{\sum_{i=1}^n (r_i - E(r_i))^2 p_i}$$

Αν υψώσουμε στο τετράγωνο την τυπική απόκλιση, προκύπτει η διακύμανση που είναι ουσιαστικά ο σταθμικός μέσος των τετραγώνων των αποκλίσεων από την αναμενόμενη τιμή.

$$\text{Διακύμανση} = \sigma_i^2 = \sum_{i=1}^n (r_i - E(r_i))^2 p_i$$

$E(r_i)$: οι αναμενόμενες αποδόσεις

p_i : οι υποκειμενικές πιθανότητες επέλευσης των αποτελεσμάτων

r_i : οι αντίστοιχες απόδοσεις για το κάθε αποτέλεσμα

6.1.3 Μέτρηση Κινδύνου και Απόδοσης Μέσω Ιστορικών Δεδομένων

Ένας ακόμη τρόπος να εκτιμήσουμε τον κίνδυνο και την απόδοση, είναι η χρήση ιστορικών στοιχείων. Σε αυτήν την περίπτωση για να προκύψουν οι τύποι, λαμβάνονται υπόψη οι μέσοι όροι των πραγματικών ιστορικών δεδομένων.

$$\text{Αναμενόμενη Απόδοση} = E(r) = w_1 r_1 + w_2 r_2 + \dots + w_n r_n = \sum_i^n w_i r_i$$

r_i : οι εκτιμώμενες αποδόσεις της επένδυσης i

w_i : οι συντελεστές στάθμησης κάθε στοιχείου στο χαρτοφυλάκιο

Ο κίνδυνος εξακολουθεί να είναι η τυπική απόκλιση και η διακύμανση να είναι η τυπική απόκλιση υψωμένη στο τετράγωνο.

$$\text{Τυπική απόκλιση} = \text{STDEV} = \sigma = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (r_i - \bar{r})^2}$$

$$\text{Διακύμανση} = \text{VAR} = \sigma^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (r_i - \bar{r})^2$$

r_i : το σύνολο δειγμάτων n προηγούμενων αποδόσεων

\bar{r} : ο μέσος όρος του συνόλου των δειγμάτων των προηγούμενων αποδόσεων

6.1.4 Υπολογισμός Κινδύνου ενός Χαρτοφυλακίου

Ένα ακόμη μέτρο διαχείρισης κινδύνου χρηματοοικονομικών προϊόντων είναι η συσχέτιση. Ο συντελεστής της συσχέτισης που είναι το ρ , δείχνει πως κινούνται ταυτόχρονα οι μεταβλητές και αν υπάρχει κάποια συσχέτιση μεταξύ τους.

Οι τιμές του συντελεστή ρ μπορούν να κυμαίνονται μεταξύ του μείον ένα (-1) και του συν ένα (+1). Συντελεστές συσχέτισης κοντά στη μονάδα (+1) υποδηλώνουν ισχυρή, παράλληλη και ομόρροπη κίνηση μεταξύ των μεταβλητών, ενώ τιμές κοντά στο μείον ένα (-1) δείχνουν ισχυρή παράλληλη κίνηση, αλλά αντίθετης κατεύθυνσης. Τέλος τιμές κοντά στο μηδέν (0) δείχνουν, ότι οι μεταβλητές δεν συσχετίζονται καθόλου και κινούνται ανεξάρτητα η μία από την άλλη.

$$\text{Συντελεστής συσχέτισης} = \rho_{i,j} = \text{CORR}(i,j) = \frac{\sum_{t=1}^n (r_{i,t} - \bar{r}_i)(r_{j,t} - \bar{r}_j)}{\sqrt{\sum_{t=1}^n (r_{i,t} - \bar{r}_i)^2} \sqrt{\sum_{t=1}^n (r_{j,t} - \bar{r}_j)^2}} = \frac{\sigma_{i,j}}{\sigma_i \sigma_j}$$

r_i, r_j : οι εκτιμώμενες αποδόσεις των i και j

\bar{r}_i, \bar{r}_j : ο μέσος όρος των αποδόσεων i και j

t : ο χρόνος

n : ο αριθμός των παρατηρήσεων

σ_i, σ_j : η τυπική απόκλιση i και j

$\rho_{i,j}$: η συσχέτιση i και j

Ένα επίσης μέτρο εκτίμησης κινδύνου, είναι η συνδιακύμανση. Η συνδιακύμανση είναι ένα μέτρο που προσεγγίζει το βαθμό στον οποίο οι αποδόσεις μεταξύ διαφορετικών στοιχείων

κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Στην πραγματικότητα η συνδιακύμανση είναι θεμελιώδες στοιχείο της συσχέτισης και η συσχέτιση δεν είναι παρά μια τυποποιημένη συνδιακύμανση.

$$\text{Συνδιακύμανση}(i, j) = \text{COV}(i, j) = \sigma_{i,j} = \frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (r_{i,t} - \bar{r}_i)(r_{j,t} - \bar{r}_j)$$

r_i, r_j : οι εκτιμώμενες αποδόσεις των i και j

\bar{r}_i, \bar{r}_j : ο μέσος όρος των αποδόσεων i και j

t : ο χρόνος

n : ο αριθμός των παρατηρήσεων

σ_i, σ_j : η τυπική απόκλιση i και j

$\rho_{i,j}$: η συσχέτιση i και j

6.1.5 Συντελεστής βήτα

Ο συντελεστής βήτα ή αλλιώς beta αποτελεί ένα μέτρο σχετικής επικινδυνότητας μίας οποιασδήποτε επένδυσης (μίας μετοχής ή ενός αμοιβαίου κεφαλαίου) ως προς την εγχώρια χρηματιστηριακή αγορά.

Όσο μεγαλύτερη η τιμή του συντελεστή βήτα μιας επένδυσης, τόσο πιο επικίνδυνη είναι η επένδυση αυτή. Μία επένδυση με συντελεστή βήτα σημαντικά μεγαλύτερο από την αντίστοιχη μονάδα που ορίζει κάθε εγχώριο Χρηματιστήριο, θεωρείται επιθετική. Από την άλλη μία επένδυση με συντελεστή βήτα σημαντικά μικρό από την εκάστοτε μονάδα του εγχώριου Χρηματιστηρίου, θεωρείται αμυντική.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η τιμή ενός συντελεστή βήτα δε δείχνει τη μεταβλητότητα σε απόλυτους όρους, αλλά πόσο αυτή μεταβάλλεται σε σχέση με το δείκτη της εγχώριας χρηματιστηριακής αγοράς. Η ακριβής τιμή του συντελεστή βήτα εξαρτάται από το ποσοστό του ενεργητικού το οποίο έχει επενδυθεί σε μετοχές και άλλα περιουσιακά στοιχεία που ενέχουν κίνδυνο, ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία μηδενικού κινδύνου. Αμοιβαία κεφάλαια χρηματαγοράς των οποίων οι αποδόσεις παρουσιάζουν διακύμανση, έχουν βήτα ίσο ή κοντά στο μηδέν, ενώ μετοχικά αμοιβαίων κεφαλαίων μπορεί να έχουν συντελεστή βήτα που να

πλησιάζει ή να ξεπερνά τη μονάδα. Τέλος αμοιβαία κεφάλαια μικτού τύπου έχουν συντελεστές βήτα σημαντικά χαμηλότερους της μονάδας και κοντά στο 0,5.

Για να υπολογίσουμε το συντελεστή βήτα ο πιο κλασσικός τρόπος είναι μέσω του υποδείγματος της αγοράς. Το υπόδειγμα της αγοράς στηρίζεται στην υπόθεση ότι οι αποδόσεις όλων των μετοχών σε μια χρηματιστηριακή αγορά εμφανίζουν την τάση να αντιδρούν συστηματικά με τον ίδιο τρόπο στις διακυμάνσεις των αποδόσεων του χρηματιστηριακού δείκτη που προσεγγίζει την αγορά σε μία δεδομένη χρονική στιγμή. Έχει παρατηρηθεί ότι αν μία χρηματιστηριακή αγορά κινείται ανοδικά τότε οι τιμές των εισηγμένων στην αγορά αυτή μετοχών τείνουν να αυξάνουν, ενώ το αντίστροφο συμβαίνει όταν η αγορά καταγράφει απώλειες.

Το υπόδειγμα της αγοράς υπολογίζεται:

$$R_{it} = a_i + b_i R_{mt} + u_{it}$$

R_{it} : είναι η απόδοση της i μετοχής ή χαρτοφυλακίου κατά την περίοδο t

R_{mt} : είναι η απόδοση του χρηματιστηριακού δείκτη που χρησιμοποιείται ως προσέγγιση του χαρτοφυλακίου αγοράς

b_i : είναι ο συντελεστής βήτα των αποδόσεων μίας μετοχής ή χαρτοφυλακίου στις διακυμάνσεις των αποδόσεων ενός χρηματιστηριακού δείκτη.

a_i : είναι ο συντελεστής άλφα που εκφράζει το ποσοστό απόδοσης της μετοχής ή του χαρτοφυλακίου που δεν οφείλεται στη διακύμανση των αποδόσεων του χρηματιστηριακού δείκτη.

u_{it} : είναι ένας στοχαστικός όρος, ο οποίος υποθέτουμε ότι πληροί τις υποθέσεις του κλασσικού γραμμικού υποδείγματος και εκφράζει όλους τους τυχαίους παράγοντες που επηρεάζουν τις αποδόσεις μίας μετοχής ή ενός χαρτοφυλακίου που δεν έχουν συμπεριληφθεί στο υπόδειγμα.

Ωστόσο ο συντελεστής βήτα υπολογίζεται και μέσω της παρακάτω σχέσης:

$$\beta_i = \frac{Cov(R_{it}, R_{Mt})}{Var(R_{Mt})}$$

Cov (R_{it}, R_{Mt}): η συνδιακύμανση μεταξύ των αποδόσεων του χρεογράφου i και του Χρηματιστηριακού Δείκτη της Αγοράς

Var(R_{Mt}): η διακύμανση της απόδοσης του Χρηματιστηριακού Δείκτη της Αγοράς

6.1.6 Εφαρμογή Εκτίμησης συστηματικού κινδύνου μετοχών

Για να κατανοήσουμε καλύτερα το συντελεστή βήτα, θα εφαρμόσουμε τον τύπο του σε τρεις μετοχές διαφορετικών εταιρειών.

Συγκεκριμένα θα υπολογίσουμε το συντελεστή βήτα στις μετοχές των εξής εταιρειών: BRITISH AMERICAN TOBACCO, ANGLO AMERICAN PLC και GOLD FIELDS LTD. Η BRITISH AMERICAN TOBACCO είναι μια πολυεθνική εταιρεία καπνού, ενώ η ANGLO AMERICAN PLC είναι και αυτή μία πολυεθνική εταιρεία εξόρυξης με κύρια αντικείμενα την παραγωγή πλατίνας, διαμαντιών, χαλκού, νικελίου, σιδηρομεταλλεύματος και άνθρακα. Τέλος η εταιρεία GOLD FIELDS LTD είναι μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες εξόρυξης χρυσού στον κόσμο με έδρα το Γιουχάνεσμπουργκ

Καθώς ο συντελεστής βήτα για να προσδιοριστεί, απαιτεί τον τοπικό δείκτη χρηματιστηρίου της αγοράς που είναι εισηγμένες οι εταιρείες, έχουμε λάβει υπόψη τον αντίστοιχο χρηματιστηριακό δείκτη των παραπάνω εταιρειών που είναι ο ALL SHARE INDEX. Ο χρηματιστηριακός δείκτης ALL SHARE INDEX είναι ένας από τους βασικούς δείκτες που έχουν σχεδιαστεί για την απόδοση των εταιρειών της Νότιας Αφρικής. Ο Δείκτης ALL SHARE INDEX αντιπροσωπεύει το 99% της πλήρους κεφαλαιουχικής αξίας, πριν από την εφαρμογή οποιωνδήποτε σταθμίσεων επενδυσιμότητας, όλων των κοινών τίτλων που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Γιουχάνεσμπουργκ.

- I. Για να μπορέσουμε να υπολογίσουμε αρχικά το συντελεστή βήτα χρειαζόμαστε τις αποδόσεις των παραπάνω εταιρειών και του χρηματιστηριακού δείκτη ALL SHARE

INDEX, τα οποία παρατίθενται παρακάτω. Συγκεκριμένα στην πρώτη στήλη φαίνεται η απόδοση του ALL SHARE INDEX, στη δεύτερη στήλη η απόδοση της BRITISH AMERICAN TOBACCO, στην τρίτη στήλη η απόδοση της ANGLO AMERICAN PLC και στην τέταρτη στήλη η απόδοση της GOLD FIELDS LTD.

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	ΑΠΟΔΟΣΗ ALL SHARE INDEX % Y	ΑΠΟΔΟΣΗ BR.AMER.TOB. % X	ΑΠΟΔΟΣΗ ANGLO AMER. % PLC Z	ΑΠΟΔΟΣΗ GOLD FIELDS LTD % W
Φεβ-21	5,87%	-5,13%	16,05%	-15,50%
Μαρ-21	0,52%	7,41%	-0,02%	9,33%
Απρ-21	0,68%	-4,36%	6,48%	-0,23%
Μαϊ-21	1,53%	-1,90%	0,39%	26,52%
Ιουν-21	-2,52%	5,18%	-8,28%	-26,03%
Ιουλ-21	4,11%	-1,21%	14,78%	11,64%
Αυγ-21	-2,24%	-0,68%	-6,18%	-4,79%
Σεπ-21	-4,67%	-2,50%	-13,10%	-9,67%
Οκτ-21	4,95%	0,70%	7,94%	16,25%
Νοε-21	4,46%	1,42%	3,40%	31,39%
Δεκ-21	4,59%	8,21%	9,58%	-7,52%
Ιαν-22	0,81%	12,65%	3,96%	-7,32%
Φεβ-22	2,40%	2,01%	15,41%	33,11%
Μαρ-22	-0,78%	-8,40%	-1,47%	6,15%
Απρ-22	-4,05%	7,66%	-7,43%	-4,56%
Μαϊ-22	-0,47%	3,90%	6,84%	-29,68%
Ιουν-22	-8,14%	1,52%	-23,82%	-0,03%
	7,05%	26,48%	24,55%	29,06%
	$= \sum Y$	$= \sum X$	$= \sum Z$	$= \sum W$

- II. Έπειτα θα χρειαστεί για κάθε εταιρεία αλλά και για το χρηματιστηριακό δείκτη να υψώσουμε στο τετράγωνο τις αποδόσεις τους, προκειμένου να μπορέσουμε να

δημιουργήσουμε τον τύπο του συντελεστή βήτα. Οπότε στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται για το χρηματιστηριακό δείκτη και για κάθε μετοχή η αντίστοιχη απόδοση υψωμένη στο τετράγωνο.

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	Y^2	X^2	Z^2	W^2
Φεβ-21	34,46	26,32	257,60	240,25
Μαρ-21	0,27	54,91	0,00	87,05
Απρ-21	0,46	19,01	41,99	0,05
Μαϊ-21	2,34	3,61	0,15	703,31
Ιουν-21	6,35	26,83	68,56	677,56
Ιουλ-21	16,89	1,46	218,45	135,49
Αυγ-21	5,02	0,46	38,19	22,94
Σεπ-21	21,81	6,25	171,61	93,51
Οκτ-21	24,50	0,49	63,04	264,06
Νοε-21	19,89	2,02	11,56	985,33
Δεκ-21	21,07	67,40	91,78	56,55
Ιαν-22	0,66	160,02	15,68	53,58
Φεβ-22	5,76	4,04	237,47	1096,27
Μαρ-22	0,61	70,56	2,16	37,82
Απρ-22	16,40	58,68	55,20	20,79
Μαϊ-22	0,22	15,21	46,79	880,90
Ιουν-22	66,26	2,31	567,39	0,00
	242,97	519,58	1.887,63	5.355,48
	$= \sum Y^2$	$= \sum X^2$	$= \sum Z^2$	$= \sum W^2$

III. Ακόμη θα πρέπει να μετρήσουμε το n , το οποίο είναι οι περίοδοι που υπολογίζουμε το συντελεστή βήτα. Από το Φεβρουάριο του 2021 μέχρι τον Ιούνιο του 2022 έχουμε συνολικά 17 μήνες και συνεπώς το n ισούται με 17 ($n=17$).

IV. Τέλος για τον υπολογισμό του τύπου θα πρέπει να πολλαπλασιάσουμε την αντίστοιχη απόδοση κάθε μετοχής με αυτή του χρηματιστηριακού δείκτη. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα αποτελέσματα.

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ	Υ*Χ	Υ*Ζ	Υ*W
Φεβ-21	-30,11	94,21	-90,99
Μαρ-21	3,85	-0,01	4,85
Απρ-21	-2,96	4,41	-0,16
Μαϊ-21	-2,91	0,60	40,58
Ιουν-21	-13,05	20,87	65,60
Ιουλ-21	-4,97	60,75	47,84
Αυγ-21	1,52	13,84	10,73
Σεπ-21	11,68	61,18	45,16
Οκτ-21	3,47	39,30	80,44
Νοε-21	6,33	15,16	140,00
Δεκ-21	37,68	43,97	-34,52
Ιαν-22	10,25	3,21	-5,93
Φεβ-22	4,82	36,98	79,46
Μαρ-22	6,55	1,15	-4,80
Απρ-22	-31,02	30,09	18,47
Μαϊ-22	-1,83	-3,21	13,95
Ιουν-22	-12,37	193,89	0,24
	-13,08	616,39	410,93
	$= \sum Y * X$	$= \sum Y * Z$	$= \sum Y * W$

Συνεπώς σύμφωνα με τον τύπο του beta, θα προκύψουν τα εξής αποτελέσματα για τις τρεις διαφορετικές εταιρείες:

BRITISH AMERICAN TOBACCO

$$Beta = \frac{(n * \sum XY) - (\sum Y * \sum X)}{(n * \sum X^2) - (\sum Y)^2} = \frac{((17 * (-13,08)) - (7,05 * 26,48))}{(17 * 519,58) - (7,05)^2} = -0,05$$

ANGLO AMERICAN PLC

$$Beta = \frac{(n * \sum ZY) - (\sum Y * \sum Z)}{(n * \sum Z^2) - (\sum Y)^2} = \frac{((17 * 616,39) - (7,05 * 24,53))}{(17 * 1887,63) - (7,05)^2} = 0,32$$

GOLD FIELDS LTD

$$Beta = \frac{(n * \sum WY) - (\sum Y * \sum W)}{(n * \sum W^2) - (\sum Y)^2} = \frac{((17 * 410,93) - (7,05 * 29,06))}{(17 * 5355,48) - (7,05)^2} = 0,07$$

Συμπεράσματα Εφαρμογής:

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο συντελεστής βήτα μετρά την ευαισθησία των αποδόσεων των μετοχών σε σχέση με την απόδοση του χρηματιστηριακού δείκτη. Όσο μεγαλύτερο είναι το αποτέλεσμα του συντελεστή βήτα, τόσο μεγαλύτερος και ο κίνδυνος της μετοχής.

Μία τιμή του συντελεστή βήτα μεγαλύτερη της μονάδας, σημαίνει ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της μετοχής και του δείκτη και η απόδοση της μετοχής είναι περισσότερο μεταβλητή σε σχέση με την απόδοση του δείκτη. Δηλαδή αν μεταβληθεί η τιμή του χρηματιστηριακού δείκτη, η τιμή της μετοχής θα μεταβληθεί λίγο παραπάνω από την τελική τιμή της μεταβολής του δείκτη. Από την άλλη μία τιμή του συντελεστή βήτα μικρότερη της μονάδας, σημαίνει ότι η τιμή της μετοχής κινείται λιγότερο “επιθετικά” σε σχέση με το χρηματιστηριακό δείκτη και η κάθε μεταβολή της είναι μικρότερη από τη μεταβολή του χρηματιστηριακού δείκτη. Τέλος μία αρνητική τιμή του συντελεστή βήτα σημαίνει, ότι η απόδοση της επένδυσης κινείται αντίθετα από αυτή της αγοράς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων επενδύσεων αποτελούν ο χρυσός και άλλα μεταλλεύματα, στα οποία καταφεύγουν οι επενδυτές, όταν η αγορά κινείται πτωτικά.

Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα της εφαρμογής παρατηρούμε, ότι η εταιρεία BRITISH AMERICAN TOBACCO έχει αρνητικό beta, ενώ οι εταιρείες GOLD FIELDS LTD & ANGLO AMERICAN PLC έχουν beta μικρότερο της μονάδας. Αυτό σημαίνει ότι για την πρώτη εταιρεία η απόδοση της επένδυσης κινείται αντίθετα από αυτή της αγοράς, ενώ για τις υπόλοιπες δύο υπάρχει θετική συσχέτιση με την αγορά. Συγκεκριμένα η εταιρεία BRITISH AMERICAN

TOBACCO που είναι μία εταιρεία καπνού, θα έπρεπε η απόδοση της μετοχής της να κινείται προς την ίδια κατεύθυνση με αυτή της αγοράς. Το αντίθετο μας προκαλεί έναν προβληματισμό, καθώς αρνητικό beta μπορούν να παρουσιάσουν συνήθως εταιρείες εξόρυξης ή και κάποιες άλλες σπάνιες εξαιρέσεις. Από την άλλη, οι εταιρείες ANGLO AMERICAN PLC και GOLD FIELDS LTD που είναι εταιρείες εξόρυξης, και έχουν συντελεστή beta μικρότερο της μονάδας, σημαίνει ότι η απόδοση της μετοχής τους επηρεάζεται ελάχιστα από οποιαδήποτε μεταβολή του χρηματιστηριακού δείκτη. Τέλος η εταιρεία GOLD FIELDS LTD που έχει συντελεστή beta κοντά στο μηδέν είναι αυτή που επηρεάζεται και λιγότερο από οποιαδήποτε μεταβολή του χρηματιστηριακού δείκτη.

6.2 Χρηματιστηριακοί Δείκτες Αφρικής

S & P All Africa: Ο δείκτης S & P All Africa αποτελεί εργαλείο μέτρησης της απόδοσης των εταιρειών που είναι εισηγμένες και δραστηριοποιούνται στην Αφρικανική ήπειρο. Ο δείκτης αυτός μετρά την απόδοση εταιρειών συγκεκριμένων χωρών της Αφρικανικής ηπείρου και συγκεκριμένα των χωρών: Μποτσουάνα, Ακτή Ελεφαντοστού, Αίγυπτος, Γκάνα, Κένυα, Μαυρίκιος, Μαρόκο, Ναμίμπια, Νιγηρία, Νότια Αφρική, Τυνησία, Ζάμπια και Ζιμπάμπουε. Επίσης μετρά και την απόδοση των εταιρειών που είναι εκτός της ηπείρου της Αφρικής, αρκεί οι εταιρείες να είναι εισηγμένες σε αναπτυγμένες αγορές και να αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους από την αφρικανική ήπειρο. Στο δείκτη αυτό εντάσσονται οι επιχειρήσεις εφόσον είναι ήδη ενταγμένες στο δείκτη S&P Pan Africa, ή στο δείκτη S&P South Africa Composite, ή όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε κάποιο χρηματιστήριο αναπτυγμένης αγοράς και το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους προέρχεται από δραστηριότητες στην Αφρική.

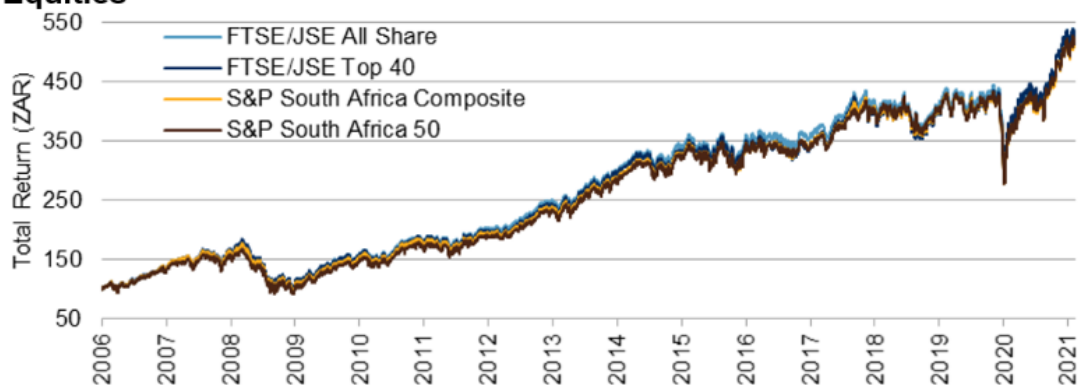
S & P Pan Africa: Ο δείκτης είναι ένας ευρύς δείκτης αναφοράς για την αφρικανική ήπειρο και περιλαμβάνει μετοχές αναδυόμενων αγορών από τη Μποτσουάνα, την Ακτή Ελεφαντοστού, την Αίγυπτο, τη Γκάνα, την Κένυα, τον Μαυρίκιο, το Μαρόκο, τη Ναμίμπια, τη Νιγηρία, τη Νότια Αφρική, την Τυνησία και τη Ζάμπια.

S & P South Africa Composite: είναι ένας σταθμισμένος δείκτης κεφαλαιοποίησης που μετρά την απόδοση της αγοράς μετοχών της Νότιας Αφρικής. Ενώ η Νότια Αφρική περιλαμβάνεται

ήδη στον S&P Pan Africa, ο S&P South Africa Composite είναι ένας διευρυμένος δείκτης που περιλαμβάνει επίσης εταιρείες διπλού χρηματιστηρίου που εδρεύουν εκτός Νότιας Αφρικής

S & P South Africa 50: Ο δείκτης αυτός αντιπροσωπεύει την αγορά μετοχών της Νότιας Αφρικής επιλέγοντας 50 από τις μεγαλύτερες εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Γιοχάνεσμπουργκ, συμπεριλαμβανομένων εταιρειών Νοτιοαφρικανικής και αλλοδαπής έδρας. Για να μειωθεί ο κίνδυνος συγκέντρωσης, καμία εταιρεία δεν μπορεί να αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 10% του συντελεστή στάθμισης του δείκτη σε κάθε επανεξισορρόπηση. ο S&P South Africa 50 παρέχει ευρύτερη κάλυψη και μεγαλύτερη διαφοροποίηση, γεγονός που συμβάλλει στην ιστορικά χαμηλότερη αστάθεια και στις υψηλότερες αποδόσεις προσαρμοσμένες στον κίνδυνο.

Exhibit 1: S&P South Africa 50 – An Efficient Measure of South African Equities

Διάγραμμα 10: Το διάγραμμα απεικονίζει τις ιστορικές αποδόσεις του S&P South Africa 50 με φόντο τους δείκτες S&P South Africa Composite και τους δείκτες FTSE/JSE.

Πηγή: www.spglobal.com

S&P Access Africa: Ο δείκτης αυτός μετρά την απόδοση των μεγαλύτερων και πιο ρευστοποιήσιμων τίτλων των εταιρειών που λειτουργούν αμιγώς στην Αφρική ή το 50% των εσόδων τους προέρχεται από την Αφρική. Όλες οι εταιρείες που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο του Γιοχάνεσμπουργκ και όλες οι εταιρείες με έδρα την Αφρική που είναι εισηγμένες σε μια ανεπτυγμένη αγορά που έχουν το μεγαλύτερο μέρος των περιουσιακών στοιχείων και των δραστηριοτήτων τους στην Αφρική είναι επιλέξιμες για ένταξη, εφόσον

πληρούν όλα τα άλλα κριτήρια καταλληλότητας. Ο δείκτης περιορίζει τον αριθμό των εταιρειών από οποιαδήποτε χώρα σε 20 μετοχές, με βάση τη χώρα εισαγωγής.

S & P Africa 40: Ο δείκτης μετρά την απόδοση των σαράντα μεγαλύτερων και πιο ρευστοποιημένων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Αφρική ή αντλούν το 50% των εσόδων τους από την Αφρική. Περιορίζει τον αριθμό των εταιρειών από οποιαδήποτε χώρα σε οκτώ και περιλαμβάνει ανεπτυγμένες λίστες αγορών εταιρειών που εδρεύουν στην Αφρική ή που έχουν περισσότερο από το 50% των περιουσιακών στοιχείων και των δραστηριοτήτων τους σε Αφρική.

S & P Africa Frontier: Αυτός ο δείκτης αντιπροσωπεύει ένα σημείο αναφοράς για την υποσαχάρια αφρικανική ήπειρο και περιλαμβάνει μετοχές από τις χώρες της Μποτσουάνα, της Ακτής του Ελεφαντοστού, της Γκάνας, της Κένυας, του Μαυρίκιου, της Ναμίμπια, της Νιγηρίας και της Ζάμπιας.

6.3 Υπολογισμός S & P Χρηματιστηριακών Δεικτών:

Πολλοί από τους δείκτες μετοχών της S & P είναι δείκτες σταθμισμένοι ως προς την κεφαλαιοποίηση και έχουν ως βάση υπολογισμού τον ευρύτερο δείκτη S & P 500 .

Ο δείκτης S & P 500 υπολογίζεται βάσει του κάτωθι υποδείγματος:

$$S \& P 500 = \frac{\sum P_{it} Q_{it}}{\sum P_{i0} Q_{i0}} * \text{αξία βάσης}$$

P_{it} : η τιμή κλεισίματος της μετοχής i κατά την ημέρα t

Q_{it} : ο αριθμός των μετοχών της εταιρείας i την ημέρα t

Ο δείκτης S & P 500 αποτελεί το βασικό σημείο αναφοράς μέσω του οποίου οι επενδυτές υπολογίζουν την επίδοση των αμερικανικών μετοχών μεσαίας και μεγάλης κεφαλαιοποίησης και αξιολογούν τα μετοχικά αμοιβαία κεφάλαια. Οι μετοχές που απαρτίζουν το συγκεκριμένο

δείκτη επιλέγονται με βάση την αντιπροσώπευση στον κλάδο τους, τη ρευστότητα και τη διαχρονική τους σταθερότητα. Για τον υπολογισμό του δείκτη χρησιμοποιούνται μόνο οι μετοχές που είναι διαθέσιμες στο ευρύ κοινό και όχι όλες οι μετοχές της εταιρείας που είναι σε κυκλοφορία. Ακόμη στο δείκτη δεν περιλαμβάνονται μετοχές εταιρειών με μικρή διασπορά στο ευρύ κοινό.

6.4 Χρηματιστήρια Αφρικής

Η Αφρικανική ήπειρος έχει σημειώσει τεράστιες αλλαγές στην οικονομία της, καθώς έχει αναπτύξει ενεργά και το χρηματοπιστωτικό κλάδο. Η Αφρική σήμερα διατηρεί δέκα χρηματιστήρια τα οποία είναι το Botswana Stock Exchange, BRVM Stock Exchange, το Ghana Stock Exchange, το Johannesburg Stock Exchange, το Lusaka Securities Exchange, το Malawi Stock Exchange, το Nairobi Securities Exchange, το Nigerian Stock Exchange, το Uganda Securities Exchange και το Zimbabwe Stock Exchange.

Το **Botswana Stock Exchange (BSE)** βρίσκεται στη Μποτσουάνα και σε αυτό είναι εισηγμένες περισσότερες από 30 εταιρείες, ενώ ο κύριος χρηματιστηριακός δείκτης για τις εταιρείες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες αποκλειστικά στο χρηματιστήριο της Μποτσουάνα είναι ο Botswana Stock Exchange Domestic Company Index (BSE DCI).

Το **Bourse Régionale des Valeurs Mobilières (BRVM)** βρίσκεται στην Ακτή Ελεφαντοστού και είναι το περιφερειακό χρηματιστήριο των κρατών μελών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Δυτικής Αφρικής (WAEMU), συγκεκριμένα του Μπενίν, της Μπουρκίνα Φάσο, της Ακτής Ελεφαντοστού, της Γουινέας-Μπισάου, του Μάλι, του Νίγηρα, Σενεγάλη και Τόγκο. Το BRVM Stock Exchange, έχει το χρηματιστηριακό δείκτη αναφοράς BRVM Composite Index (BRVM-CI).

Το **Ghana Stock Exchange (GSE)** είναι το κύριο χρηματιστήριο της χώρας που βρίσκεται στην πρωτεύουσα Άκρα και λειτουργεί ως παράλληλη αγορά από το 2015, απευθυνόμενο σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ισχυρές δυνατότητες ανάπτυξης. Οι τύποι μετοχών που είναι εισηγμένοι στο GSE είναι κοινές μετοχές και προνομιούχες μετοχές, αλλά και διαπραγματεύσιμα αμοιβαία κεφάλαια.

Το **Johannesburg Stock Exchange (JSE)** είναι το μεγαλύτερο χρηματιστήριο της ηπείρου και βρίσκεται στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής. Το JSE αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Αφρικανικής οικονομίας, καθώς με αυτό έχει επιτευχθεί διευκόλυνση στην άντληση πρωτογενούς κεφαλαίου για τις εισηγμένες εταιρείες,

δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης και δημιουργία πλούτου από τις παρεχόμενες υπηρεσίες του, αλλά και τους επενδυτές. Με την πρόσθετη εξαγορά του South African Futures Exchange (SAFEX) το 2001 και του Bond Exchange of South Africa (BESA) το 2009, το JSE προσφέρει σήμερα μία ποικιλία αγορών όπως οι μετοχές, τα ομόλογα, καθώς και χρηματοοικονομικά και άλλα παράγωγα. Οι κύριοι δείκτες της σειράς είναι οι Top 40 (J200), Mid Cap (J201), Small Cap (J202), All Share (J203), Fledgling (J204) και Large Cap (J205).

Το **Lusaka Securities Exchange (LSE)** βρίσκεται στη Λουσάκα της Ζάμπια. Ιδρύθηκε το 1993 με σκοπό να τονώσει την οικονομία της Ζάμπια έπειτα από την απελευθέρωση της. Ο κύριος Δείκτης που χρησιμοποιείται είναι ο LuSE All Share Index (LASI) ο οποίος εισήχθη το 1997 με βασική αξία 100 μονάδες.

Το **Malawi Stock Exchange (MSE)** βρίσκεται στην Μπλαντάιρ του Μαλάουι. Το MSE ξεκίνησε τις δραστηριότητές του με την διαπραγμάτευση μετοχών το 1996 με την εισαγωγή της μεγαλύτερης ασφαλιστικής εταιρείας της χώρας, της Εθνικής Ασφαλιστικής Εταιρείας. Έκτοτε, το MSE παρέχει μια αποτελεσματική αγορά για αγοραστές και πωλητές εισηγμένων τίτλων, ενώ δραστηριοποιείται στην Εναλλακτική Αγορά Κεφαλαίου (για άντληση κεφαλαίων για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με χαμηλότερο κόστος) και στην Αγορά Χρέους. Ο κύριος δείκτης αναφοράς που χρησιμοποιεί το MSE είναι ο Malawi All Share Index (MASI).

Το **Nairobi Securities Exchange (NSE)**, που ιδρύθηκε το 1954 ως Nairobi Stock Exchange, είναι το κορυφαίο χρηματιστήριο στην Ανατολική Αφρική που προσφέρει διευκόλυνση διαπραγμάτευσης παγκόσμιας κλάσης τόσο στους ντόπιους όσο και στους ξένους επενδυτές του που θέλουν να εκτεθούν στην ανερχόμενη οικονομία της χώρας. Το χρηματιστήριο εδρεύει στο Ναϊρόμπι, την πρωτεύουσα της Κένυας - μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες στην υποσαχάρια Αφρική. Το NSE δραστηριοποιείται στις εξής αγορές: στην Κύρια Επενδυτική Αγορά, στην Εναλλακτική Επενδυτική Αγορά, στην Αγορά Τίτλων Σταθερού Εισοδήματος και στην Αγορά Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων. Οι τρεις πρώτες αγορές δημιουργήθηκαν το 2001 με σκοπό την κάλυψη μετοχών σε μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και εταιρικών και κρατικών ομολόγων. Ο κυριότερος δείκτης του NSE είναι ο NSE All-Share Index (NASI), ο οποίος αποτελεί ένα σταθμισμένο δείκτη κεφαλαιοποίησης της αγοράς.

Το **Nigerian Stock Exchange (NGX, επίσημα Nigerian Exchange Group)** βρίσκεται στο Λάγος της Νιγηρίας και εξυπηρετεί τη μεγαλύτερη οικονομία της ηπείρου. Το Χρηματιστήριο παρέχει πρόσβαση κεφαλαίων σε εταιρείες που επιδιώκουν να επωφεληθούν από τις χρηματοπιστωτικές αγορές για να χρηματοδοτήσουν την επέκταση της επιχείρησής τους.

Ομοίως, το NGX παρέχει στην ομάδα των εγχώριων, περιφερειακών και διεθνών επενδυτών του μια σειρά ρυθμιζόμενων τίτλων για την επίτευξη των επενδυτικών τους στόχων. Το NGX χρησιμοποιεί το σταθμισμένο δείκτη αναφοράς All-Share Index (ASI), ο οποίος παρακολουθεί τη γενική κίνηση της αγοράς όλων των εισηγμένων μετοχών στο Χρηματιστήριο.

Το **Uganda Stock Exchange (USE)** ιδρύθηκε το 1997 στην Καμπάλα της Ουγκάντα. Η USE προσφέρει μια οργανωμένη αγορά όπου συναντώνται αγοραστές και πωλητές, για την αγοραπωλησία τίτλων όπως μετοχές και ομόλογα. Ως εναλλακτική πηγή επενδυτικού κεφαλαίου, το USE αποτελεί έναν αντιπρόσωπο μεταξύ εταιρειών με κεφαλαιακές ανάγκες και του ευρύτερου κοινού με αποταμιεύσεις για επένδυση, επιτρέποντας σε αυτούς τους επενδυτές να γίνουν μερικοί ιδιοκτήτες των εταιρειών. Ο κύριος δείκτης του USE είναι ο USE All Share Index (ALSI), ο οποίος αποτελεί έναν σταθμισμένο μέσο όρο της αγοράς που περιλαμβάνει όλες τις εισηγμένες μετοχές στο χρηματιστήριο.

Το **Zimbabwe Stock Exchange (ZSE)** βρίσκεται στη Χαράρε της Ζιμπάμπουε. Το ZSE συγκεντρώνει εταιρείες που αναζητούν μακροπρόθεσμα κεφάλαια και επενδυτές που αναζητούν κερδοφόρες επενδυτικές ευκαιρίες, ενώ σε αυτό διαπραγματεύονται κοινές μετοχές, προνομιούχες μετοχές και μετατρέψιμοι χρεωστικοί τίτλοι. Το ZSE διατηρεί αρκετούς δείκτες, συμπεριλαμβανομένου του Mining Index (που περιλαμβάνει εταιρείες εξόρυξης), του Industrial Index (που περιλαμβάνει όλες τις εταιρείες εκτός από τις εταιρείες εξόρυξης) και του All Share Index (που περιλαμβάνει όλες τις εταιρείες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7-ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι οικονομικές καταστάσεις της American British Tobacco, μίας πολυεθνικής εταιρείας καπνού με κύρια έδρα την Αγγλία και υποκαταστήματα σε πολλές χώρες του κόσμου. Η American British Tobacco είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου, του Γιουχάνεσμπουργκ, ενώ διατηρεί και κάποιες κοινές μετοχές στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Λόγω του ότι η American British Tobacco είναι μία εταιρεία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο του Γιουχάνεσμπουργκ και ακολουθεί τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αποτελεί μία ενδιαφέρουσα εταιρεία προς εξέταση, καθώς μπορούμε να δούμε τις οικονομικές καταστάσεις μία εταιρείας εισηγμένης σε Αφρικανικό Χρηματιστήριο και πως

αυτή είναι συνδεδεμένη με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Προκειμένου να μπορούν να κατανοηθούν καλύτερα τα αποτελέσματα που θα αναλυθούν, παρακάτω παρατίθεται κάποια βασικά στοιχεία θεωρίας των οικονομικών καταστάσεων.

7.1 Θεωρία Οικονομικών Καταστάσεων

7.1.1 Βασικοί Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει αν υπάρχουν στον ισολογισμό βραχυπρόθεσμα και ρευστοποιήσιμα στοιχεία για να αποπληρώσουν τους πιστωτές μέσα σε ένα εύλογο μικρό χρονικό διάστημα. Ο δείκτης προκύπτει από τη διαίρεση του Κυκλοφορούν Ενεργητικού με τις Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

$$\text{Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας} = \frac{(\text{Ταμ. Διαθέσιμα} + \text{Χρεόγραφα} + \text{Απαιτήσεις} + \text{Αποθέματα})}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Το κυκλοφορούν ενεργητικό περιλαμβάνει τα ταμειακά διαθέσιμα, τα χρεόγραφα, τις απαιτήσεις και τα αποθέματα.

Αριθμοδείκτης Άμεσης Ρευστότητας: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που προκύπτει αν αφαιρέσουμε τα Αποθέματα από το Κυκλοφορούν Ενεργητικό στο Δείκτη Γενικής Ρευστότητας. Δηλαδή ο δείκτης που προκύπτει αν αθροίσουμε τις Απαιτήσεις, τα Χρεόγραφα και τα Διαθέσιμα και όλα μαζί τα διαιρέσουμε με τις Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

$$\text{Αριθμοδείκτης Άμεσης Ρευστότητας} = \frac{\text{Απαιτήσεις} + \text{Χρεόγραφα} + \text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Ένας υψηλός αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας είναι καλός, καθώς δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της μέσω των αμυντικών

της στοιχείων. Ωστόσο ένα πολύ υψηλός δεν είναι τόσο καλός, καθώς θα μπορούσε να σημαίνει ότι η επιχείρηση έχει δεσμευμένα πολλά χρήματα σε μη παραγωγικά μέσα.

Αριθμοδείκτης Ταμιακής Ρευστότητας: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει την ικανότητα της εταιρείας να αποπληρώνει τις Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της μέσω των διαθεσίμων και των χρεογράφων. Ο δείκτης προκύπτει αν προσθέσουμε τα Διαθέσιμα και τα Χρεόγραφα και όλα μαζί τα διαιρέσουμε με τις Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

$$\text{Αριθμοδείκτης Ταμιακής Ρευστότητας} = \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Χρεόγραφα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

7.1.2 Βασικοί Αριθμοδείκτες Διαχείρισης Χρέους

Αριθμοδείκτης Συνολικού Χρέους ή αλλιώς Δείκτης Συνολικής Μόχλευσης: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που χρηματοδοτούνται με δανειακά κεφάλαια. Ο δείκτης προκύπτει από τη διαίρεση του Συνόλου δανειακών υποχρεώσεων προς το Σύνολο του Ενεργητικού.

$$\text{Αριθμοδείκτης Συνολικού Χρέους} = \frac{\text{Σύνολο Δανειακών Υποχρεώσεων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Το σύνολο των Δανειακών Κεφαλαίων προκύπτει από το άθροισμα των Βραχυπρόθεσμων και Μακροπρόθεσμων δανείων, χωρίς να περιλαμβάνει οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση προς τρίτους.

Αριθμοδείκτης Χρέους προς Ίδια Κεφάλαια: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει το ποσοστό χρέους της εταιρείας σε σχέση με τα Ίδια Κεφάλαια. Ο δείκτης αυτός προκύπτει από τη διαίρεση του Συνόλου των δανειακών υποχρεώσεων προς το σύνολο των Ιδίων κεφαλαίων.

$$\text{Αρμοδείκτης Χρέους προς Ίδια Κεφάλαια} = \frac{\text{Σύνολο δανειακών υποχρεώσεων}}{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

7.1.3 Άλλοι δείκτες

Βασική ικανότητα κέρδους ή αλλιώς Basic Earning power (BEP): είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που προσδιορίζει τη βασική ικανότητα παραγωγής κέρδους από τα υφιστάμενα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας πριν από τις επιπτώσεις των φόρων και της μόχλευσης και είναι χρήσιμος για τη σύγκριση εταιρειών με διαφορετικά φορολογικά καθεστώτα και διαφορετικούς βαθμούς χρηματοοικονομικής μόχλευσης. Ο δείκτης προκύπτει από τη διαίρεση των κερδών προ τόκων και φόρων (EBIT) προς το σύνολο του Ενεργητικού.

$$BEP = \frac{\text{Κέρδη προ Τόκων Φόρων (EBIT)}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Απόδοση Συνόλου Ενεργητικού ή αλλιώς Return On Total Assets (ROA): είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει πόσο κερδοφόρα είναι μια επιχείρηση σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού της. Ο δείκτης προκύπτει από την διαίρεση των Καθαρών Κερδών μετά από Τόκους και Φόρους προς το Σύνολο του Ενεργητικού. Ο σκοπός του δείκτη είναι να δείξει πόσο αποτελεσματικά μια εταιρεία χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία για να δημιουργήσει κέρδος.

$$ROA = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη μετά από Τόκους Φόρους}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων ή αλλιώς Return On Equity (ROE): είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει την απόδοση της επιχείρησης. Ο δείκτης αυτός προκύπτει από τη διαίρεση των Καθαρών Κερδών μετά από Τόκους και Φόρους με τα Ίδια Κεφάλαια. Επειδή όμως τα Ίδια Κεφάλαια είναι ίσα με τα περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρείας μείον το χρέος της, το ROE θεωρείται η απόδοση του Καθαρού Ενεργητικού.

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη μετά από Τόκους Φόρους}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ο δείκτης ROE θεωρείται μετρητής της κερδοφορίας μιας εταιρείας και του πόσο αποτελεσματικός είναι στη δημιουργία κερδών. Όσο υψηλότερο είναι το ROE, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η διοίκηση μιας εταιρείας στη δημιουργία εσόδων και ανάπτυξης από τη χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια. Ωστόσο πολύ υψηλός δείκτης μπορεί να σημαίνει και μη διατηρήσιμη κερδοφορία.

Ο ιδανικός δείκτης ROE ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος και τον κλάδο της επιχείρησης, αν η επιχείρηση είναι εισηγμένη ή όχι, καθώς και από άλλους παράγοντες. Για παράδειγμα αν η εταιρεία είναι εισηγμένη και έχει πολλά χρέη στον ισολογισμό της, θα μπορούσε να πει κάποιος ότι αν το ROE είναι περίπου 10%, είναι και αποδοτικό, εφόσον και οι άλλες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου κυμαίνονται εκεί. Από την άλλη για μία απλή επιχείρηση εμπορικού τύπου θα απαιτούταν μεγαλύτερο ποσοστό του 10%.

Ένας ακόμη εμπειρικός κανόνας για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, να συγκριθεί το αποτέλεσμα του ROE με τον αντίστοιχο χρηματιστηριακό δείκτη απόδοσης του εκάστοτε χρηματιστηρίου που περιλαμβάνει την εταιρεία.

Αριθμοδείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης της επιχείρησης ο οποίος δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να πραγματοποιεί καθαρά κέρδη μετά φόρων σε σχέση με τις πωλήσεις της. Ο δείκτης προκύπτει αν διαιρέσουμε τα Καθαρά Κέρδη με τις Πωλήσεις της επιχείρησης.

$$\text{Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους} = \frac{\text{Κέρδη μετά Φόρων}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Αριθμοδείκτης μεικτού περιθωρίου κέρδους: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης της επιχείρησης ο οποίος δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να πραγματοποιεί μικτά κέρδη σε σχέση με τις πωλήσεις της. Ο δείκτης προκύπτει αν διαιρέσουμε τα Μικτά Κέρδη με τις Πωλήσεις της επιχείρησης.

$$\text{Αριθμοδείκτης Μεικτού Περιθωρίου Κέρδους} = \frac{\text{Μικτά Κέρδη}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Κεφαλαίου Κίνησης: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει κατά πόσες φορές χρησιμοποιήθηκαν τα κυκλοφορούντα ενεργητικά στοιχεία μίας επιχείρησης κατά τη διάρκεια μία λογιστικής χρήσης, προκειμένου να πραγματοποιηθούν έσοδα από πωλήσεις.

$$\text{Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Κεφαλαίου Κίνησης} = \frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}$$

Ένας υψηλός δείκτης σημαίνει καλύτερη διαχείριση του κεφαλαίου κίνησης, αλλά ένας πολύ υψηλός συνήθως σημαίνει χαμηλές επενδύσεις στο κεφάλαιο κίνησης.

Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού: είναι ο χρηματοοικονομικός δείκτης που δείχνει κατά πόσες φορές χρησιμοποιήθηκαν τα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης κατά τη διάρκεια μία λογιστικής χρήσης, προκειμένου να πραγματοποιηθούν έσοδα από πωλήσεις.

$$\text{Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού} = \frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

7.2 Οικονομικές καταστάσεις

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2021 (British American Tobacco) €			
Μη κυκλοφοριακά στοιχεία ενεργητικού		Κεφάλαιο και αποθεματικά	
Άυλα Στοιχεία Ενεργητικού	115.625.000	Μετοχικό κεφάλαιο	614.000,00
Υπεραξία	43.194.000	Αποθεματικά υπέρ το άρτιο	26.622.000,00
Λοιπά Άυλα Περιουσιακά στοιχεία	72.431.000	Λοιπά Αποθεματικά	-6.032.000,00
Κτίρια και εγκαταστάσεις κτιρίων	4.953.000	Κέρδη εις νέον	44.212.000,00
Επενδύσεις σε συγγενείς και κοινοπραξίες	1.948.000	Ιδιοκτήτες της μητρικής	65.416.000,00
Περιουσιακά στοιχεία παροχών συνταξιοδότησης	918.000	Υβριδικά ομόλογα	1.685.000,00
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	611.000	Δικαιώματα μειοψηφίας	300.000,00
Εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις	210.000	Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων	67.401.000,00
Επενδύσεις που κατέχονται στην εύλογη αξία	50.000		
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	243.000		
Σύνολο μη κυκλοφορούντων στοιχείων	124.558.000		
Κυκλοφορούντα Στοιχεία		ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
Αποθέματα	5.279.000	Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	
Έτοιμα προϊόντα	3.179.000	Δάνεια	35.666.000
Πρώτες Ύλες	2.100.000	Υποχρεώσεις παροχών συνταξιοδότησης	1.239.000
Απαιτούμενος φόρος εισοδήματος	117.000	Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	16.462.000
Εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις	3.951.000	Λοιπές προβλέψεις για υποχρεώσεις	392.000
Επενδύσεις σε εύλογη αξία	456.000	Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις	982.000
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	182.000	Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	79.000
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	2.809.000	Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων	54.820.000
Περιουσιακά στοιχεία ταξινομημένα ως κατεχόμενα προς πώληση	13.000	Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	
Σύνολο κυκλοφορούντων στοιχείων	12.807.000	Δάνεια	3.992.000
		Φόρος εισοδήματος	879.000
		Λοιπές προβλέψεις για υποχρεώσεις	461.000
		Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις	9.577.000
		Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	235.000
		Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	15.144.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	137.365.000,00	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	137.365.000,00

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ 2021 (BRITISH AMERICAN TOBACCO) €	
Πωλήσεις	25.684.000,00
Κόστος πωληθέντων	(4.542.000,00)
Μεικτό Αποτέλεσμα	21.142.000,00
Λοιπά συνήθη έσοδα	160.000,00
Έξοδα Διοίκησης	(2.717.000,00)
Απομειώσεις περιουσιακών στοιχείων	(1.076.000,00)
Άλλα λειτουργικά έσοδα	196.000,00
Ζημιές από επιμέτρηση στην έυλογη αξία	(3.000,00)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	(7.468.000,00)
Λειτουργικά κέρδη (Αποτέλεσμα προ τόκων και φόρων)	10.234.000,00
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	(1.486.000,00)
Αποτέλεσμα από συγγενείς και κοινοπραξίες	415.000,00
Αποτέλεσμα προ φόρων	9.163.000,00
Φόροι εισόδηματος	2.189.000,00
Αποτέλεσμα περιόδου μετά από φόρους	6.974.000,00
Το αποτέλεσμα της Περιόδου κατανέμεται:	
Στους ιδιοκτήτες της μητρικής	6.801.000,00
Σε δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο	173.000,00

Εικόνες 3 & 4: Οικονομικές καταστάσεις British American Tobacco

Πηγή οικονομικών καταστάσεων: www.bat.com & www.jse.co.za

Σύμφωνα με τις παραπάνω καταστάσεις προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα από τους δείκτες:

- *Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας* = $\frac{(2.809.000+3.951.000+117.000+5.279.000)}{15.144.000} = 0,80$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει αν υπάρχουν επαρκή ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, για την αποπλήρωση των υποχρεώσεων της εταιρείας. Ο παραπάνω δείκτης θα θεωρούταν ως μέτριος, παρόλο που υποστηρίζεται ότι ένας υψηλός δείκτης θα πρέπει να είναι πάνω από 2. Αυτό γιατί ένας πολύ υψηλός δείκτης μπορεί να θεωρηθεί, ότι η εταιρεία έχει πολλά χρήματα δεσμευμένα σε μη παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία. Επίσης η τιμή του δείκτη εξαρτάται και από την ταχύτητα με την οποία εξοφλούν οι πελάτες. Αν οι πελάτες εξοφλούν άμεσα με μετρητά, τότε ο δείκτης θα έχει μικρότερο αποτέλεσμα, χωρίς να συνεπάγεται, ότι η εταιρεία έχει αδυναμία στην ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων.

- Αριθμοδείκτης Άμεσης Ρευστότητας = $\frac{3.951.000+117.000+2.809.000}{15.144.000} = 0,45$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει αν υπάρχουν επαρκή ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία, για την αποπλήρωση των υποχρεώσεων της εταιρείας, αλλά χωρίς να περιλαμβάνει τα αποθέματα. Εξαιρεί τα αποθέματα, γιατί είναι δυσκολότερο να πουληθούν άμεσα και κατά συνέπεια να ρευστοποιηθούν και συχνά προκύπτουν ζημιές από την πώληση αυτών. Ένας καλός δείκτης άμεσης ρευστότητας είναι συνήθως πάνω από τη μονάδα, οπότε θα θεωρούσαμε ότι αυτό το αποτέλεσμα είναι μέτριο.

- Αριθμοδείκτης Ταμιακής Ρευστότητας = $\frac{2.809.000}{15.144.000} = 0,19$

Ο δείκτης αυτός δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της μέσω διαθεσίμων και των εμπορεύσιμων χρεογράφων. Το αποτέλεσμα του δείκτη θα λέγαμε, ότι δεν είναι τόσο καλό, καθώς η τιμή του είναι κάτω 0,20. Γενικά ο δείκτης θεωρείται συνήθως ικανοποιητικός πάνω του 0,2 και κάτω του 1, αλλά για τον επακριβή προσδιορισμό του παίζει ρόλο και ο κλάδος.

- Αριθμοδείκτης Συνολικού Χρέους = $\frac{35.666.000+3.992.000}{137.365.000} = 0,29$

Από τον παραπάνω αριθμοδείκτη φαίνεται το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που χρηματοδοτούνται με δανειακά κεφάλαια. Θα λέγαμε ότι η επιχείρηση διατηρεί ένα κανονικό δείκτη μόχλευσης.

- Αριθμοδείκτης Χρέους προς Ίδια Κεφάλαια = $\frac{35.666.000+3.992.000}{67.401.000} = 0,59$

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης στην πραγματικότητα απεικονίζει, ότι η εταιρεία έχει 0,59 £ χρέη για κάθε 1 £ ιδίων κεφαλαίων. Το αποτέλεσμα του θα λέγαμε ότι είναι λίγο υψηλό.

- $BEP = \frac{10.234.000}{137.365.000} = 0,07$

Ο παραπάνω δείκτης προσδιορίζει τη βασική ικανότητα παραγωγής κέρδους από τα υφιστάμενα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης πριν από τις επιπτώσεις των φόρων και της μόχλευσης.

- $ROA = \frac{6.974.000}{137.365.000} = 0,05$

Από τον παραπάνω δείκτη προκύπτει, ότι η απόδοση του ενεργητικού μετά από τόκους και φόρους είναι 5%. Ο δείκτης αν και μοιάζει κανονικός, θα πρέπει να συγκριθεί και με άλλες επενδύσεις παρόμοιου κινδύνου, προκειμένου να υπάρξει πιο ξεκάθαρη εικόνα για το αποτέλεσμα.

- $ROE = \frac{6.974.000}{67.401.000} = 0,10$

Ο παραπάνω αριθμοδείκτης δείχνει την κερδοφορία της επιχείρησης. Το αποτέλεσμα του δείκτη είναι ικανοποιητικό, αλλά σίγουρα θα πρέπει να γίνει μία ανάλυση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου.

- $\text{Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους} = \frac{6.974.000}{25.684.000} = 0,28$

Από το παραπάνω αποτέλεσμα του δείκτη προκύπτει ότι η εταιρεία έχει αρκετά καλό περιθώριο καθαρού κέρδους.

- $\text{Αριθμοδείκτης Μεικτού Περιθωρίου Κέρδους} = \frac{21.142.000}{25.684.000} = 0,82$

Από το παραπάνω αποτέλεσμα του δείκτη προκύπτει ότι η εταιρεία έχει μεγάλο περιθώριο μεικτού κέρδους.

- $\text{Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Κεφαλαίου Κίνησης} = \frac{25.684.000}{12.807.000} = 2$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει κατά πόσες χρησιμοποιήθηκαν τα κυκλοφορούντα στοιχεία της επιχείρησης, προκειμένου να πραγματοποιηθούν έσοδα από πωλήσεις. Το αποτέλεσμα του δείκτη είναι αρκετά υψηλό που σημαίνει ότι πραγματοποιείται καλή διαχείριση του κεφαλαίου κίνησης.

- Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού = $\frac{25.684.000}{137.365.000} = 0,19$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει πόσες φορές χρησιμοποιήθηκαν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης για να πραγματοποιηθούν έσοδα από πωλήσεις. Το αποτέλεσμα του δείκτη είναι μέτριο προς χαμηλό, αλλά παρόλα αυτά για να αποδειχτεί αν είναι επαρκές θα πρέπει να συγκριθεί με τους υπόλοιπους αριθμοδείκτες στον κλάδο.

Συμπέρασμα:

Με την ανάλυση όλων των παραπάνω αριθμοδεικτών και χωρίς τη σύγκριση των αριθμοδεικτών των υπολοίπων επιχειρήσεων στον ίδιο κλάδο, προκύπτει ότι η επιχείρηση είναι κερδοφόρα. Συγκεκριμένα προκύπτει, ότι η εταιρεία παρουσιάζει ένα σημαντικά καλό μεικτό περιθώριο κέρδους και ένα αρκετά καλό καθαρό περιθώριο κέρδους. Η απόδοση επίσης των ιδίων κεφαλαίων της επιβεβαιώνει την κερδοφορία. Παρόλα αυτά, οι δείκτες ρευστότητας δεν είναι και τόσο καλοί, με αποτέλεσμα να υπάρχει μία αμφιβολία για το πόσο εύκολα μπορεί η επιχείρηση να ρευστοποιήσει τα περιουσιακά της στοιχεία σε περίπτωση αδυναμίας εξόφλησης των υποχρεώσεων της. Ωστόσο για να υπάρξει μία πιο πλήρης εικόνα, θα χρειαστεί να αναλυθούν και οι οικονομικές καταστάσεις των υπόλοιπων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου και βάσει των αποτελεσμάτων να υπάρξει μία σύγκριση των αριθμοδεικτών της British American Tobacco και των άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Αφρική θεωρείται ο νέος γίγαντας, λόγω του σταθερά υψηλού ρυθμού ανάπτυξης της. Η Αφρικανική ήπειρος τις τελευταίες δεκαετίες, με εξαίρεση την περίοδο της πανδημίας covid19, έχει παρουσιάσει μία ανοδική πορεία στην οικονομία της. Πολλές από τις χώρες της ηπείρου βρίσκονται κάθε χρόνο πρώτες στην κατάταξη με τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες, αφού σημειώνουν κάθε χρόνο σταθερά αυξανόμενο ρυθμό ανάπτυξης. Ακόμη και στα δύο έτη πανδημίας, που πολλές χώρες σε διεθνές επίπεδο σημείωσαν μείωση του ΑΕΠ τους, χώρες της Αφρικανικής ηπείρου παρουσίασαν αξιοσημείωτες αυξήσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Γουινέα με ρυθμό αύξησης 7,08% το 2020 και η Λιβύη με ρεκόρ ρυθμού αύξησης 123,163 % το 2021.

Η ανοδική πορεία του ρυθμού αύξησης της Αφρικανικής οικονομίας είναι το αποτέλεσμα διαφόρων οικονομικών παραγόντων. Ένας οικονομικός παράγοντας που ευνόησε την αφρικανική οικονομία όλα αυτά τα έτη, είναι η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού της κλάδου. Είναι αναμφισβήτητο, ότι τα χρηματιστήρια βοηθάνε στην τόνωση της οικονομίας μίας χώρας φέρνοντας νέους επενδυτές και βοηθώντας τις υφιστάμενες επιχειρήσεις να αναπτυχθούν και τις νέες να εδραιωθούν. Το χρηματιστήριο του Γιουχάνεσμπουργκ, αλλά και τα υπόλοιπα χρηματιστήρια της Αφρικής έχουν μετατρέψει τις πόλεις που εδρεύουν σε σημαντικά οικονομικά κέντρα, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης και φέροντας σημαντικά κεφάλαια σε αυτές. Ένας επίσης σημαντικός οικονομικός παράγοντας είναι οι αυξανόμενες εξαγωγές της ηπείρου που συνδράμουν και στην αύξηση του ΑΕΠ. Είναι γνωστό άλλωστε, ότι όσα περισσότερα αγαθά εξάγει ένα κράτος, τόσα μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη αποκομίζει. Ο πλούσιος ορυκτός πλούτος και τα μεταλλεύματα που διαθέτει όλη η Αφρικανική ήπειρος, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξαγωγών της και κατ' επέκταση την ενίσχυση της οικονομίας της. Τέλος ένας ακόμη αξιοσημείωτος οικονομικός παράγοντας είναι η βελτίωση των γεωργικών μεθόδων, η οποία επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγής διαφόρων γεωργικών προϊόντων όπως ο καφές, το κακάο, το βαμβάκι κ.α. για τα οποία υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Αφρική θεωρείται ο νέος γίγαντας όχι μόνο λόγω της αύξησης του ρυθμού ανάπτυξης της, αλλά και λόγω διαφόρων άλλων οικονομικών συνιστωσών. Μία σημαντική οικονομική συνιστώσα είναι, ότι ο πληθυσμός της Αφρικής αυξάνεται ραγδαία, ενώ συγχρόνως ο μέσος όρος ζωής του πληθυσμού της, δεν ξεπερνά τα τριάντα έτη. Συγκεκριμένα τα τελευταία δέκα έτη σημειώνει σταθερά ετήσιο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού περίπου 2,5% και ρυθμό αστικοποίησης περίπου 3,5%. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι σε λίγα χρόνια η Αφρικανική

ήπειρος θα φιλοξενεί το νεότερο και μεγαλύτερο εργατικό δυναμικό από οποιαδήποτε άλλη ήπειρο.

Όλα τα παραπάνω, μπορούν να καταστήσουν την Αφρική την πιο ανταγωνιστική ήπειρο, με την προϋπόθεση να εκμεταλλευτεί η ίδια το φυσικό και ορυκτό της πλούτο της και κατ' επέκταση τα έσοδα που μπορεί να αποκομίσει από αυτόν. Άλλωστε όπως είδαμε και παραπάνω, οι χώρες της Αφρικής, που κατάφεραν να διαχειριστούν καλύτερα τους φυσικούς, ορυκτούς και άλλους πόρους που διαθέτουν (όπως οι Σεϋχέλλες, ο Μαυρίκιος κ.α.), είναι και οι χώρες με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τον μεγαλύτερο πλούτο. Ωστόσο για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται πολύ δουλειά, προκειμένου να εξαιρεθούν βασικά προβλήματα όπως του επισιτισμού, των αρρωστιών, των εμφύλιων διαμαχών, αλλά και της πολιτικής αστάθειας. Αν δεν μπορέσουν να λυθούν τα προβλήματα που σχετίζονται με το βιοποριστικό και κοινωνικό υπόβαθρο των φτωχών χωρών της Αφρικής, δεν θα μπορέσουν να αντιμετωπιστούν τα οικονομικά ζητήματα αυτών. Αν εξαιρεθούν αυτά, οι χώρες θα έχουν τη δυνατότητα να ευημερήσουν μέσω των πόρων που διαθέτουν, και αναδείξουν την οικονομική τους υπεροχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8-ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

8.1 Επιστημονικά άρθρα

Η Παγκόσμια οικονομική κρίση και οι οικονομικές επιδόσεις της Αφρικής

Είναι γενικά αποδεκτό ότι οι αφρικανικές οικονομίες μπόρεσαν να αντέξουν την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007-2008 λόγω της καλύτερης μακροοικονομικής διαχείρισης. Τα μακροοικονομικά θεμελιώδη μεγέθη, όπως η ανάπτυξη, ο ρυθμός πληθωρισμού και ο λόγος ελλείμματος/ΑΕΠ, μεταξύ άλλων, φαίνεται να κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση κατά τη διάρκεια και μετά την κρίση. Τον τελευταίο καιρό, η ανάπτυξη της Αφρικής κατά περίπου 6% γιορτάζεται, παρά το αυξανόμενο ποσοστό ανεργίας, την αυξανόμενη συχνότητα της φτώχειας, τη διεύρυνση της ανισότητας και την επιδείνωση στην παροχή βασικών αναγκών. Τόσο οι δείκτες της οικονομικής απόδοσης όσο και οι δείκτες εξαθλίωσης φαίνεται να ανεβαίνουν παρά τις «εντυπωσιακές» αναπτυξιακές τροχιές. Η θετική ανάπτυξη υποστηρίζεται από την αύξηση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων με τις εγγενείς δυσμενείς επιπτώσεις. Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης δείχνουν ότι η δημοκρατία, η δημοσιονομική ισορροπία και το προσδόκιμο ζωής σχετίζονται θετικά με την ανάπτυξη. Από

την άλλη πλευρά, ο ρυθμός πληθωρισμού και ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης δείχνουν αρνητική σχέση με την ανάπτυξη.

Κοινωνικοοικονομικοί προγνωστικοί παράγοντες περιβαλλοντικής απόδοσης μεταξύ των αφρικανικών εθνών.

Οι κοινωνικοοικονομικές αλλαγές στην Αφρική έχουν αυξήσει την πίεση στα οικοσυστήματα της ηπείρου. Οι περισσότερες έρευνες που διερευνούν την περιβαλλοντική αλλαγή έχουν επικεντρωθεί στη μεταβαλλόμενη κατάσταση συγκεκριμένων ειδών ή κοινοτήτων και προστατευόμενων περιοχών, αλλά έχουν παραμελήσει σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ευρείας κλίμακας που διέπουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Δοκιμάσαμε υποθέσεις εθνικής κλίμακας σχετικά με τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες πρόβλεψης της αλλαγής και της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων σε ολόκληρη την Αφρική, υποθέτοντας ότι η ανθρώπινη πυκνότητα και η οικονομική ανάπτυξη αυξάνουν την πιθανότητα σωρευτικής περιβαλλοντικής ζημίας. Η συνδυασμένη κατάταξη περιβαλλοντικών επιδόσεων μας περιλαμβάνει το εθνικό οικολογικό αποτύπωμα, την αναλογική απειλή ειδών, την πρόσφατη αποψίλωση των δασών, την απομάκρυνση του γλυκού νερού, την πυκνότητα των ζώων, την κάλυψη των καλλιεργειών και τις κατά κεφαλήν εκπομπές. Χώρες όπως η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, η Μποτσουάνα, η Ναμίμπια και το Κονγκό έχουν τις καλύτερες σχετικές περιβαλλοντικές επιδόσεις συνολικά. Τα μοντέλα διαρθρωτικών εξισώσεων δείχνουν ότι η αυξανόμενη πυκνότητα πληθυσμού και η συνολική οικονομική δραστηριότητα (το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν διορθώθηκε για την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) συσχετίζονται ισχυρότερα με μεγαλύτερη περιβαλλοντική υποβάθμιση, ενώ η μεγαλύτερη ανισότητα πλούτου συσχετίζεται με καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις. Αυτό αντιπροσωπεύει την πρώτη αξιολόγηση σε κλίμακα Αφρικής των κοινωνικοοικονομικών συσχετισμών της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και υποδηλώνει ότι απαιτείται αφοσιωμένος οικογενειακός προγραμματισμός για τη μείωση της πληθυσμιακής αύξησης και οικονομική ανάπτυξη που περιορίζει τη γεωργική επέκταση για την υποστήριξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Είναι η οικονομία της Αφρικής σε σημείο καμπής;

Σε αυτό το άρθρο εξετάζεται η πρόσφατη επιτάχυνση της ανάπτυξης στην Αφρική. Σε αντίθεση με το παρελθόν, οι επιδόσεις καταγράφονται τώρα ευρέως σε διάφορους τύπους χωρών - ιδιαίτερα στις χώρες εξαγωγής πετρελαίου και έντασης πόρων και, τα πιο πρόσφατα χρόνια, στις οικονομίες μεγάλου και μεσαίου εισοδήματος, καθώς και στις παράκτιες και χαμηλού εισοδήματος χώρες. Η ανάλυση επιβεβαιώνει μια αλλαγή τάσης στα μέσα της δεκαετίας του 1990, εντοπίζοντας μια επιτάχυνση της ανάπτυξης που οφείλεται όχι μόνο σε ευνοϊκούς όρους εμπορίου και μεγαλύτερη βοήθεια, αλλά και σε καλύτερη πολιτική. Πράγματι, τα διαγνωστικά για την ανάπτυξη δείχνουν ότι όλο και περισσότερες αφρικανικές χώρες κατάφεραν να αποφύγουν λάθη με καλύτερη μακροπολιτική, καλύτερη διακυβέρνηση και λιγότερες συγκρούσεις. Ως αποτέλεσμα, η πιθανότητα επιβράδυνσης της ανάπτυξης έχει μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, η βιωσιμότητα αυτής της ανάπτυξης είναι εύθραυστη, επειδή τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη, όπως η αποταμίευση, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα και η διαφοροποίηση των εξαγωγών, παραμένουν στάσιμα. Τα καλά νέα στην ιστορία είναι ότι οι αφρικανικές οικονομίες φαίνεται να έχουν μάθει πώς να αποφεύγουν τα λάθη που οδήγησαν στη συχνή κατάρρευση της ανάπτυξης μεταξύ 1975 και 1995. Τα κακά νέα είναι ότι πολύ λιγότερα είναι γνωστά για τις συνταγές για μακροπρόθεσμη επιτυχία στην ανάπτυξη, όπως η ανάπτυξη των κατάλληλων θεσμών και των πολιτικών για την αύξηση της αποταμίευσης και τη διαφοροποίηση των εξαγωγών, παρά για το πώς να αποφευχθούν οι οικονομικές κακές στιγμές.

8.2 Στατιστικά στοιχεία

Gross domestic product, nominal

	Current prices (\$ millions)										Annual average growth (%)		
	1980	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^a	1980-89	1990-99	2000-10	
SUB-SAHARAN AFRICA	271,551	300,415	558,699	651,778	780,711	881,782	1,009,242	953,418	1,117,459	1.0	1.5	14.6	
Excluding South Africa	192,649	188,529	339,519	404,659	499,793	595,804	735,892	670,761	754,176	-0.7	1.2	15.9	
Excl. S. Africa & Nigeria	124,292	160,121	251,329	291,954	352,311	429,206	527,924	501,543	556,563	3.0	0.8	15.1	
Angola	..	10,260	19,775	28,234	41,789	60,449	84,178	75,492	82,471	..	-3.8	30.4	
Benin	1,405	1,845	4,047	4,287	4,735	5,546	6,683	6,585	6,558	2.4	3.5	12.6	
Botswana	1,061	3,792	10,049	10,255	11,256	12,379	13,443	11,537	14,905	12.6	4.7	10.3	
Burkina Faso	1,929	3,101	5,109	5,463	5,845	6,756	8,351	8,348	8,825	4.8	0.0	13.9	
Burundi	920	1,132	899	1,117	1,237	1,319	1,621	1,815	2,027	2.2	-3.3	10.7	
Cameroon	6,741	11,152	15,775	16,588	17,957	20,684	23,736	22,182	22,480	7.4	-2.5	10.2	
Cape Verde	142	307	924	972	1,108	1,331	1,562	1,601	1,659	8.7	7.0	13.3	
Central African Republic	797	1,488	1,270	1,350	1,477	1,696	1,983	1,980	1,985	8.1	-4.3	8.9	
Chad	1,033	1,739	4,415	5,302	6,099	7,016	8,357	7,085	8,541	5.7	-1.3	21.4	
Comoros	124	250	362	387	403	465	530	535	541	8.0	-2.0	11.1	
Congo, Dem. Rep.	14,395	9,350	6,512	7,191	8,824	10,014	11,675	11,204	13,110	-6.2	-7.1	12.3	
Congo, Rep.	1,706	2,799	4,649	6,087	7,731	8,395	11,859	9,594	12,008	2.3	-2.4	17.7	
Côte d'Ivoire	10,175	10,796	15,481	16,363	17,367	19,796	23,414	23,042	22,921	2.0	2.2	9.6	
Equatorial Guinea	..	132	5,241	8,217	9,603	12,575	18,424	12,233	14,500	..	22.5	31.4	
Eritrea	..	..	1,109	1,098	1,211	1,318	1,380	1,857	2,117	..	7.2	12.6	
Ethiopia	..	12,083	10,054	12,307	15,164	19,553	26,642	31,963	29,684	5.9	-5.7	17.4	
Gabon	4,279	5,952	7,178	8,666	9,546	11,571	14,530	10,946	13,200	-0.5	-1.7	12.5	
Gambia, The	241	317	579	636	667	833	1,037	983	1,050	1.7	6.8	5.3	
Ghana	4,445	5,886	8,872	10,720	20,388	24,632	28,527	25,979	32,175	3.2	2.6	23.8	
Guinea	..	2,667	3,666	2,937	2,821	4,209	3,778	4,165	4,736	..	3.0	4.0	
Guinea-Bissau	111	244	523	573	579	691	847	835	835	3.7	-0.6	17.4	
Kenya	7,265	8,591	16,096	18,738	22,504	27,237	30,519	30,580	32,198	2.6	7.7	11.7	
Lesotho	431	541	1,234	1,368	1,429	1,597	1,626	1,711	2,179	-0.8	4.1	12.6	
Liberia	855	384	467	542	604	739	851	879	988	0.8	1.8	7.6	
Madagascar	4,042	3,081	4,364	5,039	5,515	7,343	9,395	8,488	8,721	-5.2	3.4	9.2	
Malawi	1,238	1,881	2,625	2,755	3,117	3,458	4,074	4,728	5,054	1.8	0.2	11.1	
Mali	1,787	2,421	4,874	5,305	5,866	7,146	8,738	8,965	9,422	3.4	0.4	15.4	
Mauritania	709	1,020	1,833	2,184	3,041	3,357	3,585	3,027	3,614	3.5	1.7	13.1	
Mauritius	1,137	2,653	6,386	6,284	6,507	7,792	9,641	8,825	9,714	8.8	5.8	8.7	
Mozambique	3,526	2,463	5,698	6,579	7,096	8,030	9,891	9,674	9,209	-4.7	8.3	10.7	
Namibia	2,169	2,350	6,606	7,262	7,981	8,806	8,840	8,931	11,133	0.1	4.6	11.7	
Niger	2,509	2,481	3,053	3,405	3,645	4,291	5,370	5,254	5,411	-0.2	-1.8	12.8	
Nigeria	64,202	28,472	87,845	112,249	146,867	165,921	207,118	168,568	196,838	-12.0	3.2	18.2	
Rwanda	1,163	2,584	2,089	2,581	3,111	3,738	4,712	5,253	5,624	8.6	-2.0	15.1	
São Tomé and Príncipe	..	..	107	114	124	144	183	196	201	..	..	11.7	
Senegal	3,503	5,717	8,030	8,714	9,378	11,320	13,386	12,769	12,855	6.2	-1.8	12.4	
Seychelles	147	369	700	917	1,020	1,019	962	841	963	9.3	6.0	5.2	
Sierra Leone	1,101	650	1,096	1,239	1,422	1,664	1,955	1,856	1,910	-4.3	0.6	11.9	
Somalia	604	917	..	..	..	..	..	..	..	6.4	..	..	
South Africa	80,710	112,014	219,093	247,064	261,007	286,172	273,870	283,012	363,523	4.2	2.1	12.0	
Sudan	7,617	12,409	21,685	27,387	36,393	46,533	58,032	54,633	66,997	10.1	0.8	20.6	
Swaziland	543	1,115	2,421	2,584	2,948	3,054	3,020	2,950	3,698	1.9	4.5	11.0	
Tanzania	..	4,259	12,826	14,142	14,331	16,826	20,715	21,368	22,915	..	10.1	9.3	
Togo	1,136	1,628	1,937	2,115	2,203	2,523	3,163	3,156	3,176	4.5	-0.1	10.7	
Uganda	1,245	4,304	7,940	9,237	9,977	11,916	14,441	15,803	17,197	20.7	8.8	12.7	
Zambia	3,884	3,288	5,439	7,179	10,702	11,541	14,641	12,805	16,193	-3.1	0.2	19.7	
Zimbabwe	6,679	8,784	5,806	5,755	5,444	5,292	4,416	5,836	7,476	-0.1	-1.4	-1.2	
NORTH AFRICA	111,794	172,644	286,041	328,540	381,921	453,093	561,720	524,944	586,796	4.8	4.3	11.1	
Algeria	42,345	62,045	85,014	102,339	117,169	135,804	170,989	138,120	161,979	4.5	-1.2	13.7	
Djibouti	..	452	666	709	769	848	983	1,049	..	..	1.7	7.6	
Egypt, Arab Rep.	22,912	43,130	78,845	89,686	107,484	130,478	162,818	188,984	218,894	6.8	10.8	9.2	
Libya	..	28,905	33,385	44,000	56,484	71,803	93,168	62,360	..	..	-0.9	15.0	
Morocco	18,821	25,821	56,948	59,524	65,637	75,226	88,883	90,908	90,803	3.7	5.1	10.9	
Tunisia	8,743	12,291	31,183	32,283	34,377	38,934	44,880	43,522	44,238	2.3	7.3	8.6	
AFRICA	386,370	472,965	843,939	979,376	1,141,531	1,333,613	1,569,577	1,477,045	1,704,989	2.2	2.6	13.2	

a. Provisional.

Πίνακας 3: Στο παραπάνω πίνακα φαίνονται στοιχεία του ονομαστικού ΑΕΠ στην πορεία ετών για τα Αφρικανικά κράτη

Πηγή: World Economic Forum-Africa Development Indicators

Gross domestic product, real

	Constant prices (2000 \$ millions)										Annual average growth (%)		
	1980	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^a	1980-89	1990-99	2000-10	
SUB-SAHARAN AFRICA	227,134	273,077	406,992	431,505	458,686	488,918	513,732	524,769	550,762	1.8	2.4	5.2	
Excluding South Africa	131,834	162,145	254,784	271,274	289,484	310,343	328,716	342,653	363,414	2.1	2.7	5.9	
Excl. S. Africa & Nigeria	98,923	127,126	195,946	209,263	223,630	240,245	254,412	263,133	277,664	2.6	2.8	5.7	
Angola	..	8,464	12,383	14,644	17,680	21,675	24,669	25,265	26,126	..	1.0	12.9	
Benin	1,084	1,412	2,650	2,727	2,839	2,970	3,121	3,240	3,337	2.7	4.7	4.0	
Botswana	1,150	3,229	7,160	7,278	7,652	8,020	8,255	7,857	8,408	10.9	5.5	4.1	
Burkina Faso	1,101	1,556	3,296	3,581	3,823	3,961	4,191	4,315	4,656	4.0	5.5	5.9	
Burundi	659	1,019	922	930	980	1,027	1,079	1,117	1,159	4.5	-3.2	3.4	
Cameroon	6,339	8,793	11,815	12,087	12,476	12,913	13,287	13,553	13,987	4.5	1.3	3.3	
Cape Verde	..	280	658	701	772	838	890	923	972	6.3	5.9	6.3	
Central African Republic	735	815	892	914	949	984	1,003	1,020	1,054	1.6	1.8	1.0	
Chad	665	1,106	2,572	3,018	3,024	3,030	3,018	2,982	3,369	6.7	2.3	9.4	
Comoros	136	181	222	232	234	236	238	242	247	2.9	1.2	1.9	
Congo, Dem. Rep.	7,016	7,659	4,921	5,304	5,600	5,950	6,316	6,495	6,961	2.1	-5.0	5.5	
Congo, Rep.	1,746	2,796	3,647	3,932	4,173	4,107	4,335	4,659	5,067	3.8	0.8	4.4	
Côte d'Ivoire	7,727	8,298	10,287	10,417	10,488	10,668	10,916	11,331	11,603	0.7	3.5	1.1	
Equatorial Guinea	..	207	3,815	4,187	4,239	5,148	5,698	6,025	5,979	..	20.7	15.7	
Eritrea	..	..	782	802	794	805	726	754	771	..	7.9	0.7	
Ethiopia	..	6,234	9,993	11,174	12,384	13,803	15,292	16,638	18,291	2.1	3.7	8.8	
Gabon	3,594	4,298	5,361	5,523	5,588	5,899	6,036	5,951	6,344	0.5	2.9	2.2	
Gambia, The	399	569	921	924	955	1,012	1,076	1,147	1,217	3.5	2.7	4.4	
Ghana	2,640	3,267	6,010	6,364	6,771	7,209	7,817	8,129	8,779	2.6	4.3	5.9	
Guinea	..	2,088	3,585	4,938	5,062	5,150	5,405	5,390	5,494	..	4.5	7.1	
Guinea-Bissau	115	186	204	211	215	222	229	236	244	3.8	1.4	1.5	
Kenya	7,078	10,544	14,327	15,173	16,134	17,262	17,526	17,990	18,988	4.1	2.2	4.4	
Lesotho	377	504	838	860	898	940	991	1,019	1,076	2.4	4.0	3.7	
Liberia	1,312	408	543	595	653	755	835	944	1,041	-3.3	0.2	5.2	
Madagascar	3,099	3,266	4,148	4,339	4,557	4,842	5,187	4,949	5,027	0.8	1.7	3.4	
Malawi	1,000	1,243	1,875	1,924	2,072	2,192	2,375	2,590	2,758	2.4	3.8	5.3	
Mali	1,536	1,630	3,105	3,294	3,469	3,618	3,799	3,970	4,200	0.6	3.9	5.2	
Mauritania	825	972	1,489	1,622	1,928	1,960	2,028	2,004	2,108	1.9	3.2	5.9	
Mauritius	1,519	2,726	5,261	5,327	5,537	5,862	6,186	6,373	6,636	6.1	5.0	3.9	
Mozambique	2,462	2,499	5,918	6,484	6,893	7,395	7,901	8,401	8,972	-0.9	6.0	7.6	
Namibia	2,292	2,591	4,850	4,972	5,324	5,610	5,799	5,774	6,155	1.1	4.0	5.0	
Niger	1,523	1,507	2,091	2,185	2,312	2,391	2,599	2,575	2,781	-0.4	2.4	4.2	
Nigeria	31,452	34,978	58,731	61,902	65,740	69,980	74,179	79,372	85,582	0.8	2.4	6.7	
Rwanda	1,368	1,673	2,293	2,507	2,737	2,888	3,211	3,343	3,584	2.5	-1.6	7.5	
São Tomé and Príncipe	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Senegal	2,683	3,463	5,579	5,893	6,042	6,335	6,570	6,707	6,984	2.7	2.8	4.2	
Seychelles	292	395	556	598	653	716	709	713	760	3.1	4.5	2.6	
Sierra Leone	929	1,014	1,125	1,206	1,294	1,377	1,454	1,500	1,574	0.5	-5.3	8.8	
Somalia	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
South Africa	95,503	110,945	152,329	160,367	169,354	178,749	185,217	182,370	187,640	1.4	2.0	3.9	
Sudan	5,525	7,062	15,088	16,043	17,855	19,669	21,014	21,847	22,819	2.4	5.4	6.7	
Swaziland	470	1,139	1,651	1,692	1,748	1,809	1,852	1,874	1,912	7.4	3.3	2.5	
Tanzania	..	7,547	13,335	14,318	15,282	16,375	17,593	18,652	19,966	..	2.8	7.1	
Togo	939	1,043	1,352	1,368	1,423	1,456	1,491	1,539	1,596	1.5	3.6	2.3	
Uganda	..	3,293	8,055	8,565	9,489	10,287	11,183	11,993	12,701	2.3	7.2	7.7	
Zambia	2,730	3,028	3,886	4,093	4,348	4,617	4,880	5,192	5,587	1.0	0.3	5.6	
Zimbabwe	3,654	5,622	4,834	4,558	4,400	4,239	3,490	3,699	4,032	3.3	2.9	-6.3	
NORTH AFRICA	120,356	180,141	289,670	304,277	321,442	338,372	355,930	369,193	384,775	4.2	3.2	4.8	
Algeria	35,291	46,367	66,190	69,565	70,956	73,085	74,839	76,635	79,164	2.9	1.7	3.9	
Djibouti	..	660	619	638	669	703	744	781	..	..	-2.3	4.0	
Egypt, Arab Rep.	38,506	65,579	113,666	118,749	126,876	135,869	145,592	152,415	160,259	5.5	4.3	5.1	
Libya	..	..	37,771	41,511	43,960	46,598	48,368	49,384	..	..	..	5.4	
Morocco	20,086	29,312	45,835	47,201	50,863	52,240	55,158	57,783	59,908	4.2	2.4	4.9	
Tunisia	9,545	13,547	25,589	26,613	28,118	29,878	31,228	32,196	33,161	3.2	4.6	4.7	
AFRICA	350,017	454,583	696,649	735,761	780,101	827,251	869,622	893,935	935,730	2.6	2.7	5.0	

Πίνακας 4: Στο παραπάνω πίνακα φαίνονται στοιχεία του πραγματικού ΑΕΠ στην πορεία ετών για τα Αφρικανικά κράτη

Πηγή: World Economic Forum-Africa Development Indicators

Gross domestic product growth

	Annual growth (%)										Annual average		
	1980	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^a	1980-99	1990-99	2000-10	
SUB-SAHARAN AFRICA	4.0	1.2	6.1	6.0	6.3	6.6	5.1	2.2	5.0	2.2	2.1	4.8	
Excluding South Africa	1.8	2.2	7.1	6.5	6.7	7.2	5.9	4.2	6.1	2.1	2.5	5.4	
Excl. S. Africa & Nigeria	0.7	0.7	6.0	6.8	6.9	7.4	5.9	3.4	5.5	2.6	2.4	5.2	
Angola	..	-0.3	11.2	18.3	20.7	22.6	13.8	2.4	3.4	4.2	1.0	10.6	
Benin	6.8	3.2	3.1	2.9	4.1	4.6	5.1	3.8	3.0	3.1	4.5	4.2	
Botswana	12.0	6.8	6.0	1.6	5.1	4.8	2.9	-4.8	7.0	11.5	5.9	4.3	
Burkina Faso	0.8	-0.6	4.6	8.7	6.8	3.6	5.8	3.0	7.9	3.7	5.1	5.6	
Burundi	1.0	3.5	4.8	0.9	5.4	4.8	5.1	3.5	3.8	4.3	-1.4	3.0	
Cameroon	-2.0	-6.1	3.7	2.3	3.2	3.5	2.9	2.0	3.2	4.0	0.4	3.4	
Cape Verde	..	0.7	4.3	6.5	10.1	8.7	6.2	3.7	5.2	6.4	5.2	7.1	
Central African Republic	-4.5	-2.2	1.0	2.4	3.8	3.7	2.0	1.7	3.3	0.9	1.3	1.1	
Chad	-6.1	-4.2	33.6	17.3	0.2	0.2	-0.4	-1.2	13.0	5.4	2.2	8.8	
Comoros	..	5.1	-0.2	4.2	1.2	0.5	1.0	1.8	2.1	2.7	1.6	2.0	
Congo, Dem. Rep.	2.2	-6.6	6.6	7.8	5.6	6.3	6.2	2.8	7.2	1.8	-5.5	3.9	
Congo, Rep.	17.6	1.0	3.5	7.8	6.1	-1.6	5.6	7.5	8.8	6.8	0.8	5.0	
Côte d'Ivoire	-11.0	-1.1	1.8	1.3	0.7	1.7	2.3	3.8	2.4	-0.2	2.6	0.7	
Equatorial Guinea	..	3.3	38.0	9.8	1.3	21.4	10.7	5.7	-0.8	0.9	20.2	17.7	
Eritrea	..	..	1.5	2.6	-1.0	1.4	-9.8	3.9	2.2	..	8.1	0.8	
Ethiopia	..	2.7	13.6	11.8	10.8	11.5	10.8	8.8	9.9	2.4	2.7	8.3	
Gabon	2.6	5.2	1.4	3.0	1.2	5.6	2.3	-1.4	6.6	1.9	2.5	1.9	
Gambia, The	6.3	3.6	7.1	0.3	3.4	6.0	6.3	6.7	6.1	3.9	3.1	4.6	
Ghana	0.5	3.3	5.6	5.9	6.4	6.5	8.4	4.0	8.0	2.0	4.3	5.7	
Guinea	..	4.3	2.3	37.8	2.5	1.8	4.9	-0.3	1.9	4.5	4.3	5.9	
Guinea-Bissau	-16.0	6.1	2.2	3.5	2.1	3.2	3.2	3.0	3.5	2.9	2.0	1.9	
Kenya	5.6	4.2	5.1	5.9	6.3	7.0	1.5	2.6	5.6	4.2	2.2	3.8	
Lesotho	-2.7	6.5	2.3	2.7	4.3	4.7	5.4	2.9	5.6	2.2	4.1	3.9	
Liberia	-4.1	-51.0	-5.1	9.5	9.8	15.7	10.5	13.1	10.3	-4.5	1.2	10.1	
Madagascar	0.8	3.1	5.3	4.6	5.0	6.2	7.1	-4.6	1.6	0.4	1.6	3.0	
Malawi	0.4	5.7	5.5	2.6	7.7	5.8	8.3	9.0	6.5	1.7	4.1	4.5	
Mali	-4.3	-1.9	2.2	6.1	5.3	4.3	5.0	4.5	5.8	0.6	3.6	5.5	
Mauritania	3.4	-1.8	5.8	9.0	18.9	1.6	3.5	-1.2	5.2	2.2	2.9	4.6	
Mauritius	-10.1	7.2	5.8	1.2	4.0	5.9	5.5	3.0	4.1	4.3	5.2	4.3	
Mozambique	..	1.0	7.9	9.6	6.3	7.3	6.8	6.3	6.8	0.4	5.6	7.2	
Namibia	..	2.5	12.3	2.5	7.1	5.4	3.4	-0.4	6.6	1.1	4.1	4.6	
Niger	-2.2	-1.3	0.1	4.5	5.8	3.4	8.7	-0.9	8.0	0.0	1.9	4.0	
Nigeria	4.2	8.2	10.6	5.4	6.2	6.5	6.0	7.0	7.8	0.9	3.1	6.4	
Rwanda	9.0	-2.4	7.4	9.3	9.2	5.5	11.2	4.1	7.2	3.2	2.1	7.6	
São Tomé and Príncipe	..	..	6.6	-1.4	6.7	6.0	9.1	4.0	4.5	..	..	5.8	
Senegal	-3.3	-0.7	5.9	5.6	2.5	4.9	3.7	2.1	4.1	2.4	2.7	4.0	
Seychelles	-4.3	7.0	-2.9	7.5	9.3	9.6	-1.0	0.5	6.7	2.1	4.9	2.5	
Sierra Leone	4.8	3.4	7.5	7.2	7.3	6.4	5.5	3.2	5.0	1.1	-4.3	9.2	
Somalia	-3.9	-1.5	..	..	..	..	..	..	..	1.7	-1.5	..	
South Africa	6.6	-0.3	4.6	5.3	5.6	5.6	3.6	-1.5	2.9	2.2	1.4	3.6	
Sudan	1.5	-5.5	1.8	6.3	11.3	10.2	6.8	4.0	4.5	3.4	4.4	6.5	
Swaziland	12.5	21.0	2.9	2.5	3.3	3.5	2.4	1.2	2.0	8.6	4.9	2.2	
Tanzania	..	7.1	7.8	7.4	6.7	7.2	7.4	6.0	7.0	3.8	3.3	6.8	
Togo	14.6	-0.2	2.1	1.2	4.1	2.3	2.4	3.2	3.7	2.6	2.6	1.9	
Uganda	..	6.5	6.8	6.3	10.8	8.4	8.7	7.3	5.9	3.0	6.9	7.1	
Zambia	3.0	-0.5	5.4	5.3	6.2	6.2	5.7	6.4	7.6	1.4	0.4	5.4	
Zimbabwe	14.4	7.0	-5.8	-5.7	-3.5	-3.7	-17.7	6.0	9.0	5.2	2.9	-4.4	
NORTH AFRICA	5.2	4.1	4.7	5.0	5.6	5.3	5.2	3.7	4.2	4.3	3.3	4.4	
Algeria	0.8	0.8	5.2	5.1	2.0	3.0	2.4	2.4	3.3	2.8	1.6	3.6	
Djibouti	..	..	3.8	3.2	4.8	5.1	5.8	5.0	..	..	-2.0	3.6	
Egypt, Arab Rep.	10.0	5.7	4.1	4.5	6.8	7.1	7.2	4.7	5.2	5.9	4.3	4.9	
Libya	..	..	4.4	9.9	5.9	6.0	3.8	2.1	..	..	..	4.3	
Morocco	3.6	4.0	4.8	3.0	7.8	2.7	5.6	4.8	3.7	3.9	2.8	4.6	
Tunisia	7.4	8.0	6.0	4.0	5.7	6.3	4.5	3.1	3.0	3.6	5.1	4.4	
AFRICA	4.4	2.2	5.5	5.6	6.0	6.0	5.1	2.8	4.7	2.9	2.5	4.6	

Πίνακας 5: Στο παραπάνω πίνακα φαίνεται η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ΑΕΠ % στην πορεία ετών για τα Αφρικανικά κράτη

Πηγή: World Economic Forum-Africa Development Indicators

GROWTH RATE (%)	2020	2021
Γουινέα	7,087%	5,173%
Αιθιοπία	6,057%	1,989%
Τανζανία	4,806%	4,023%
Μπενίν	3,849%	5,511%
Νίγηρας	3,620%	5,360%
Αίγυπτος	3,570%	3,333%
Σάο Τομέ και Πρίνσιπε	3,003%	2,131%
Ακτή Ελεφαντοστού	1,995%	5,956%
Μπουρκίνα Φάσο	1,930%	6,667%
Τόγκο	1,758%	4,776%
Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό	1,735%	4,862%
Σενεγάλη	1,500%	4,747%
Τζιμπουτί	1,000%	5,000%
Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής	0,970%	-0,998%
Μαλάουι	0,913%	2,200%
Γκάνα	0,414%	4,712%
Γκάμπια	-0,202%	4,860%
Κένυα	-0,316%	5,599%
Κομόρες	-0,504%	1,600%
Ερυθραία	-0,627%	2,911%
Σομαλία	-0,700%	1,600%
Τσαντ	-0,821%	0,939%
Ουγκάντα	-0,841%	4,707%
Μπουρούντι	-1,040%	1,634%
Μοζαμβίκη	-1,234%	2,458%
Γουινέα-Μπισάου	-1,400%	3,300%
Καμερούν	-1,541%	3,625%
Μάλι	-1,591%	4,025%
Μαυριτανία	-1,763%	2,729%
Νιγηρία	-1,794%	2,640%
Γκαμπόν	-1,838%	1,481%
Σιέρα Λεόνε	-2,175%	3,194%
Εσουατίνι	-2,419%	1,529%
Λιβερία	-2,967%	3,561%
Ζάμπια	-3,020%	1,005%
Ρουάντα	-3,357%	5,104%
Σουδάν	-3,630%	0,900%
Ζιμπάμπουε	-4,069%	5,133%
Ισημερινή Γουινέα	-4,893%	4,146%
Αλγερία	-4,900%	3,410%
Αγκόλα	-5,385%	-0,655%
Λεσότο	-5,395%	2,811%
Μαγασκάρη	-6,118%	2,913%
Μαρόκο	-6,293%	5,732%
Νότια Αφρική	-6,432%	5,000%
Νότιο Σουδάν	-6,589%	5,325%
Ναμίμπια	-7,984%	1,326%
Δημοκρατία του Κονγκό	-8,169%	-0,164%
Μποτσουάνα	-8,493%	9,162%
Τυνησία	-8,588%	3,016%
Σεϋχέλλες	-12,866%	6,896%
Πράσινο Ακρωτήριο	-14,783%	3,995%
Μαυρίκιος	-14,900%	5,000%
Λιβύη	-59,719%	123,173%

Πίνακας 6: Το παραπάνω πινακάκι δείχνει την αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ΑΕΠ % για τα έτη 2020 και 2021.

Πηγή: www.statisticstimes.com/economy/africa-gdp. (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

Exports of goods and services, nominal

	Current prices (\$ millions)										Annual average		
	1980	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^a	1980-89	1990-99	2000-10	
SUB-SAHARAN AFRICA	82,272	79,567	185,099	233,717	278,472	323,452	397,178	300,792	374,652	64,895	87,503	234,335	
Excluding South Africa	53,753	52,145	127,221	166,090	200,167	233,953	299,421	223,360	275,208	38,474	55,756	168,508	
Excl. S. Africa & Nigeria	33,576	40,208	88,566	113,791	137,155	165,863	213,004	161,187	200,864	30,911	43,527	119,586	
Angola	..	3,993	13,780	24,286	33,346	44,707	64,243	41,451	51,400	2,613	4,265	27,851	
Benin	222	264	539	577	538	900	1,019	922	937	214	327	636	
Botswana	563	2,087	4,444	5,256	5,292	5,964	5,662	3,745	4,917	999	2,378	4,314	
Burkina Faso	173	340	549	542	665	..	..	..	..	189	286	417	
Burundi	81	89	64	92	93	93	106	98	124	111	89	78	
Cameroon	1,880	2,251	3,061	3,393	4,131	4,563	7,718	5,895	6,502	2,240	2,198	4,058	
Cape Verde	24	0	296	367	500	570	708	570	640	18	62	402	
Central African Republic	201	220	168	170	207	254	211	290	..	181	185	197	
Chad	175	234	2,252	3,234	3,852	3,845	4,413	2,879	3,331	153	254	2,292	
Comoros	11	36	55	55	57	68	74	79	..	22	40	55	
Congo, Dem. Rep.	2,372	2,759	1,976	2,450	2,621	2,707	2,719	1,908	3,412	2,016	1,595	2,026	
Congo, Rep.	1,024	1,502	3,744	5,123	6,507	6,592	8,912	6,756	10,221	1,092	1,393	5,263	
Côte d'Ivoire	3,561	3,421	7,517	8,354	9,144	9,466	10,890	9,722	9,316	3,142	4,129	7,734	
Equatorial Guinea	..	42	4,724	7,183	8,332	10,298	14,520	8,549	..	32	160	6,160	
Eritrea	..	..	64	68	84	86	61	84	..	..	132	77	
Ethiopia	..	672	1,498	1,858	2,105	2,489	3,038	3,381	3,392	608	715	1,986	
Gabon	2,770	2,740	4,465	5,610	5,912	7,203	9,675	6,143	8,094	1,964	2,728	5,398	
Gambia, The	103	190	198	204	222	231	227	229	230	108	195	201	
Ghana	376	993	3,487	3,907	5,136	6,041	7,140	7,609	9,461	554	1,684	4,849	
Guinea	..	829	862	994	1,108	1,267	1,259	1,671	1,649	660	798	1,091	
Guinea-Bissau	14	24	..	..	..	..	..	..	..	15	32	62	
Kenya	2,145	2,207	4,283	5,342	6,101	7,294	8,411	7,386	8,861	1,805	2,594	5,478	
Lesotho	91	98	696	669	765	832	915	784	955	67	187	645	
Liberia	614	..	124	129	186	239	292	176	247	519	43	204	
Madagascar	539	512	1,424	1,422	1,640	2,227	2,498	2,447	..	414	673	1,613	
Malawi	307	447	655	663	705	1,033	1,206	1,240	1,547	295	465	834	
Mali	263	415	1,237	1,359	1,884	1,871	..	..	..	255	514	1,262	
Mauritania	261	465	470	671	1,454	1,449	2,114	1,521	2,241	387	556	1,036	
Mauritius	579	1,724	3,450	3,761	4,009	4,509	5,103	4,323	5,098	807	2,257	3,845	
Mozambique	383	201	1,759	2,087	2,722	2,839	3,192	2,398	2,421	215	373	1,961	
Namibia	1,712	1,220	2,630	2,937	3,180	4,468	4,787	4,301	4,738	1,139	1,543	3,224	
Niger	617	372	491	512	..	..	..	..	..	420	325	403	
Nigeria	18,859	12,366	38,609	52,238	62,959	68,061	86,396	62,227	74,610	7,725	12,563	48,935	
Rwanda	168	145	232	295	344	410	680	610	610	173	107	342	
São Tomé and Príncipe	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Senegal	837	1,453	2,123	2,344	2,401	2,871	3,498	3,117	3,186	989	1,347	2,327	
Seychelles	100	230	685	717	860	993	1,091	912	..	123	298	750	
Sierra Leone	252	146	247	292	355	346	319	296	327	187	155	256	
Somalia	200	90	..	..	..	..	..	..	..	119	90	..	
South Africa	28,555	27,149	57,890	67,647	78,318	89,549	98,005	77,548	99,399	26,088	31,523	65,869	
Sudan	806	499	3,822	4,992	6,013	9,288	12,974	8,223	13,242	841	579	6,070	
Swaziland	405	658	2,056	2,250	2,259	2,311	1,793	1,755	2,027	394	886	1,798	
Tanzania	..	538	2,520	2,945	3,233	4,079	5,208	4,963	5,975	..	949	3,283	
Togo	580	545	747	847	841	957	1,123	1,162	1,185	464	441	820	
Uganda	242	312	1,008	1,310	1,524	1,993	3,506	3,753	4,087	371	500	1,812	
Zambia	1,608	1,180	2,079	2,482	4,120	4,802	5,267	4,560	7,142	1,060	1,099	3,149	
Zimbabwe	1,561	2,009	2,001	1,931	1,957	2,000	1,831	1,798	3,608	1,530	2,467	2,175	
NORTH AFRICA	37,700	47,088	107,580	139,233	167,999	198,536	254,602	177,527	197,350	34,578	49,081	139,197	
Algeria	14,541	14,546	34,067	48,761	56,953	63,297	79,123	40,454	49,939	12,221	12,420	41,927	
Djibouti	..	244	246	288	307	484	..	..	..	..	210	276	
Egypt, Arab Rep.	6,992	8,647	22,258	27,214	32,191	39,469	53,800	47,164	46,732	6,654	12,435	30,567	
Libya	..	11,468	21,117	29,230	40,275	48,510	62,780	..	..	..	8,527	27,469	
Morocco	3,273	6,830	16,726	19,234	22,449	26,892	33,312	26,094	29,965	3,790	8,363	20,236	
Tunisia	3,518	5,353	13,166	14,505	15,823	19,863	24,966	19,606	21,569	3,312	7,126	15,249	
AFRICA	121,303	126,772	292,638	372,898	446,412	521,931	651,768	480,784	578,332	100,096	136,621	374,308	

Πίνακας 7: Στο παραπάνω πίνακα φαίνονται στατιστικά στοιχεία με το σύνολο των εξαγωγών σε εκατομμύρια στην πορεία ετών σε διάφορα Αφρικανικά κράτη.

Πηγή: World Economic Forum-Africa Development Indicators

Exports of goods and services as a share of GDP

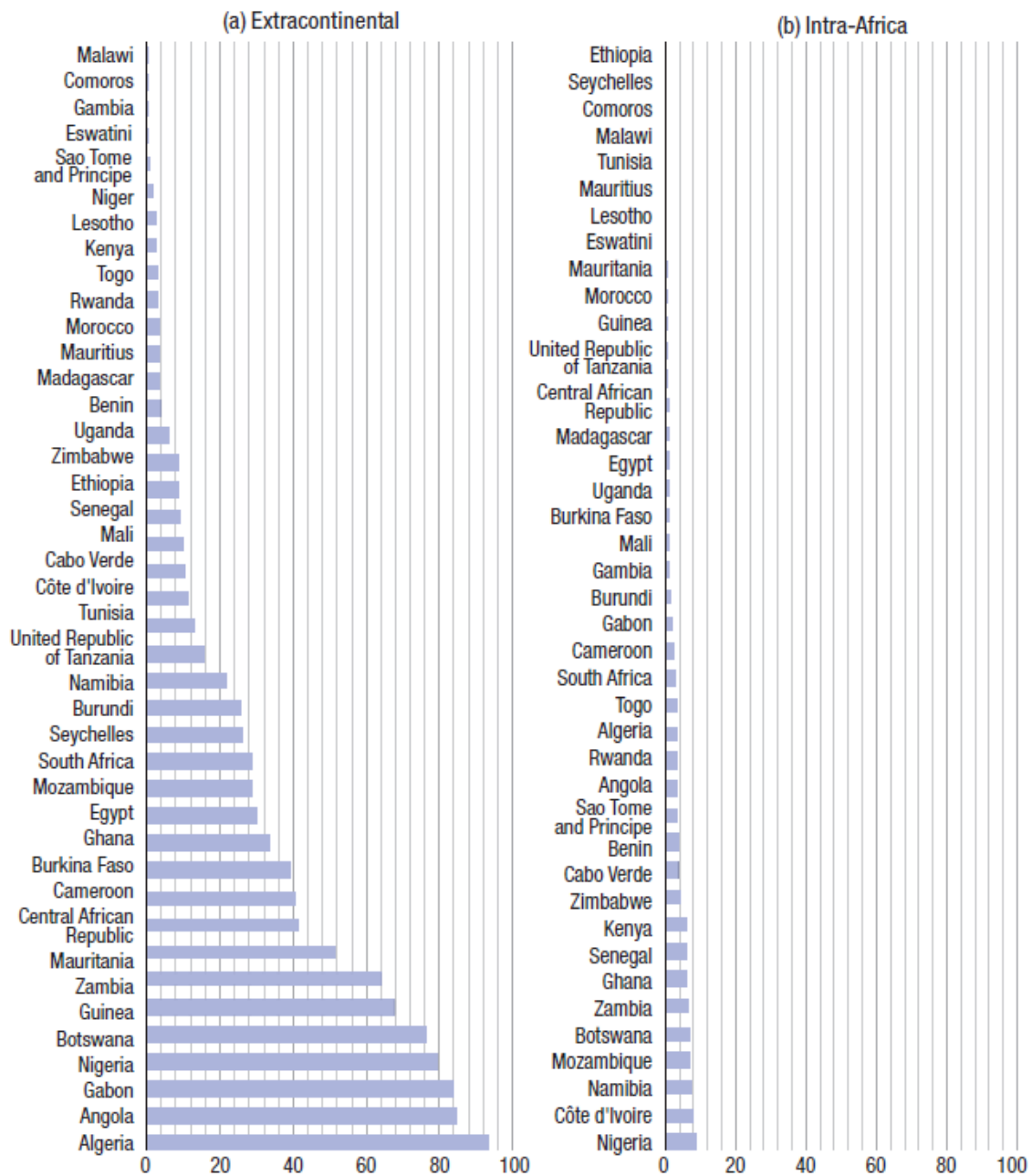
	Share of GDP (%)										Annual average		
	1980	1990	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^a	1980-89	1990-99	2000-10	
SUB-SAHARAN AFRICA	31.9	26.4	31.1	32.7	33.4	33.7	36.1	29.9	31.2	26.9	27.2	32.3	
Excluding South Africa	29.0	27.9	34.5	36.5	35.8	35.5	36.4	31.8	34.3	25.4	29.9	34.4	
Excl. S. Africa & Nigeria	28.9	24.4	32.4	34.2	34.3	34.2	35.1	30.6	33.4	26.4	27.1	32.6	
Angola	..	38.9	69.7	86.0	79.8	74.0	76.3	54.9	62.3	34.8	63.5	73.9	
Benin	15.8	14.3	13.3	13.5	11.4	16.2	15.2	14.0	14.3	16.6	16.4	14.1	
Botswana	53.1	55.1	44.2	51.3	47.0	48.2	42.1	32.5	33.0	62.0	51.5	44.3	
Burkina Faso	9.0	11.0	10.7	9.9	11.4	..	..	..	..	9.5	11.1	9.7	
Burundi	8.8	7.9	7.1	8.2	7.5	7.0	6.5	5.4	6.1	10.4	9.0	6.5	
Cameroon	27.9	20.2	19.4	20.5	23.0	22.1	32.5	26.6	28.9	25.7	20.9	23.5	
Cape Verde	17.1	0.0	32.0	37.8	45.1	42.8	45.3	35.6	38.6	13.2	12.4	36.2	
Central African Republic	25.2	14.8	13.2	12.6	14.0	15.0	10.7	14.7	..	20.5	16.2	14.6	
Chad	16.9	13.5	51.0	61.0	63.2	54.8	52.8	40.6	39.0	14.3	16.1	39.2	
Comoros	8.7	14.3	15.1	14.1	14.2	14.7	13.9	14.7	..	14.7	17.3	15.2	
Congo, Dem. Rep.	16.5	29.5	30.4	34.1	29.7	27.0	23.3	17.0	26.0	21.4	23.1	25.1	
Congo, Rep.	60.0	53.7	80.5	84.2	84.2	78.5	75.2	70.4	85.1	52.0	60.2	79.8	
Côte d'Ivoire	35.0	31.7	48.6	51.1	52.7	47.8	46.5	42.2	40.6	37.1	36.8	46.1	
Equatorial Guinea	..	32.2	90.1	87.4	86.8	81.9	78.8	69.9	..	35.9	52.9	89.1	
Eritrea	..	..	5.8	6.2	6.9	6.5	4.4	4.5	..	..	22.0	8.0	
Ethiopia	..	5.6	14.9	15.1	13.9	12.7	11.4	10.6	11.4	6.6	8.1	12.7	
Gabon	64.7	46.0	62.2	64.7	61.9	62.3	66.6	56.1	61.3	53.3	54.0	61.1	
Gambia, The	42.7	59.9	34.2	32.1	33.2	27.7	21.8	23.2	21.9	47.8	28.8	27.3	
Ghana	8.5	16.9	39.3	36.5	25.2	24.5	25.0	29.3	29.4	11.2	25.2	35.1	
Guinea	..	31.1	23.5	33.8	39.3	30.1	33.3	40.1	34.8	30.2	23.8	30.7	
Guinea-Bissau	12.7	9.9	..	..	..	..	..	..	..	9.9	13.3	30.1	
Kenya	29.5	25.7	26.8	28.5	27.1	26.8	27.6	24.2	27.5	25.7	27.6	25.6	
Lesotho	21.0	18.1	56.4	48.9	53.5	52.1	56.3	45.8	43.8	16.9	25.0	50.3	
Liberia	71.8	..	26.5	23.8	30.8	32.4	34.4	20.1	25.0	61.2	11.4	34.1	
Madagascar	13.3	16.6	32.6	28.2	29.7	30.3	26.6	28.8	..	13.6	20.1	27.5	
Malawi	24.8	23.8	25.0	24.1	22.6	29.9	29.6	26.2	30.6	23.7	25.1	26.3	
Mali	14.7	17.2	25.4	25.6	32.1	26.2	..	..	..	15.8	20.8	28.5	
Mauritania	36.8	45.6	25.7	30.7	47.8	43.2	59.0	50.2	62.0	47.9	41.2	38.9	
Mauritius	51.0	65.0	54.0	59.9	61.6	57.9	52.9	49.0	52.5	54.4	61.5	57.8	
Mozambique	10.9	8.2	30.9	31.7	38.4	35.4	32.3	24.8	26.3	6.8	12.8	28.7	
Namibia	78.9	51.9	39.8	40.5	39.9	50.7	54.2	48.2	42.6	61.2	49.7	44.3	
Niger	24.6	15.0	16.1	15.0	..	..	..	..	..	21.0	16.2	16.2	
Nigeria	29.4	43.4	44.0	46.5	42.9	41.0	41.7	36.9	37.9	21.4	42.0	42.0	
Rwanda	14.4	5.6	11.1	11.4	11.1	11.0	14.4	11.6	10.9	10.4	6.1	10.5	
São Tomé and Príncipe	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Senegal	23.9	25.4	26.4	26.9	25.6	25.4	26.1	24.4	24.8	27.4	26.4	26.5	
Seychelles	68.0	62.5	97.8	78.2	84.3	97.4	113.3	108.4	..	62.1	59.9	91.8	
Sierra Leone	22.9	22.5	22.5	23.6	24.9	20.8	16.3	16.0	17.1	19.5	19.8	19.7	
Somalia	33.2	9.8	..	..	..	..	..	..	..	15.5	9.8	..	
South Africa	35.4	24.2	26.4	27.4	30.0	31.3	35.8	27.4	27.3	28.8	23.5	29.5	
Sudan	10.6	4.0	17.6	18.2	16.5	20.0	22.4	15.1	19.8	7.4	5.4	16.9	
Swaziland	74.6	59.0	84.9	87.1	76.6	75.7	59.4	59.5	54.8	70.2	61.0	77.7	
Tanzania	..	12.6	19.7	20.8	22.6	24.2	25.1	23.2	26.1	..	15.9	20.8	
Togo	51.1	33.5	38.6	40.0	38.2	37.9	35.5	36.8	37.3	46.1	30.2	37.5	
Uganda	19.4	7.2	12.7	14.2	15.3	16.7	24.3	23.8	23.8	11.6	9.8	16.0	
Zambia	41.4	35.9	38.2	34.6	38.5	41.6	36.0	35.6	44.1	34.4	32.8	34.6	
Zimbabwe	23.4	22.9	34.5	33.6	36.0	37.8	41.5	30.8	48.3	21.4	33.2	36.3	
NORTH AFRICA	30.2	26.5	36.8	40.4	41.4	41.4	43.0	28.7	28.4	24.1	25.9	34.4	
Algeria	34.3	23.4	40.1	47.7	48.6	46.6	46.3	29.3	30.8	23.8	25.8	40.0	
Djibouti	..	53.8	37.0	40.6	39.9	57.1	..	..	..	..	43.2	40.7	
Egypt, Arab Rep.	30.5	20.1	28.2	30.3	30.0	30.3	33.0	25.0	21.4	22.2	21.8	24.7	
Libya	..	39.7	63.3	66.4	71.3	67.6	67.4	..	..	..	28.7	56.9	
Morocco	17.4	26.5	29.4	32.3	34.2	35.8	37.5	28.7	33.0	22.2	26.0	31.6	
Tunisia	40.2	43.6	42.2	44.9	46.0	51.1	55.6	45.1	48.8	36.9	41.2	45.1	
AFRICA	31.2	26.4	33.5	35.9	36.8	36.9	39.1	29.4	30.1	25.8	26.7	33.2	

Πίνακας 8: Στο παραπάνω πίνακα φαίνονται στατιστικά στοιχεία με το σύνολο των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ στην πορεία ετών σε διάφορα Αφρικανικά κράτη

Πηγή: World Economic Forum-Africa Development Indicators

Exports covered by the sample, 2000-2018

(Percentage of total exports)

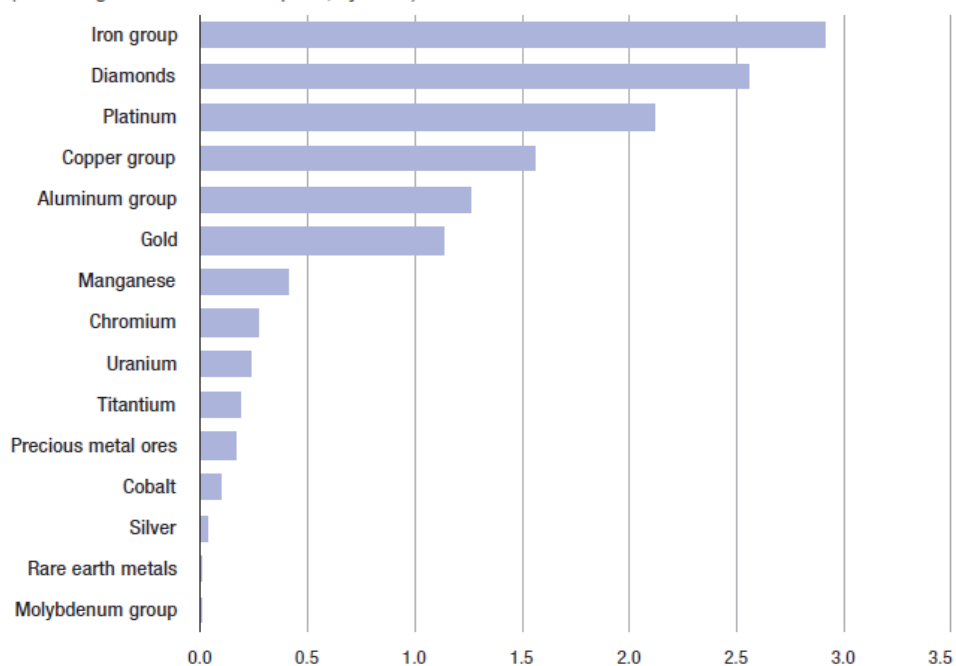
Source: UNCTAD calculations based on United Nations Comtrade.

Διάγραμμα 11: Στα διαγράμματα απεικονίζονται σε ποσοστό % οι εξαγωγές ανά Αφρικανικό κράτος σε επίπεδο ηπείρου και εκτός ηπείρου.

Πηγή: World Economic Forum-Tackling Illicit Financial Flows for Sustainable Development in Africa (Report 2020)

Commodity exports by group, 2000–2018

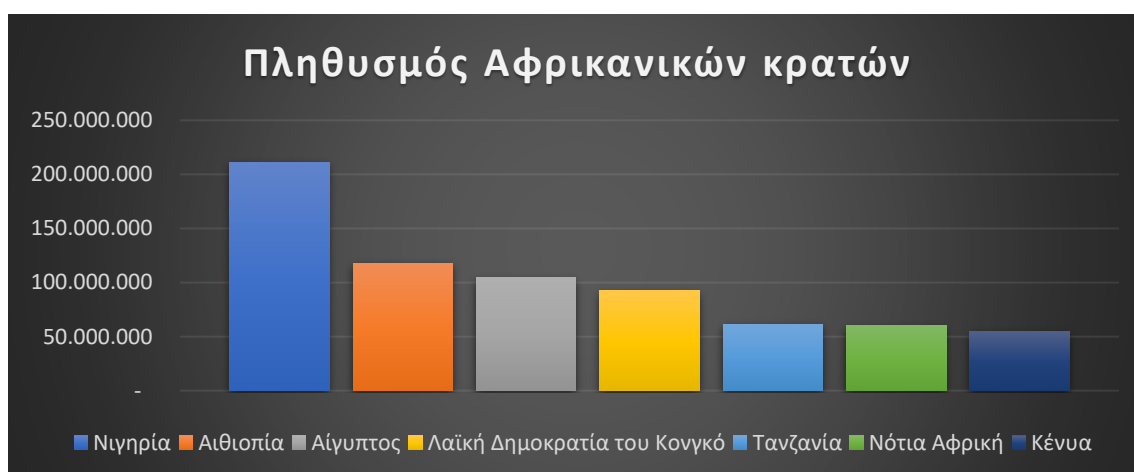
(Percentage of total African exports, by value)

Source: UNCTAD calculations based on UN Comtrade.

Διάγραμμα 12: Στο διάγραμμα φαίνεται η συνολική αξία των αφρικανικών εξαγωγών των εμπορευμάτων ανά ομάδα για τα έτη 2000 μέχρι 2018.

Πηγή: World Economic Forum-Tackling Illicit Financial Flows for Sustainable Development in Africa (Report 2020)

Διάγραμμα 13: Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ο πληθυσμός των 7 πολυπληθέστερων Αφρικανικών κρατών για το έτος 2021

Πηγή: www.worldpopulationreview.com (επεξεργασία στοιχείων από συγγραφέα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

9.1 Συγγράμματα - Δοκίμια

- Εγκυκλοπαίδεια Δομή
- Χρηματοοικονομική Διοίκηση από τη θεωρία στην πράξη-Eugene F. Brigham, Michael C. Ehrhardt, Roland Fox
- Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων – Κ. R. Subramanyam
- Αμοιβαία Κεφάλαια, η ελληνική πραγματικότητα και οι σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις- Νικόλαος Δ. Φίλιππας
- (Routledge Studies in African Development) Horman Chitonge - Industrial Policy and the Transformation of the Colonial Economy in Africa_ The Zambian Experience- Routledge (2021)
- (International Political Economy Series) Ainsley Elbra (auth.) - Governing African Gold Mining_ Private Governance and the Resource Curse-Palgrave Macmillan UK (2017)
- Regional Action Group for Africa: Attracting Investment and Accelerating Fourth Industrial Revolution Adoption in Africa
- (Contemporary African Political Economy) Mark Langan (auth.) - Neo-Colonialism and the Poverty of 'Development' in Africa-Palgrave Macmillan (2018)
- (Congressional Research Service: Sub-Saharan Africa)- Key Issues, Challenges and U.S. Responses
- African Continental Free Trade Area for Inclusive Growth-Economic Development in Africa Report 2021-UNCTAD

9.2 Ηλεκτρονικές Πηγές

- <https://www.investopedia.com/terms/r/returnnonequity.asp>
- <https://data.worldbank.org/indicator/>

- <https://openknowledge.worldbank.org/>
- <https://www.statista.com/chart/27459/africas-regional-exports/>
- <https://wits.worldbank.org/>
- <https://unctad.org/press-material/facts-figures-0>
- <https://afx.kwayisi.org/bse/>
- <https://capital.com/botswana-stock-exchange-domestic-company-index-bse-dci-definition>
- <https://worldpopulationreview.com/>
- <https://banks.com.gr/chartis-tou-pagkosmiou-ploutou-kai-tachytera-anaptyssomenes-chores/>
- <https://tradingeconomics.com/south-africa/forecast>
- <https://statisticstimes.com/demographics/country-statistics.php>
- <https://statisticstimes.com/economy/africa-gdp.php>
- <https://www.economist.com/search?q=africa&sort=&page=6>
- <https://www.econacademy.gr/mathimata/makrooikonomia/kefalaio-1-vasikes-oikonomikes-ennoies/35-2-onomastiko-a-e-p-pragmatiko-a-e-p-deiktis-timon>
- <https://agora.mfa.gr/infofiles/DoingBusinessSouthAfrica2020%20za.pdf>
- www.wikipedia.gr
- <https://www.jse.co.za/>
- <https://www.spglobal.com/en/>
- https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/trade/agricultural-international-trade/bilateral-agreements/acp_el#pacificregion
- <https://www.afdb.org/en/documents/investor-presentation-may-2022x>
- <https://oec.world/en/profile/country/egy?latestTrendsFlowSelectorNonSubnat=flo w0>
- <https://www.wsj.com/market-data/quotes/BTI/financials/annual/balance-sheet>

- https://openclass.teiwm.gr/modules/document/file.php/BA-K122/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7%20%CE%A7%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD_2.pdf
- https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/november/tradoc_156399.pdf
- <https://www.britannica.com/place/Africa/Trade>
- <https://www.african-markets.com/en/stock-markets/jse/listed-companies>
- <https://www.eurocapital.gr/permalink/104334.html>
- <https://www.nature.com/articles/s41598-019-45762-3>